

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SOMONINO**

grudzień 2009 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SOMONINO

ZESPÓŁ AUTORSKI

Główny projektant	mgr inż. arch. Irena Grzywacz uprawnienia urbanistyczne nr 1631 członek Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-035/2002
Projektant prowadzący	mgr inż. arch. Adam Rodziewicz uprawnienia urbanistyczne nr 1689 członek Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-142/2002
Zagadnienia przestrzenne	mgr inż. arch. Maria Dąbrowska
Zagadnienia kulturowe	mgr inż. arch. Barbara Lewicka
Archeologia	mgr inż. arch. Bohdan Szyłański
Środowisko przyrodnicze	mgr Danuta Król
Geologia	mgr Bogusław Grechuta
Infrastruktura techniczna	mgr Jacek Bukowski
Infrastruktura transportowa	mgr inż. Michał Kozłowski
	mgr inż. Jolanta Rolle

Przy opracowaniu wykorzystano materiały ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Somonino” przyjęte uchwałą Rady Gminy Somonino Nr III/13/02 z dnia 11 grudnia 2002r. przygotowane przez Przedsiębiorstwo Powierniczo – Wykonawcze „GLOB”:

Główny projektant Urbanistyka	mgr inż. arch. o specjalności planowanie przestrzenne Barbara Lewicka uprawnienia urbanistyczne nr 1613 członek Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-044/2002
Demografia, infrastruktura i zagadnienia społeczne, usługi, przemysł, turystyka	mgr Zygmunt Wobalis
Prognoza demograficzna	mgr Andrzej Piotrkowski
Środowisko przyrodnicze, geologia	mgr Małgorzata Grechuta
Rolnictwo	mgr Jan Ślusarczyk
Infrastruktura techniczna	mgr inż. Ryszard Musiał
Infrastruktura transportowa	mgr inż. Jolanta Rolle
Środowisko kulturowe	mgr inż. arch. Krystyna Żuławska- Kantorowska
Archeologia	mgr Danuta Król
Opracowanie graficzne i techniczne – – grafika komputerowa	mgr Jarosław Czochański Aleksandra Rudzińska

I. WPROWADZENIE.....	7
1. PODSTAWA PRAWNA, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA STUDIUM.....	7
1.1 Podstawa prawna opracowania Studium oraz uwarunkowania prawne ...	7
1.2 Cel i wymagany zakres opracowania Studium.....	7
2. ROLA I ZADANIA STUDIUM	9
3. PODSTAWA MERYTORYCZNA STUDIUM.....	9
4. DIAGNOZA STANU ISTNIEJACEGO	10
4.1. Analiza obowiązujących planów miejscowych w gminie	10
4.2 Analiza wniosków do studium	11
4.2.1 Wnioski z opracowań regionalnych dla obszaru gminy Somonino ..	11
4.2.2 Wnioski mieszkańców gminy	11
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	12
1.1 Położenie i powiązania regionalne i lokalne	12
1.2 Struktura funkcjonalno - przestrzenna	12
1.3 Główne funkcje	13
1.4 Stan władania i własności	14
1.5 Podstawowe dane charakteryzujące gminę Somonino.....	14
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	15
2.1. W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, wynikające z koncepcji i programów europejskich	15
2.2. W zakresie gospodarki rolnej, wynikające z potrzeby integracji z przestrzenią europejską	16
2.3. W zakresie infrastruktury technicznej, wynikające ze strategii rozwoju województwa pomorskiego.....	16
3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	17
3.1. Jakość życia mieszkańców – procesy demograficzne, stan i potrzeby w zakresie infrastruktury społecznej oraz gospodarki	17
3.1.1 Ocena dotychczasowych procesów demograficznych.....	17
3.1.2 Biologiczna prognoza ludności do roku 2020 – analiza wyników prognozy	18
3.1.3 Bezrobocie.....	18
3.1.4 Mieszkalnictwo	19
3.1.5. Infrastruktura społeczna	19
3.1.6. Gospodarka.....	20
3.2 Stan i funkcjonowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej	21
3.3 Turystyka i wypoczynek jako potencjalna główna funkcja rozwoju	22
3.4 Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego, w tym występowanie obszarów i obiektów chronionych na podstawie przepisów szczególnych	24
3.4.1 Położenie.....	24
3.4.2 Budowa geologiczna i rzeźba terenu	24
3.4.3 Surowce naturalne.....	25
3.4.4 Warunki hydrograficzne	26
3.4.5 Warunki klimatyczne.....	27
3.4.6 Lasy.....	28
3.4.7. Obszary i obiekty podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody.....	28

3.5	Geologia - stan bazy surowcowej	31
3.5.1.	Złoża w trakcie dokumentowania.....	31
3.5.2.	Złoża udokumentowane nie posiadające koncesji na wydobycie. ...	31
3.5.3.	Złoża udokumentowane podlegające eksploatacji.....	31
3.6	Stan i funkcjonowanie środowiska kulturowego, w tym występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych.....	31
3.6.1.	Analiza wartości i zasobów środowiska kulturowego w poszczególnych miejscowościach.....	32
3.7	Infrastruktura transportu	48
3.7.1.	Położenie gminy na tle układu komunikacyjnego województwa	48
3.7.2.	Klasyfikacja sieci drogowej	48
3.7.3.	Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich	48
3.7.4.	Transport kolejowy	49
3.7.5.	Publiczna komunikacja autobusowa.....	49
3.7.6.	Ścieżki rowerowe.....	49
3.8	Infrastruktura techniczna	50
3.8.1.	Systemy infrastruktury technicznej, stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.....	50
4.	CZYNNIKI STYMULUJĄCE I OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ GMINY	53
4.1.	Czynniki stymulujące	53
4.2.	Czynniki ograniczające	53
III.	CELE ROZWOJU I PODSTAWOWE ZASADY GOSPODAROWANIA PRZESTRZENIĄ GMINY.....	54
IV	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	56
1.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY	57
1.1	Obszary i obiekty o lokalnych, regionalnych i ponadregionalnych walorach przyrodniczych, w tym objęte ochroną prawną:.....	57
1.2	Obszary o wysokich wartościach przyrodniczych pełniące istotną funkcję w ośrodku przyrodniczej gminy, w tym objęte ochroną prawną:	61
1.3	Obszary i obiekty o walorach przyrodniczych wskazane do objęcia ochroną prawną:.....	62
2.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	63
2.1.	Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne o wartościach kulturowych	65
2.2	Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne o ponadregionalnych wartościach kulturowych objęte ochroną prawną:	79
2.3	Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PKWZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych:	80
2.4	Układy przestrzenne do bezwzględnego zachowania (planu i struktury):...	80
2.5	Układy przestrzenne do zachowania ze względu na ich wartość historyczną, kompozycyjną i kulturową:.....	81
2.6	Ochrona obiektów wpisanych do ewidencji zabytków poprzez:.....	82
2.7	Obiekty i strefy ochrony archeologicznej objęte ochroną prawną	82
2.8	Elementy przyrodnicze (aleje, parki, cmentarze) do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:	82
2.9	Wsie o wysokich walorach ekspozycyjnych do objęcia ścisłą ochroną istniejącej harmonii krajobrazowej.....	83

2.10	Fragmenty gminy (poza wsiami) o wysokich walorach ekspozycyjnych do objęcia ścisłą ochroną istniejącej harmonii krajobrazowej.....	83
3.	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	84
3.1.	Ekoturystyka	85
3.1.1.	Turystyka pobytowa na terenach wiejskich.....	85
3.1.2.	Turystyka pobytowa w gospodarstwach wiejskich – agroturystyka .	85
3.1.3.	Obszary o największych predyspozycjach rozwoju ekoturystyki	86
3.1.4.	Infrastruktura paraturystyczna	86
3.2	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej .	87
3.3	Gmina satelitarna dla metropolii trójmiejskiej	88
4.	KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.....	88
4.1.	Mieszkalnictwo.....	88
4.1.1	Budownictwo skoncentrowane	89
4.1.2	Budownictwo rozproszone.....	89
4.2	Mieszkalnictwo pobytowe	90
4.3	Usługi.....	90
4.4	Przemysł, bazy, składy	91
4.5	Tereny wyłączone spod zabudowy i o ograniczonych możliwościach lokalizacji zabudowy	91
5.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI	92
5.1.	Infrastruktura transportu samochodowego	92
5.2.	Infrastruktura transportu kolejowego.....	93
5.3.	Komunikacja rowerowa.....	94
5.4.	Komunikacja piesza.....	94
6.	KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	94
6.1.	Zaopatrzenie w wodę.....	95
6.2.	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.....	95
6.3.	Odprowadzanie wód opadowych, regulacja stosunków wodnych.....	96
6.4.	Zaopatrzenie w gaz	96
6.5.	Zaopatrzenie w ciepło	96
6.6.	Zaopatrzenie w energię elektryczną	96
6.7.	Unieszkodliwianie odpadów.....	97
6.8.	Telekomunikacja.....	97
7.	KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ W ZAKRESIE OBRONY CYWILNEJ	97
8.	KIERUNKI DZIAŁAŃ PLANISTYCZNYCH	98
8.1	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	98
8.2	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust.1	98
8.3	Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m ² oraz obszary przestrzeni publicznej.....	98

8.4	Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.....	99
9.	OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI.....	99
	I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	99
9.1.	Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.....	99
9.2.	Obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.....	99
10.	ZŁOŻA BAZY SUROWCOWEJ ORAZ OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	100
11.	OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999r. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY.....	100
12.	OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.....	100
13.	GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	100
14.	INNE OBSZARY PROBLEMOWE, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE	101
V	UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM	101

I. WPROWADZENIE

1. PODSTAWA PRAWNA, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA STUDIUM

1.1 Podstawa prawna opracowania Studium oraz uwarunkowania prawne

Rada Gminy Somonino uchwałą Nr III/13/02 z dnia 11 grudnia 2002r. przyjęła „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Somonino”, w którym określono główne cele i kierunki rozwoju przestrzennego oraz zasady prowadzenia polityki przestrzennej gminy.

W miarę upływu czasu materiał ten wymagał uzupełnienia o aktualną sytuację i ewoluujące potrzeby gminy. Wójt Gminy Somonino dokonał analiz i oceny aktualności studium, która wykazała potrzebę zmiany studium.

Po dokonaniu oceny Wójt Gminy Somonino wystąpił do Rady Gminy z wnioskiem o przystąpienie do sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Somonino”.

Rada Gminy Somonino uchwałą Nr V/31/2007 z dnia 28 lutego 2007 r. w sprawie przystąpienia do opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Somonino” wyraziła wolę zmiany tego dokumentu. Wykonując uchwałę Wójt Gminy zawarł umowę z Przedsiębiorstwem Inwestycyjnym PROKART Sp. z o.o. w Kartuzach w celu aktualizacji w/w Studium.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powstało w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 maja 2004r. w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz. U. Nr 125, poz. 1309),
- przepisy odrębne.

1.2 Cel i wymagany zakres opracowania Studium

Z wejściem w życie ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.) zmienił się zakres, problematyka i tryb sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Z nowych obowiązkowych do uwzględnienia elementów studium, należy wyszczególnić i ustalić zasady ochrony dóbr kultury współczesnej, określić obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu gminnym i ponadlokalnym, obszary przestrzeni publicznej, określić obszary, dla których sporządzenie planu miejscowego jest obowiązkowe na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m², określić obszary, dla których gmina zamierza sporządzić plan miejscowy, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, wyszczególnić obszary

występowania złóż surowców mineralnych, obszary zagłady i ich stref ochronnych, granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych oraz inne obszary problemowe w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania w gminie. Przystępując zatem do korekty poprzedniej edycji studium, należało wziąć pod uwagę wymagania obecnie obowiązującej ustawy.

Studium jest narzędziem kształtowania polityki przestrzennej Samorządu. Jest ono wyrazem poglądów i postanowień związanych z rozwojem gminy. Głównym zadaniem studium jest określenie polityki przestrzennej gminy wpisanej w politykę przestrzenną państwa oraz ogólnych kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy. Studium ma za zadanie także sformułowanie lokalnych uwarunkowań, celów i programów rozwoju, dzięki czemu staje ono się dokumentem wytyczającym ogólną politykę przestrzenną gminy, a jednocześnie posiadać będzie charakter wytycznych do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Określona w studium polityka przestrzenna jest zgodna z zasadami ustanowionymi przepisami prawa i uwzględnia w zagospodarowaniu gminy:

- dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu;
- stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony;
- stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- potrzeby i możliwości rozwoju gminy;
- stan prawny gruntów;
- występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych;
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.
- oraz określa się w szczególności:
- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;

- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej;
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;
- obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271);
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

2. ROLA I ZADANIA STUDIUM

Zgodnie z art. 9 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, studium uchwała Rada Gminy. Nie jest ono aktem prawa miejscowego, ale zawarte w nim i uchwalone przez Radę Gminy zasady polityki przestrzennej winny być wiążące dla Wójta Gminy i wszystkich jednostek organizacyjnych działających na terenie gminy. Jest to więc ważny akt władczy, w którym Rada Gminy bezpośrednio wpływa na działania całego aparatu wykonawczego.

Studium nie stanowi podstawy do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i nie ma określonego czasu obowiązywania.

3. PODSTAWA MERYTORYCZNA STUDIUM

Wytyczne do studium z opracowań wyższego rzędu:

1. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego uchwalony uchwałą Nr 639/XLVI/02 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 30 września 2002 oraz inne dokumenty i materiały będące w posiadaniu Zarządu Województwa Pomorskiego, służące do opracowania informacji i wniosków do Studium przekazane przez Zarząd Województwa Pomorskiego z dnia 13.10.2004 r., które w całości zostały uwzględnione w Studium. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego został opracowany pod rządami ustawy z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu

przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 ze zmianami). Jest opracowaniem regionalnym, określającym wieloprzestrzenne struktury funkcjonalne na tle uwarunkowań środowiska przyrodniczego, w tym podstawowe elementy sieci osadniczej, systemy obszarów chronionych, rozmieszczenie infrastruktury technicznej, społecznej, zadania rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych wraz z obszarami do ich realizacji.

Plan ten nie jest aktem prawa miejscowego, jednak zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zmianami) studium gminy podlega uzgodnieniu w zakresie jego zgodności z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Wśród innych dokumentów i materiałów należy wymienić:

- Strategię rozwoju województwa pomorskiego uchwaloną uchwałą 587/XXV/05 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 18 lipca 2005 r.,
 - Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego pod redakcją Feliksa Pankau – Gdańsk 2006,
 - Studium ekofizjograficzne województwa pomorskiego pod redakcją Jarosława T. Czochańskiego – Słupsk – Gdańsk 2006,
 - Program ochrony środowiska województwa pomorskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy 2011-2014 pod redakcją Krzysztofa Wojcieszuka – Gdańsk 2007,
 - Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego 2010 pod redakcją Anny Grapatyn-Korzeniowskiej – Gdańsk 2007,
 - Studium Ochrony Krajobrazu Województwa Pomorskiego pod redakcją Mariusza Kistowskiego, Bogny Lipińskiej i Barbary Korwel-Lejkowskiej – Gdańsk 2005,
 - Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Pomorskim na lata 2004-2013 – Gdańsk 2004,
 - Dane GUS dla gminy Somonino,
2. Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło
 3. Strategię rozwoju gminy Somonino
 4. Plan rozwoju lokalnego gminy Somonino z planem finansowym na lata 2007-2013.
 5. Plan gospodarki odpadami dla Gminy Somonino wraz z Program ochrony środowiska gminy Somonino
 6. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

4. DIAGNOZA STANU ISTNIEJACEGO

4.1. Analiza obowiązujących planów miejscowych w gminie

Z analizy liczby, a jest ich 79, obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynika, że w ciągu ostatnich kilkunastu lat na obszarze gminy znacznie wzrosły potrzeby głównie w zakresie terenów mieszkaniowych.

Na podstawie w/w analizy można stwierdzić, że:

1. od roku 1990 na obszarze gminy zachodzą procesy i zjawiska, takie jak:

- stały napływ ludności – stały i czasowy – głównie z aglomeracji Trójmiejskiej, powodujący wzmożony ruch budowlany na obszarze gminy
 - nowe tereny zabudowy mieszkaniowej na obszarach wsi o największej liczbie ludności nie posiadają charakteru wiejskiego, a zabudowa określana kiedyś jako zabudowa letniskowa to zabudowa o charakterze wypoczynkowym całorocznym, niczym nie różniąca się od zabudowy mieszkaniowej
 - wzrastające obciążenie transportem samochodowym układu drogowego (droga krajowa nr 20 i droga wojewódzka 224) spowodowany bliskim sąsiedztwem aglomeracji Trójmiejskiej
 - stały proces zmniejszania się liczby gospodarstw rolnych o powierzchni 5 – 15 ha (wtórny podział gruntów na działki budowlane)
 - tendencje odchodzenia od produkcji rolnej na rzecz funkcjonowania małych gospodarstw wiejskich lub całkowitego odejścia od produkcji rolnej
 - Procesy te w znaczący sposób wpływają na zapisaną w obowiązujących planach politykę przestrzenną gminy.
2. Uchwalone plany powodują trudności w kształtowaniu racjonalnej polityki przestrzennej gminy.

4.2 Analiza wniosków do studium

4.2.1 Wnioski z opracowań regionalnych dla obszaru gminy Somonino

W granicach gminy Somonino i w jej najbliższym sąsiedztwie znajdują się następujące obszary, obiekty i trasy o znaczeniu ponadlokalnym:

- rezerwat przyrody „Jar Rzeki Raduni”
- Kaszubski Park Krajobrazowy wraz z otuliną
- Kartuski Obszar Chronionego Krajobrazu
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni
- Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Rynna Brodnicko – Kartuska
- Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Rynna Dąbrowsko – Ostrzycka.
- Zespoły przestrzenne i obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa pomorskiego
- Strefa ochronna ujęcia wody powierzchniowej „Straszyn” (zewnętrzny teren ochrony pośredniej)
- Droga krajowa nr 20 Stargard Szczeciński – Gdynia
- Droga wojewódzka nr 224 Sopieszyno – Tczew – droga krajowa nr 1
- Trasa rowerowa Puck – Malbork
- Linia elektroenergetyczna 220 kV Gdańsk – Żydowo
- Linia elektroenergetyczna 110 kV Gdańsk – Kościerzyna – Sierakowice
- Radiolinia łącząca stacje Szymbark – Gdańsk

4.2.2 Wnioski mieszkańców gminy

Z 52 wniosków osób fizycznych, które wpłynęły w trakcie opracowania Studium dotyczy zdecydowanie zmiany dotychczasowego sposobu użytkowania z rolnego na funkcję mieszkaniową (35 wniosków) oraz mieszkaniową z usługami (16 wniosków, najczęściej rzemiosła i usług – w tym usług związanych z turystyką i wypoczynkiem).

Charakterystycznym zjawiskiem jest brak wniosków dotyczących zmiany dotychczasowego sposobu użytkowania na cele zabudowy letniskowej. Funkcja ta zostaje wyparta przez funkcję mieszkaniową (budownictwo jednorodzinne), co świadczy albo o potrzebach posiadania przez mieszkańców spoza gminy drugiego „mieszkalnego domu wiejskiego” o charakterze całorocznym. Zjawisko to może być również spowodowane różnicą stawek podatkowych.

Ponadto w trakcie zaawansowanych prac projektowych, poza ustawowym terminem, wpłynęło około 50 nowych wniosków, które w miarę możliwości również starano się uwzględnić przy zmianie Studium.

I. UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNEGO

ZAGOSPODAROWANIA

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

1.1 Położenie i powiązania regionalne i lokalne

Gmina Somonino położona jest w środkowej części województwa pomorskiego, w powiecie kartuskim. Południowo – wschodnia granica gminy jest jednocześnie granicą powiatu kartuskiego.

Administracyjnie gmina Somonino stanowi jedną z ośmiu gmin powiatu kartuskiego i sąsiaduje z:

- od północy - gminą Kartuzy,
- od północnego – wschodu – gminą Żukowo,
- od zachodu – gminą Stężyca,
- od wschodu - gminą Przywidz (powiat gdański),
- od południa – gminami: Nowa Karczma i Kościerzyna (powiat kościerski).

Gmina położona jest w obrębie Pojezierza Kaszubskiego. Obszar charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Najwyższy punkt terenu gminy (w okolicach wsi Kaplica) ma wysokość 296,2 m n.p.m., najniższe tereny (w dolinie rzeki Raduni) osiągają wysokość nieco powyżej 157 m n.p.m. Liczne obniżenia terenu, często wypełnione jeziorami i oczkami wodnymi stanowią urozmaicenie krajobrazu, determinując jednocześnie rozwój przestrzenny gminy.

Gmina położona jest w sąsiedztwie aglomeracji trójmiejskiej i jest z nią bardzo dobrze powiązana komunikacyjnie poprzez sieć dróg:

- drogę krajową nr 20
- drogę wojewódzką nr 224
- linię kolejową Kościerzyna-Gdynia

Wieś Somonino, pomimo lokalizacji poza w/w głównymi szlakami komunikacji drogowej, stanowi podstawowy ośrodek obsługi gminy o charakterze administracyjnym, koncentruje usługi podstawowe oraz usługi o charakterze ponadgminnym.

1.2 Struktura funkcjonalno - przestrzenna

Z obszaru gminy można wyodrębnić 6 obszarów funkcjonalno – przestrzennych:

1. obszar, w skład którego wchodzi wsie: Borcz, Wyczechowo, Hopowo i położona w południowej części obszaru Kamela charakteryzujący się występowaniem gruntów ornych wysokiej klasy (IVa,b), z rozwiniętą produkcją

zwierzęcą i ptactwa hodowlanego (fermy gęsi, strusi, Ekofarma Wyczechowo) dominującą zwartą zabudową wsi, dobrymi powiązaniem komunikacyjnymi (przez obszar przebiega droga krajowa) oraz otoczeniem znacznymi terenami leśnymi

2. obszar poniżej drogi krajowej, w skład którego wchodzi wsie: Połączyno, Kaplica oraz Piotrowo, charakteryzujący się znacznym rozproszeniem zabudowy, różnorodnością jakościową gruntów ornych, występowaniem znacznych powierzchni nieużytków oraz łąk i pastwisk, stosunkowo niewielką powierzchnią terenów leśnych, brakiem występowania znaczących terenów produkcyjnych i usługowych oraz znaczną powierzchnią objętą ochroną: Kaszubski Park Krajobrazowy wraz z otuliną
3. obszar, w skład którego wchodzi wsie: Egiertowo, Starkowa Huta i Rybaki, który prawie w całości stanowi obszar prawnie chroniony (Kaszubski Park Krajobrazowy wraz z otuliną), charakteryzujący się występowaniem znacznej powierzchni gruntów ornych wysokiej klasy, niewielką powierzchnią terenów leśnych oraz dominującą zwartą zabudową (głównie Egiertowo) skupioną w sąsiedztwie drogi krajowej, przebiegającej przez ten obszar.
4. obszar, w skład którego wchodzi wsie: Sławki i Rąty charakteryzujący się rozproszeniem zabudowy, różnorodnością jakościową gruntów ornych, znaczną powierzchnią terenów leśnych (Rąty), częściowo stanowiący obszar prawnie chroniony (Kaszubski Park Krajobrazowy wraz z otuliną, Kaszubski Obszar Chronionego Krajobrazu i Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni)
5. obszar, w skład którego wchodzi wsie: Ostrzyce, Goręczyno i Somonino, będący prawie w całości obszarem prawnie chronionym (Kaszubski Park Krajobrazowy wraz z otuliną, Kaszubski Obszar Chronionego Krajobrazu i Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni), charakteryzujący się zwartą zabudową o charakterze mieszkaniowym, mieszkaniowo-usługowym (Somonino, Goręczyno), wypoczynkowym całorocznym i sezonowym (Goręczyno, Ostrzyce), różnorodnością jakościową gruntów ornych, znaczną powierzchnią terenów leśnych w Goręczynie. Wieś Somonino mająca bardzo dobre powiązania komunikacyjne wewnętrzne i zewnętrzne (droga wojewódzka i kolej), stanowiąca ośrodek obsługi o charakterze administracyjnym, koncentruje usługi podstawowe oraz usługi o charakterze ponadgminnym i skupia największą liczbę ludności. Wraz z Goręczynem stanowią dynamicznie rozwijające się wsie na obszarze gminy. Obszar ten koncentruje występowanie terenów produkcji (w tym rolnej) i obsługi rolnictwa
6. obszar, w skład którego wchodzi wieś Ramleje charakteryzujący się wyjątkowym rozproszeniem zabudowy, występowaniem znacznej powierzchni gruntów ornych niskich klas, w całości stanowi obszar prawnie chroniony (Kaszubski Park Krajobrazowy wraz z otuliną, Kaszubski Obszar Chronionego Krajobrazu i Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni, Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Rynna Brodnicko – Kartuska) oraz charakteryzuje się brakiem występowania terenów produkcji rolnej i zwierzęcej.

1.3 Główne funkcje

Dominującą funkcją gminy jest rolnictwo, turystyka i wypoczynek. Obszar gminy jest z wielu powodów obszarem trudnym i kosztownym do zagospodarowania i pełnego wykorzystania rolniczego. Wyjątkowo zróżnicowana rzeźba terenu stanowi jeden

z powodów niskiego wykorzystania potencjału rolnego, sprzyjając jednocześnie rozwojowi procesów erozyjnych gleb.

Warunki wypoczynku należą tu do jednych z najlepszych w województwie pomorskim. Wypoczynkowi i turystyce sprzyjają: piękno krajobrazu, które tworzy urozmaicona rzeźba terenu, lasy, jeziora, „oczka wodne” i rzeka Radunia, występowanie jezior: Ostrzyckiego, Połęczyńskiego, Rąty i Trzebno, znaczne zalesienie obszaru oraz nieskażone środowisko naturalne.

1.4 Stan władania i własności

Powierzchnia geodezyjna 11 211 ha

▪ Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste	4 244 ha
▪ Grunty SP przekazane w wieczyste użytkowanie	44 ha
▪ Grunty gminne i związków międzygminnych	81 ha
▪ Grunty gminne i związków międzygminnych przekazane w wieczyste użytkowanie	8 ha
▪ Grunty osób fizycznych	6 232 ha
▪ Grunty spółdzielni	26 ha
▪ Grunty kościołów i związków wyznaniowych	27 ha
▪ Grunty wspólnot gruntowych	12
▪ Grunty spółek prawa handlowego i innych	493 ha

Z powyższego zestawienia wynika, że dominującą formą władania i własności w gminie są prywatne grunty (głównie użytki rolne) stanowiące ok. 56 % ogólnej powierzchni gminy oraz grunty Skarbu Państwa (głównie lasy) stanowiące ok. 38% ogólnej powierzchni.

1.5 Podstawowe dane charakteryzujące gminę Somonino

Liczba ludności¹ 9484

Wykaz sołectw wraz z liczbą ludności¹

1.	BORCZ	606
2.	EGIERTOWO	507
3.	GORĘCZYNO	1340
4.	HOPOWO	413
5.	KAMELA	318
6.	KAPLICA	276
7.	OSTRZYCE	499
8.	PIOTROWO	89
9.	POŁĘCZYNO	355
10.	RAMLEJE	354
11.	RĄTY	541
12.	RYBAK1	303
13.	SŁAWKI	505
14.	SOMONINO	2638
15.	STARKOWA HUTA	328
16.	WYCZECHOWO	412

¹ Źródło: Urząd Gminy Somonino, stan w dniu 31.12.2008 r.

Powierzchnia geodezyjna gminy ²	11 211 ha
w tym:	
- ewidencyjna	11 171 ha
- wyrównawcza	40 ha
Dominująca struktura użytkowania gruntów	
- użytki rolne	ok. 54% ogólnej powierzchni
- lasy	ok. 34% ogólnej powierzchni
Powierzchnia gruntów ornych	
- użytki rolne	5 994 ha, w tym:
- łąki	610 ha
- pastwiska	972 ha
- grunty orne ogółem	4 147 ha, w tym:
Dominująca forma własności / władania	
- grunty osób fizycznych	6 237 ha
- grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste	4 244 ha
Stopa bezrobocia w powiecie kartuskim ³	9,5%

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

2.1. W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego, wynikające z koncepcji i programów europejskich

W europejskim programie koordynacji informacji o środowisku CORINE Jar Rzeki Raduni został uznany jako ostoja o powierzchni 1360 ha (typ ostoi: formy geomorfologiczne, wody śródlądowe, zbiorowiska leśne). Ostoje programu CORINE są obszarami o wyjątkowych w skali europejskiej walorach naturalnych i największym znaczeniu dla zachowania bioróżnorodności. Ostoje CORINE stały się podstawą typowania ostoi przyrody dla wdrażanego w Europie systemu sieci ekologicznej NATURA 2000. Według projektu „Koncepcja sieci NATURA 2000 w Polsce” dolina rzeki Raduni znalazła się wśród obszarów proponowanych do włączenia do europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 (kod obszaru PL035).

Z chwilą wejścia Polski do Unii Europejskiej obszary te obejmą Specjalne Obszary Ochrony (SOO) wytypowane dla siedlisk i gatunków na podstawie Dyrektywy Siedliskowej oraz Obszary Specjalnej Ochrony (OSO) wytypowane jako istotne miejsca lęgowe dla gatunków ptaków z mocy Dyrektywy Ptasiej. Włączenie do sieci NATURA 2000 nada tym obszarom status międzynarodowy. Nałoży to na państwo obowiązek skutecznej ochrony przyrody w ich obrębie oraz wprowadzi konieczność stałego monitoringu stanu przyrody. Według projektu MOŚZNiL dolina rzeki Raduni spełnia kryteria obszarów SO wytypowanych dla siedlisk i gatunków. Jar Rzeki Raduni ma stanowić obszar podstawowy o powierzchni 1352ha.

² Źródło: Wojewódzki Ośrodek Geodezji i Kartografii w Gdańsku, stan w dniu 1.01.2008 r.

2.2. W zakresie gospodarki rolnej, wynikające z potrzeby integracji z przestrzenią europejską

- uzyskiwanie i wykorzystanie odpowiednich dopłat z funduszy Unii Europejskiej dla umożliwienia konkurencyjnego rozwoju rolnictwa przez producentów rolnych,
- wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki

to podstawowe działania, których realizacja będzie miała istotny wpływ na dotychczasową strukturę rolnictwa. Działania te są konieczne ze względu na prawdopodobne ograniczenie popytu na produkcję żywności. Nie rokuje to opłacalności intensyfikacji tradycyjnej produkcji rolnej. Jej rozwój należy upatrywać w zdecydowanej poprawie jakości produktów rolnych. Poza produkcją tradycyjną konieczne jest zwrócenie uwagi na rozwój produkcji mającej większe możliwości zbytu (rynkı poza granicą kraju i chłonny rynek najbliższy – aglomeracja Trójmiejska), a taką będzie zapewne produkcja metodami ekologicznymi obejmująca tradycyjne i nowe kierunki produkcji rolnej i zwierzęcej.

2.3. W zakresie infrastruktury technicznej, wynikające ze strategii rozwoju województwa pomorskiego

Cele i zasady rozwoju systemów infrastruktury technicznej sformułowane w „Strategii...” przyjmują jako najbardziej istotne okoliczności zewnętrzne, priorytety i cele strategiczne zawarte w Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Zawarty w niej priorytet nr 1 i przypisane mu cele strategiczne odnoszące się do infrastruktury technicznej brzmią następująco (cyt.):

„Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności regionów”

- Rozbudowa sieci telekomunikacyjnych i informatycznych
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska
- Rozwinięciem tych zapisów w „Strategii...” są:
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności i spójności regionu i wynikające z niego cele:
- Rozwój telekomunikacji – poprawa funkcjonalności regionalnego rynku usług telekomunikacyjnych,
- Modernizacja i rozwój energetyki, poprawa infrastruktury energetyki – zwiększenie efektywności wykorzystania energii i polepszenie zaopatrzenia w energię, zwiększenie potencjału energetycznego regionu z wykorzystaniem źródeł odnawialnych, rozwój energetyki w oparciu o przyjazne dla środowiska nośniki energii.
- Poprawa ekologicznych warunków życia – gazyfikacja obszarów wiejskich, poprawa zaopatrzenia w wodę i polepszenie jakości wód, szczególnie wody pitnej, modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków w połączeniu z równoczesną budową systemów kanalizacji sanitarnej, regulacja stosunków wodnych w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i odprowadzania wód opadowych; rozwój regionalnego systemu małej retencji z poszanowaniem warunków ekologicznych, racjonalizacja gospodarki odpadami.

3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

Uwarunkowania – czyli procesy lub zjawiska przyrodnicze, kulturowe, społeczne, ekonomiczne i przestrzenne, które sprzyjają lub ograniczają rozwiązywanie problemów oraz zaspokojenie potrzeb i aspiracji społeczności

3.1. Jakość życia mieszkańców – procesy demograficzne, stan i potrzeby w zakresie infrastruktury społecznej oraz gospodarki

3.1.1 Ocena dotychczasowych procesów demograficznych

Według stanu na 31.12.2008 r. w gminie Somonino mieszkało 9484 osób¹ (OK.0,43 % ludności województwa pomorskiego). Gęstość zaludnienia – 85 osób na km² – w porównaniu ze średnią dla terenów wiejskich regionu pomorskiego jest prawie dwukrotnie większa i znacząco większa w porównaniu do i gmin o podobnym udziale w powierzchni ogólnej lasów i gruntów ornych (Stężyca, Sulęczyno).

W latach 1980-1990, pomimo wysokiego przyrostu naturalnego, wzrost ludności gminy nie był wysoki. Średniorocznie kształtował się na poziomie – 60 osób. Powodem tego zjawiska było ujemne saldo migracji. Lata 1990-2000 i 2001-2008 charakteryzował spadek przyrostu naturalnego, który był jednak nadal stosunkowo wysoki i dodatnie saldo migracji, w wyniku czego liczba mieszkańców gminy w siedmiu ostatnich latach szybko wzrastała – z 8853 osób do 9484, średniorocznie o około 100 osób. Charakterystycznym zjawiskiem dla całej populacji województwa pomorskiego, w tym również dla gminy Somonino, jest postępujący proces starzenia się ludności. Mimo to ludność gminy nadal jest młoda. Świadczą o tym następujące dane porównawcze :

Stan w dniu 31.12.2007 ³		
udział ludności w wieku przedprodukcyjnym		udział ludności w wieku poprodukcyjnym
gmina Somonino	29,3	10,6
województwo pomorskie wieś	20,9	14,5
powiat kartuski wieś	30,0	10,4
gmina Stężyca	28,8	10,9
gmina Sulęczyno	28,5	12,1

Młoda struktura wieku i większa w porównaniu z innymi regionami prokreacja ludności wsi kaszubskiej uzasadniają przyjęcie dla gminy Somonino założenia utrzymania w perspektywie stosunkowo wysokich wskaźników urodzeń oraz dodatniego salda migracji, ponieważ zmniejszająca się w ostatnich latach przewaga ludności przyjeżdżającej nad wyjeżdżającą , jak wynika z danych statystycznych, prawdopodobnie nie odzwierciedla rzeczywistych procesów, jakie zachodzą na obszarze gminy. Znaczna liczba dokonanych, wnioskowanych wniosków o wydanie decyzji o warunkach zagospodarowania terenu, będących w trakcie opracowania i zamierzone zmiany obowiązujących planów (głównie zmiana funkcji na mieszkaniową) oraz wnioski do Studium mieszkańców gminy wskazują na znaczne potrzeby terenów mieszkaniowych prawdopodobnie dla napływającej ludności z Trójmiasta. W perspektywie nie zakłada się dla gminy znacznego wzrostu zatrudnienia (należy liczyć się ze spadkiem ludności czynnej zawodowo w rolnictwie).

³ Źródło: Urząd Statystyczny w Gdańsku, Województwo pomorskie 2008, Gdańsk 2008

W latach 2000-2008 nie było większych różnic w tempie rozwoju ludności w sołectwach. W porównaniu ze średnim – wyższy wzrost zaludnienia miał miejsce tylko w Somoninie, Egiertowie i Rątach. Prawdopodobnie tendencje te utrzymają się w okresie perspektywicznym.

3.1.2 Biologiczna prognoza ludności do roku 2020 – analiza wyników prognozy

Szczegółowe założenia do biologicznej prognozy ludności i jej wyniki zawarte są w dokumentacji Studium „Analizy i studia wstępne dotyczące diagnozy stanu istniejącego” w zakresie: demografii, infrastruktury społecznej, usług, warunków życia mieszkańców, turystyki i wypoczynku oraz przemysłu

- Według biologicznej prognozy ludności na rok 2020, którą przyjmuje się w Studium, przewiduje się, że liczba mieszkańców gminy Somonino wzrośnie do ok. 10,7 tys.
- W latach 2000-2020 nastąpią istotne zmiany w strukturze wieku ludności. Będą one rzutowały w dużym stopniu na potrzeby społeczno-gospodarczego rozwoju gminy.
- Liczba dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym w całym okresie objętym prognozą utrzymywać się będzie na zbliżonym poziomie 2800-3000 osób.
- Ustabilizowana liczebność grupy wiekowej 0-17 lat w okresie 2000-2020 przy aktualnie stosunkowo dobrej bazie szkolnej nie spowoduje potrzeby jej rozbudowy (nie oznacza to braku potrzeb związanych z modernizacją i rozbudową bazy istniejącej).
- Nastąpi znaczny wzrost produkcyjnej grupy wiekowej.
- Dokonany szacunek stanu aktywnych zawodowo wskazuje, że w okresie 2000-2020 nastąpi wzrost potrzebujących pracy o ok. 1000 osób. Należy zaznaczyć, że tempo wzrostu liczebności aktywnej zawodowo będzie znacznie wyższe w bieżącym dziesięcioleciu. Występujące aktualnie bezrobocie – 306 osób (stan w dniu 31.12.2007r.) i przewidywane zmiany demograficzne spowodują konieczność szybkiego wzrostu ilości miejsc pracy.
- W latach 2000-2020 przewiduje się bardzo wysoki wzrost liczebności osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o ponad 42%). Wzrost ten wymusi potrzebę rozwoju opieki społecznej wraz z zabezpieczeniem bazy lokalowej dla osób w podeszłym wieku.
- Przewiduje się, że wysoki wzrost liczby gospodarstw domowych (znacznie wyższy w porównaniu z ogólnym wzrostem ludności), przy występującym obecnie znacznym niedoborze mieszkań, spowoduje dalszy intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego.

3.1.3 Bezrobocie

Problem skali bezrobocia ujawnił się w gminie w latach 1992 – 1994 (wzrost udziału bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w tym okresie kształtował się od ok. 10%, tj. ok. 400 osób, do prawie 17%, tj. ponad 700 osób). W latach 1995-1997 następowało systematyczne zmniejszanie bezrobocia, a w latach 1997 – 2005 stopniowy wzrost do poziomu z roku 1992 z utrzymującą się tendencją wzrostową - na koniec 2001 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 608 osób a na koniec 2005r. - już 660 osób. Intensywny rozwój gospodarczy w latach 2005-2008

spowodował zmniejszenie się liczby bezrobotnych do 306 (bezrobotni zarejestrowani w dniu 31.12.2007 r). Aktualnie stan bezrobocia w gminie Somonino należy do niższych w województwie pomorskim (udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla wsi województwa pomorskiego wyniósł na koniec 2007 r. 6,1 %, dla gminy Somonino 5,4%). Biorąc pod uwagę przewidywany na najbliższe lata znaczny przyrost liczby osób w wieku produkcyjnym i sytuacja gospodarcza, poprawa warunków życia mieszkańców gminy w dużym stopniu uzależniona jest i będzie od tworzenia nowych miejsc pracy.

3.1.4 Mieszkalnictwo

Do określenia sytuacji mieszkaniowej mieszkańców gminy posłużono się dwoma wskaźnikami³: powierzchnia użytkowa (m²) na osobę oraz liczba osób na izbę. Sytuacja mieszkaniowa w gminie na koniec 2007 r. należy do średnich w województwie pomorskim – 23,3 m² na osobę oraz 0,95 osoby na izbę to wskaźniki porównywalne ze średnimi wskaźnikami dla wsi województwa pomorskiego oraz z wskaźnikami dla gminy Sulęcyno i Stężyca, porównywalnych w charakterze i użytkowaniu, wynoszą odpowiednio 21,9 i 23,3 oraz 0,95 i 0,94. W okresie ostatnich czterech lat, na skutek poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz wprowadzeniu tanich kredytów na budowę mieszkań, nastąpiła poprawa warunków mieszkaniowych mieszkańców gminy. Do rozważenia pozostaje jednak w dalszym ciągu problem budowy mieszkań socjalnych.

Należy też zaznaczyć, że dalszą poprawę warunków mieszkaniowych utrudnić może przewidywany na lata 2009-2020 wysoki wzrost gospodarstw domowych i ograniczony dostęp do tanich kredytów na budowę mieszkań. Ilość gospodarstw domowych wzrośnie w tym okresie o ponad 50%, podczas kiedy przewidywany wzrost ludności ocenia się ok. 20%.

3.1.5. Infrastruktura społeczna

Dostępność mieszkańców gminy do placówek infrastruktury społecznej³ należy uznać za dobrą. Świadczy o tym gęsta sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych, sprawnie działający ośrodek zdrowia i ośrodek kultury, funkcjonowanie w gminie szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych, możliwość korzystania z dwóch przedszkoli i sześciu oddziałów przedszkolnych. Mankamentem jest stosunkowo słabo rozwinięta baza sportowa.

Dobrej dostępności do usług sprzyjają dogodne powiązania komunikacyjne.

Edukacja i wychowanie

W gminie funkcjonuje Zespół Szkół ponadgimnazjalnych (o zasięgu ponadgminnym), w skład którego wchodzi obecnie technikum, szkoła zasadnicza, szkoła dla dorosłych oraz 2-letnie Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych.

Nauka w zakresie szkoły podstawowej odbywa się w 5 placówkach w następujących miejscowościach: Somonino, Goręczyno (Zespół Szkół), Egiertowo, Borc, Połączyno.

W gminie jest jedno Gimnazjum publiczne w Somoninie.

Obiekt szkolny w Somoninie zaspokaja podstawowe potrzeby lokalowe szkolnictwa.

Dwa przedszkola – Niepubliczne Przedszkole w Somoninie i Gminne przedszkole w Goręczynie dysponują 132 miejscami³ (sześcioma oddziałami przedszkolnymi).

Aktualna sytuacja i wyniki prognozy demograficznej wskazują na potrzebę budowy przedszkola w Somoninie.

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Potrzeby gminy w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej zabezpiecza Gminny Ośrodek Zdrowia w Somoninie. Znaczący wzrost ludności, rozwój turystyki i postępujący proces starzenia mieszkańców przemawiają za utworzeniem dodatkowych (całorocznego na Górnym Tarasie) i sezonowego (Ostrzyce) punktów opieki zdrowotnej.

Brak ośrodka całodobowej opieki dla emerytów i rencistów oraz postępujący bardzo szybki wzrost liczebności osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost z 993 osób na koniec 2007 roku³ do przewidywanego ok. 1300 w roku 2020) spowodują potrzebę budowy lub adaptacji bazy lokalowej dla osób w podeszłym wieku.

Handel i naprawy³

W latach 2000 -2008 w gminie nastąpił znaczny wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON (odpowiednio z 43 do 114). Przewidywany na lata 2009-2020 wysoki wzrost liczby mieszkańców oraz rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej spowodują prawdopodobnie wzrost ilościowy usług handlu nie powodując konieczności wydzielenia znacznych obszarów pod tę funkcję (rozwój nastąpi poprzez wprowadzenie funkcji usługowej na tereny istniejącej i potencjalnej zabudowy mieszkaniowej).

Usługi rzemieślnicze³

Do najlepiej rozwiniętych należą usługi ogólnobudowlane. Usługi te świadczy 196 podmiotów gospodarczych zajmujących się wyłącznie działalnością związaną z budownictwem. Poza ogólnobudowlanymi dominują również usługi transportowe – 39 podmiotów. W gminie funkcjonują również zakłady ślusarskie, spawalnicze, kowalskie, geodezyjne, kserograficzne, tapicerskie, fryzjerskie, wodno-kanalizacyjne, elektryczne i inne .

Funkcjonujące zakłady usługowo-rzemieślnicze zaspokajają aktualne potrzeby mieszkańców gminy zarówno w zakresie prezentowanych przez nie rodzajów usług jak i ich przestrzennego rozmieszczenia oraz świadczą usługi mieszkańcom aglomeracji trójmiejskiej. Rozwój usług rzemiosła będzie w dalszym ciągu uzależniony od rozwoju funkcji, które będą dominować w gminie i sąsiadującej aglomeracji trójmiejskiej i będzie ściśle wiązać się z potrzebami rynku.

3.1.6. Gospodarka

Produkcja przemysłowa

Na terenie gminy nie występują większe zakłady przemysłowe. W większości łączą one działalność produkcyjną z usługami (transport, handel).

Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na koniec roku 2007³ wyniosła 74. Liczne, niewielkie zakłady produkcyjne występują na całym obszarze gminy i prowadzą działalność związaną z miejscem zamieszkania.

Znaczny rozwój przemysłu – zwłaszcza uciążliwego – ograniczony jest i będzie uwarunkowany brakiem możliwości w zakresie przekształcania środowiska przyrodniczego i kulturowego – największego waloru gminy i potencjalnego źródła dochodów mieszkańców. Uznany jest jako niepożądany kierunek rozwoju gminy.

Produkcja rolna

Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na koniec roku 2007³ w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie wyniosła 36.

Produkcja rolna rozwija się w dwóch kierunkach: produkcji roślinnej i zwierzęcej. Kierunki te są zgodne z uwarunkowaniami środowiskowymi. Struktura gospodarstw rolnych i lokalne tradycje produkcji rolnej nie ukształtowały żadnego kierunku

produkcji rolnej na wysokim poziomie. Brak jest gospodarstw prowadzących produkcję rolniczą metodami ekologicznymi mimo sprzyjających temu rodzajowi produkcji warunków glebowych i środowiskowych (obecnie tylko 1 gospodarstwo prowadzi taką produkcję i posiada atest Ekoland (ECOFARM w Wyczechowie). W latach 2003-2008 nastąpił wzrost liczby gospodarstw agroturystycznych. Agroturystyka systematycznie staje się dodatkowym źródłem utrzymania gospodarstw rolnych.

Produkcja roślinna

Wielkość produkcji zbóż na obszarze gminy jest mniejsza, niż średnia w województwie. W produkcji zbóż dominującą rolę odgrywa żyto. Relatywnie niewielka do możliwości potencjalnych rynków zbytu jest produkcja warzyw, ziół, kwiatów, szkółek drzew i krzewów. Brak jest rozwiniętego warzywnictwa, w szczególności szklarniowego lub pod folią. Warzywa gruntowe w większości przeznaczone są na potrzeby własne poszczególnych gospodarstw oraz zbytu w systemie wolnej sprzedaży. Gospodarstwa utrzymujące się z produkcji rolniczej prowadzą działalność m.in. w zakresie produkcji pasz i eksploatacji torfu.

Produkcja zwierzęca i ptactwa hodowlanego.

W produkcji zwierzęcej dominującą rolę odgrywa hodowla bydła. W ostatnim okresie zauważa się stabilizację tego kierunku produkcji. Do największych hodowców bydła zaliczyć należy gospodarstwo ekologiczne EKO-FARMA – Wyczechowo. Kontynuowana jest produkcja ptactwa hodowlanego. Na obszarze gminy funkcjonuje kilka ferm drobiarskich (produkcją brojlerów oraz jaj wylęgowych). Rozwija się produkcja gęsi (pozyskiwanie pierza i jaj wylęgowych).

3.2 Stan i funkcjonowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy zajmuje 5 868 ha tj. ok. 56 % całkowitej powierzchni gminy, w tym:

- łąki	610 ha
- pastwiska	972 ha
- grunty orne ogółem	4 147 ha, w tym:
- grunty orne kl. I – IV	1 940 ha
- grunty orne kl. V – VI	2 207 ha

Grunty klasy IIIb stanowią zaledwie 0,22 % powierzchni gruntów ornych.

Na ograniczoną produkcyjność gruntów wpływ ma między innymi:

- rzeźba terenu
- ok. 20 % ogólnej powierzchni gminy zajmuje dolina rzeki Raduni
- ok. 60 % ogólnej powierzchni gminy stanowi wysoczyzna falista i falisto pagórkowata z licznymi zagłębieniami o deniwelacjach sięgających 15 – 30 m
- ok. 20% ogólnej powierzchni gminy stanowi tzw. strefa krawędziowa o deniwelacjach 60 – 80 m w większości porośnięta lasami
- specyficzny chłodny mikroklimat
- okres wegetacyjny wynosi 180 – 200 dni i rozpoczyna się w II lub III dekadzie kwietnia
- ostatnie przymrozki występują w III dekadzie maja, a nawet w czerwcu
- średnie sumy opadów rocznych wynoszą 600 – 700 mm i zależą w dużej mierze od ekspozycji stoków względem ruchu wilgotnych mas powietrza
- pokrywa śnieżna zalega przez 30 do 111 dni i nieraz kilkakrotnie zanika w ciągu zimy.
- przeciętny czas trwania okresu bez przymrozków wynosi 174 dni.

- stosunkowo słabe gleby
- gleby brunatne kwaśne i wylugowane (ok. 90 %)
- najlepsze w klasyfikacji bonitacyjnej to gleby klasy IVa oraz IIIb.
- w użytkach zielonych dominują gleby pochodzenia pobagiennego wytworzone z utworów mułowo – torfowych lub torfów
- przeważają gleby kompleksu żyniego i żyniego słabego.

Wartość gleb jest niska. Wskaźnik bonitacji gleb gminy wynosi zaledwie 0,31. Silne zakwaszenie oraz brak składników pokarmowych ogranicza dobór roślin uprawnych oraz ich plony. Odkwaszanie gleb wymaga znacznych nakładów finansowych ze strony rolników, co w obecnej sytuacji ekonomicznej rolnictwa jest bardzo trudne. Natomiast dalsze zaniechanie wapnowania gruntów ornych doprowadzi do ograniczenia i tak niewielkiego wyboru rodzaju upraw.

Według badań przeprowadzonych przez Stację Chemiczną – Rolniczą w Gdańsku w latach 1993 – 1997 gleby na terenie gminy Somonino należały do gleb wyjątkowo czystych, nie zanieczyszczonych metalami ciężkimi.

Dominuje gospodarka indywidualna⁴ (5 154 ha powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych, 5 994 ha ogółem w gminie), w jej władaniu jest właściwie całość upraw rolnych.

Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych przedstawia się następująco :

- od 0,01 do 1 ha ok. 0,7%
- pow. 1 do mniej niż 5 ha ok. 15,3%
- od 5 do mniej niż 10 ha ok. 29%
- od 10 do mniej niż 20 ha ok. 34%
- od 20 do mniej niż 30 ha ok. 6%
- od 30 do mniej niż 50 ha ok. 4%
- 50 ha i więcej ha ok. 11%

Obserwowany jest proces zaprzestawiania użytkowania rolniczo lub oddawania w dzierżawę gospodarstw o najmniejszej powierzchni, wtórnego podziału gospodarstw należących do osób fizycznych o powierzchni 5 – 10 ha w celu uzyskania dodatkowego źródła dochodu. Widoczny jest również proces scalania gruntów i powstawanie gospodarstw rolnych produkcyjnych.

Poziom wykształcenia⁴ jest niezadowalający. Dominuje wykształcenie zasadnicze zawodowe (ok. 30%), podstawowe ukończone (38%) oraz średnie zawodowe (9%). Wyższe wykształcenie posiada ok. 2% mieszkańców.

3.3 Turystyka i wypoczynek jako potencjalna główna funkcja rozwoju

W gminie Somonino istnieją dobre warunki dla rozwoju turystyki i wypoczynku. Czynniki sprzyjające rozwojowi tych funkcji to występowanie:

- jezior Ostrzyckie, Połęczyńskie, Rąty i Trzebno
- rzeki Radunia - płynie przez obszar gminy, stanowiąc dodatkowy walor urozmaiconego pod względem ukształtowania terenu krajobrazu
- znacznych terenów leśnych ok. 36% ogólnej powierzchni gminy
- urozmaiconej rzeźby terenu ze wzgórzami dochodzącymi do 260 m n.p.m.

Obszar w większości falisty i falisto pagórkowaty z licznymi zagłębieniami, charakteryzujący się licznymi drogami, ciągami i punktami widokowymi (Jastrzębia Góra, Trzebińska Góra), sprzyjającymi turystyce pieszej i rowerowej oraz uprawianiu

⁴ Źródło: GUS strona internetowa, Powszechny Spis Rolny 2002

sportów zimowych z powodu długo utrzymującej się pokrywie śnieżnej i różnic terenu sięgających 15 – 30 m

- nie zdegradowanego środowiska przyrodniczego

Rozwojowi turystyki w gminie Somonino sprzyja również dogodne połączenie (drogowe i kolejowe) z pobliskimi ośrodkami miejskimi.

Miejscowością o dominującej funkcji turystycznej jest wieś Ostrzyce, która skupia większość ośrodków wypoczynkowych. Wszystkie znajdujące się tu ośrodki dysponują kwaterami i całodziennym wyżywieniem, a większość z nich oferuje szeroki wachlarz usług w zakresie wypoczynku, głównie pobytowego. Poza Ostrzycami ośrodki wczasowe znajdują się również we wsi Somonino, Ramleje, Goręczyno oraz Kamela.

W gminie działa 12 gospodarstw agroturystycznych, opartych na gospodarstwach wiejskich i 4 ośrodki jazdy konnej (Goręczyno, Egiertowo, Wyczechowo i w rejonie na północ od Starkowej Huty).

Przez teren gminy przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- Kajakowy rzeki Raduni

oraz piesze:

- Szlak Kaszubski

- Szlak Wzgórz Szymbarskich

zimą korzystne do uprawiania narciarstwa biegowego.

Istniejące naturalne walory przyrodniczo – krajobrazowe gminy nie są jeszcze w pełni wykorzystane, aby przyczyniały się do rozwoju gospodarczego i podnosiły jakość życia mieszkańców.

Przejawia się to zarówno w istniejącej bazie noclegowej (nie dotyczy to tylko miejscowości Ostrzyce, w której z uwagi na objęcie obszarem Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i zespołem przyrodniczo-krajobrazowym Rynna Dąbrowsko-Ostrzycka nie wskazany jest tu dalszy ilościowy rozwój bazy noclegowej), o której świadczą następujące dane:

Miejsca noclegowe w obiektach turystycznych¹

	liczba obiektów/właścicieli	liczba miejsc/miejsc noclegowych
~ ośrodki pobytowe	7	322
~ pola biwakowe	1	320
~ kwatery indywidualne	5	62
~ kwatery agroturystyczne	19	347

jak i turystyce wiejskiej o dużym potencjale, w tym agroturystyce opartej o gospodarstwa wiejskie. Obecnie z bazy noclegowej w gminie skorzystać może obecnie ok. 1 tys. osób. Atrakcyjność turystyczna gminy powoduje dalszy rozwój bazy noclegowej w oparciu o gospodarstwa agroturystyczne.

To właśnie turystyka wiejska staje się znaczącym sektorem turystyki. Światowe trendy wskazują na wzrastające zainteresowanie tego typu formą turystyki, w której nie tylko wieś, ale i tereny wokół leśne odgrywają coraz większą rolę. Gmina posiada dogodne warunki rozwoju turystyki wiejskiej. Dominująca własność prywatna gospodarstw wiejskich, istniejące zasoby mieszkaniowe i potencjalne tereny mieszkaniowe, potencjalne możliwości rozwoju usług rzemiosła, w znikomym stopniu występowanie przemysłu oraz możliwości produkcji żywności ekologicznej stwarzają duże możliwości rozwoju tej funkcji. Rozwój zrównoważony, zawarty w Strategii gminy w przypadku turystyki wiejskiej oznacza nie tylko zachowanie swoich „atutów handlowych”, takich jak naturalny krajobraz, bogactwo przyrodnicze, tradycyjne

budownictwo i tradycyjna społeczność ale dotyczy również zrównoważenia w działalności gospodarczej. A więc prowadzenia takiej działalności, która będzie miała na celu zmniejszenie zużycia zasobów naturalnych. Dotyczyć to będzie np.:

oszczędności w transporcie (poprzez wykorzystanie w miarę możliwości lokalnych produktów, proponowania wypraw pieszych, rowerowych czy też pojazdem konnym w celu poznania dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego, zamiast poruszania się samochodem)

racjonalnego zużycia energii i wody (poprzez stosowanie energo- i wodooszczędnych urządzeń)

Rozwój turystyki wiejskiej dyktować będzie konieczność poniesienia szeregu nakładów nie tylko związanych z dostosowaniem obiektów do określonych standardów i wyposażeniu ich w urządzenia wpływające na ochronę środowiska naturalnego, ale przede wszystkim na inwestycje związane z modernizacją i rozbudową infrastruktury technicznej (np. uruchomienie gazyfikacji gminy, rozwój sieci tras rowerowych jako wspólna inicjatywa wielu gmin) oraz prowadzenie działalności marketingowej.

3.4 Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego, w tym występowanie obszarów i obiektów chronionych na podstawie przepisów szczególnych

Szczegółowe dane dotyczące budowy geologicznej, rzeźby terenu i warunków hydrograficznych, pomników przyrody zawarte są w dokumentacji Studium „Analizy i studia wstępne dotyczące diagnozy stanu istniejącego” w zakresie: środowiska przyrodniczego i geologii.

3.4.1 Położenie

Według fizycznogeograficznej regionalizacji Polski gmina położona jest w centralnej części mezoregionu Pojezierze Kaszubskie i obejmuje swym zasięgiem fragmenty czterech submezoregionów :

1. Centralne Wysoczyzny i Wzgórza Nadejzorne, w tym mikroregiony:
 - Wysoczyzna Jastrzębia
 - Wysoczyzna Koszowatkowska
 - Wzniesienie Kolońskiej Huty
 - Rynna Ostrzycko – Goręczyńska
 - Rynna Wieżycka
 - Rynna Rątorska
2. Wysoczyzna Żukowsko – Przywidzka
3. Pojezierze Sianowsko – Dzierżąskie
4. Pojezierze Grabowsko – Polaszkowskie

3.4.2 Budowa geologiczna i rzeźba terenu

Decydującą rolę rzeźbotwórczą na obszarze gminy odegrało ostatnie zlodowacenie – bałtyckie. Brak powiązania dzisiejszej rzeźby terenu z budową geologiczną podłoża jest wynikiem (typowego dla obszarów młodoglacjalnych) rozwoju geologicznego, gdzie niemal wyłączną siłą rzeźbotwórczą jest erozyjna i akumulacyjna działalność zlodowaceń plejstocenских. Wśród utworów akumulacji lodowcowej i działalności wód fluwioglacjalnych najczęściej występują: gliny zwałowe z głazami narzutowymi, utwory piaszczysto – żwirowe o różnej grubości (od ilastych i pyłowych do potężnych głazów), iły, mułki i in. Z epoką holoceną wiąże się osady rzeczne w postaci

głównie piasków i żwirów, osady rzeczno – jeziorne: m.in. ility, muły, margle i piaski oraz jeziorno – bagienne zbudowane z namulów organicznych, ilów jeziornych i torfów.

Obszar gminy charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Najwyższy punkt zlokalizowany w okolicach wsi Kaplica ma wysokość 296,2 m npm, najniżej położone tereny znajdują się w dolinie rzeki Raduni i osiągają wysokość nieco powyżej 157 m npm.

Dominującą powierzchniowo formą terenu jest wysoczyzna morenowa, ponad którą wznoszą się pagóry moren czołowych. Formami ukształtowania terenu są:

- morena denna płaska, falista lub pagórkowata, zbudowana z gliny zwałowej, która tworzy dominującą powierzchniowo na obszarze gminy formę terenu w postaci wysoczyzny morenowej
- morena czołowa występująca w postaci wałów, wzgórz i pagórów zbudowanych przeważnie z utworów piaszczysto – żwirowych, typowe wzniesienia moren czołowych występują w zachodniej części gminy – Jastrzębia Góra, Trzebińska Góra, Koszowatka, Góra Kolańska Huta oraz w okolicach wsi Rybaki i Kaplica, a także w innych rejonach gminy jako mniejsze ciągi czy izolowane formy
- rynny subglacjalne podłużne, głęboko wcięte w powierzchnię wysoczyzny obniżenia powstałe w trakcie deglacjacji lądolodu, występujące jako złożone układy rynien biegnących od jeziora Ostrzyckiego w kierunku wschodnim
- sandry będące wynikiem działalności wód roztopowych osadzających materiał piaszczysto – żwirowy, występujące m.in. w okolicach Zamkowej Góry
- wytopiska powstałe głównie wskutek wytapiania się brył martwego lodu; występują licznie zarówno na wysoczyźnie morenowej jak i na obszarach sandrowych, częściowo są podmokłe, wypełnione przez oczka wodne lub zatorfione, niektóre z nich zostały włączone do sieci odpływu powierzchniowego

3.4.3 Surowce naturalne

Udokumentowane złoże kruszywa naturalnego piaskowo – żwirowego „Bernardyna” znajduje się na obszarze dwóch gmin: w północnej części gminy Somonino, we wsi Somonino oraz w gminie Kartusy we wsi Kiełpino. Na złoże składają się piaski różnoziarniste, żwiry z przewarstwieniami piasku drobnoziarnistego i z głazami pochodzenia fluwioglacjalnego. Złoże eksploatowane jest na podstawie wydanej w 2001 roku na okres 15 lat koncesji na wydobywanie kruszywa naturalnego. Powierzchnia wyznaczonego obszaru górniczego czyli przestrzeni, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny objętej koncesją wynosi 18 672 m². Powierzchnia terenu górniczego (tj. terenu objętego przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych) wynosi 25190 m². Udokumentowane złoże surowców ilastych ceramiki budowlanej „Somonino” znajduje się na zachód od linii kolejowej we wsi Somonino. Złoże było eksploatowane do 1994 r. przez Przedsiębiorstwo Państwowe „Ceramika Budowlana” w Gdyni na potrzeby cegielni w Somoninie. Eksploatacja została zaniechana. Ochrona złoża jest celowa jedynie w przypadku reaktywacji cegielni w Somoninie. Udokumentowane złoże torfu „Kaplica – Połączyno” znajduje się w południowej części gminy na obszarze wsi Kaplica i Połączyno. Na podstawie koncesji wydanej Przedsiębiorstwu Rolno-Przetwórczemu „Radbur” sp. z o.o. w Somoninie w 1996 r. na okres 10 lat na

wydobywanie kopaliny pospolitej – torfu. Powierzchnia obszaru górniczego wynosi 109 200 m².

W wielu miejscach na terenie gminy występują torfy. Ze 104 zinwentaryzowanych na terenie gminy Somonino potencjalnych złóż torfu o powierzchni od 0,5 ha do 144,0 ha i bardzo zróżnicowanych zasobach, zostało udokumentowane tylko jedno.

Wszystkie złoża torfów na obszarze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny objęto zakazem eksploatacji ze względu na ich wartość ekologiczną.

3.4.4 Warunki hydrograficzne

Sieć rzeczna

Znaczna część gminy (poza jej południową częścią należącą do systemu rzeki Wierzycy) położona jest w zlewni rzeki Raduni. Rzeka Radunia, wypływająca z mokradeł na obszarze gminy Stężyca, przepływa w swym górnym biegu przez szereg dużych jezior znajdujących się w Rynnie Raduńsko – Ostrzyckiej. Zbiorniki te, stanowiąc główne źródło zasilania rzeki, decydują o jej ustroju hydrologicznym. Przejawem oddziaływania retencji jeziornej są stosunkowo małe roczne amplitudy stanów wody, a w porównaniu do innych cieków – odmienny roczny rytm wahań stanów wody i objętości przepływu z maksimum przesuniętym z miesięcy wiosennych na okres letni.

Przez gminę Somonino Radunia płynie na odcinku od wypływu z Jeziora Ostrzyckiego, przez Jezioro Trzebno i dalej w kierunku północno – wschodnim. Średni jej spadek wynosi początkowo 0,2‰, w przełomach osiągając wartość od 2,5 do 7,0‰. Dolina Raduni stanowi odrębną jednostkę morfologiczną. Składa się ona z odcinków pochodzenia rynnowego, basenowego (Basen Somoniński, Basen Kiełpiński) i przełomowego (Przełom Somoniński i pod Babim Dołem). Dolina Raduni jest głęboko wcięta (ponad 20 m, a w przełomie 30 m) i ma wyraźnie zachowane fragmenty teras.

Na obszarze gminy do Raduni wpływa szereg cieków, z których najdłuższymi są: dopływ spod Hopowa., dopływ przepływający przez jezioro Rąty oraz dopływ spod Nowego Dworu.

Ogólnie należy stwierdzić, że sieć rzeczna systemu Raduni jest jeszcze młoda i słabo zorganizowana. Dużo cieków ma charakter okresowy lub epizodyczny.

Południową część gminy odwadnia górny odcinek Wietcisy (lewoboczny dopływ Wierzycy), która płynie tu na długości 2,5 km, przy średnim spadku dochodzącym do 2‰.

Charakterystycznym elementem hydrograficznym Pojezierza Kaszubskiego (w tym obszaru gminy) jest występowanie zagłębień bezodpływowych powierzchniowo, które uwarunkowało wytworzenie się licznych obszarów bezodpływowych. Na terenie gminy największą powierzchnię zajmują obszary bezodpływowe chłonne, które w wyniku dominacji odpływu podziemnego stanowią główne tereny alimentacji kaszubskiego systemu hydrograficznego i z tego względu powinny być objęte ochroną.

Na całym obszarze gminy licznie występują małe śródleśne i śródpolne oczka wodne oraz bagna i torfowiska. Tereny te odgrywają dużą rolę w gospodarce wodnej, stanowiąc obszary naturalnej retencji wód.

Zbiorniki wodne

Poza przygranicznym Jeziorem Ostrzyckim, leżącym poza obszarem gminy, znajdują się tu cztery większe jeziora: Trzebno (31,9 ha) i Rąty (20,0 ha) należące do systemu Raduni oraz Połączyńskie (38,4 ha) i Piotrowskie położone w dorzeczu Wierzycy.

Jezioro Trzebno leży w Rynnie Ostrzycko – Goręczyńskiej, ale nie posiada cech typowych dla jezior rynnowych. Prawdopodobnie jest ono pozostałością większego zbiornika rynnowego, który zanikając, zatracił cechy tego typu jeziora. Obecnie uważa się je za jezioro przepływowe.

Jezior Rąty należy do jezior wytopiskowych. Położone w niewielkim zagłębieniu terenu posiada tylko okresowy dopływ i odpływ. Jezioro to podlega intensywnemu procesowi zarastania, zwłaszcza w miejscach, gdzie występuje płytko dno.

Największym, jednocześnie najgłębszym (średnia głębokość 6,6 m) zbiornikiem jest jezioro Połęczyńskie. Posiada ono charakterystyczny dla jezior rynnowych wydłużony kształt i skomplikowaną topografię dna.

Leżące na południu gminy jezioro Piotrowskie jest zbiornikiem bardzo płytkim należącym do jezior wytopiskowych. Podobnie jak jezioro Rąty i inne jeziora położone między Starkową Hutą a Rybakami podlega ono intensywnemu procesowi zarastania.

W zagłębieniach wytopiskowych i przy korytach cieków dość licznie występują mokradła. Największe obszary bagienne znajdują się w okolicach Starkowej Huty, Kaplicy i Piotrowa.

Wody podziemne

Wody podziemne reprezentowane są przez cztery piętra: górnokredowe, trzeciorzędowe, plejstoceny i holoceny. Dwa pierwsze piętra nie są eksploatowane. Główny poziom użytkowy wód podziemnych znajduje się w piętrze plejstoceny. Woda podziemna płytszych poziomów zalega również w przewarstwieniach osadów wodolodowcowych (piaski i żwiry) w górnych glinach zwałowych. Ich wydajność jest silnie zróżnicowana. Pierwszy poziom użyteczny tych wód zalega w Borczu na głębokości 65m, w Somoninie na 68m i w Ostrzycach na 60m.

Płytki poziom wód holoceny znajduje się na głębokości 1-3m. Jest on oparty o nieprzepuszczalne podłoże gliniaste lub torfowo – ilaste. Charakteryzuje się szybkim przyborem wody po ulewnych deszczach i wiosennych roztopach. Przy braku opadów, wody holoceny poziomu wysychają.

Część północno - wschodnia gminy położona jest w obrębie kredowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 111 „Subniecka Gdańska”. Na całym obszarze zasilania wody zbiornika są praktycznie nie zagrożone dopływem zanieczyszczeń, izolacja warstwy wodonośnej przekracza 40 metrów. W wyniku przeprowadzonych prac uznano, iż podstawowym zadaniem ochronnym zbiornika jest prowadzenie właściwej eksploatacji i kontrola jakości wód podziemnych w charakterystycznych punktach zbiornika. Natomiast nie zachodzi potrzeba wyznaczania stref ochronnych zbiornika i prowadzenia szczególnych działań dotyczących zabudowy terenu.

3.4.5 Warunki klimatyczne

Pod względem klimatycznym gmina leży w części szczytowej klimatycznej krainy Pojezierza Pomorskiego. Jej cechą charakterystyczną są stosunkowo niskie temperatury powietrza i duża ilość opadów atmosferycznych w porównaniu z innymi częściami tej krainy klimatycznej. Średnia temperatura roku wynosi tu 6,3oC. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (16,0oC), a najchłodniejszym styczeń i luty (do -3,6oC). Dużo dni jest przymrozkowych (średnio w roku 199 dni). Średnia roczna suma opadów atmosferycznych wynosi 672 mm, a ich maksimum przypada na sierpień (94 mm). Wiatry na analizowanym obszarze wieją najczęściej z kierunków: południowo – zachodniego i południowego. Średnia roczna prędkość wiatrów jest

wysoka i wynosi 4,3 m/s. Kraina ta charakteryzuje się także dużą w skali roku liczbą dni pochmurnych (162) i z mgłą oraz dni z pokrywą śnieżną (92). Ponadto duże różnice w ukształtowaniu terenu i pokrycie lasami powodują występowanie w gminie Somonino lokalnych warunków klimatycznych.

3.4.6 Lasy

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych wynosi 4050 ha, co stanowi ok. 36 % ogólnej powierzchni gminy (11227ha). Większość terenów leśnych znajduje się w Administracji Lasów Państwowych (Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku) i należy do Nadleśnictwa Kartuzi, Obręb Kartuzi (leśnictwo Dąbrowa) oraz Obręb Wieżyca (leśnictwa: Drozdowo i Kolańska Huta), a także do Nadleśnictwa Kolbudy, Obręb Skrzyszewo (leśnictwa: Borcz, Sarni Dwór i Babi Dół). Pozostałą część zajmują lasy stanowiące własność prywatną. Większe kompleksy lasów znajdują się w rejonie wsi: Somonino, Hopowo, Kamela, Borcz, Rąty i w północnej części Egiertowa. Największy udział w powierzchni leśnej nadleśnictw mają siedliska lasu mieszanego świeżego, boru mieszanego świeżego oraz lasu świeżego. Na obszarze gminy licznie występują śródleśne nieużytki. Śródleśne nieużytki w postaci bagien, trzęsawisk, torfowisk i in., wraz z ich florą i fauną w celu ochrony pełnej różnorodności biologicznej powinny być zachowane w stanie nienaruszonym.

Lasy ochronne.

Lasy glebochronne, których główną funkcją jest ochrona przed procesami erozyjnymi, stanowią drzewostany rosnące na stromych zboczach, głównie w strefie krawędziowej wysoczyzny morenowej. Największe powierzchnie lasów glebochronnych znajdują się w kompleksie położonym na wschód od jeziora Ostrzyckiego.

Lasy wodochronne, stanowiące ochronę siedlisk wilgotnych i zachowania ich zdolności retencyjnych występują w dolinie rzeki Raduni i jej dopływów. Liczne mniejsze powierzchnie lasów wodochronnych znajdują się we wschodniej i środkowej części gminy w lasach Nadleśnictwa Kolbudy.

Uznano za ochronne także lasy znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych w Nadleśnictwie Kartuzi, w północnym krańcu gminy.

Lasy ochronne stanowiące drzewostany nasienne występują w jednym pododdziale w Nadleśnictwie Kartuzi.

Lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa Państwa znajdują się w Nadleśnictwie Kolbudy.

Lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej występują w kompleksie leśnym wchodzącym w skład Nadleśnictwa Kolbudy, położonym na południowy – wschód i południe od miejscowości Borcz.

3.4.7. Obszary i obiekty podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody

Obszary prawnie chronione zajmują powierzchnię 4 659 ha, co stanowi ok. 39% powierzchni gminy. Na terenie gminy znajdują się:

- rezerwat przyrody „Jar Rzeki Raduni” (część południowa)
- 19 pomników przyrody

- Kaszubski Park Krajobrazowy wraz z otuliną
- Kartuski Obszar Chronionego Krajobrazu
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni
- Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Rynna Brodnicko – Kartuska
- Zespół Przyrodniczo – Krajobrazowy Rynna Dąbrowsko – Ostrzycka
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220010 Hopowo
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220011 Jar Rzeki Raduni (część południowa)
- proponowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220050 Uroczysko Pojezierza Kaszubskiego (część wschodnia).

Rezerwat przyrody „Jar Rzeki Raduni“ o powierzchni całkowitej 84,24 ha, w tym w części północno-wschodniej gminy Somonino – 18,10 ha, utworzony w celu ochrony przełomowego odcinka jaru rzeki Raduni o wybitnych walorach krajobrazowych i naukowo-przyrodniczych, z występującymi w nim naturalnymi zbiorowiskami roślinnymi.

Rezerwat obejmuje strome zbocza jaru oraz dno doliny Raduni. Zbocza porastają zbiorowiska grądowe wykształcone w charakterystycznych postaciach, a terasy nadrzeczne – łągi. Flora rezerwatu jest wyjątkowo bogata. Obejmuje jedno z najbogatszych na Pomorzu stanowisk roślin o górskim charakterze rozmieszczenia, dużą grupę gatunków ustawowo chronionych oraz innych rzadkich roślin i zwierząt.

Dla rezerwatu dotychczas nie został sporządzony plan ochrony, a plan urządzania gospodarstwa rezerwatowego utracił moc prawną. Rezerwat nie posiada otuliny.

- Pomniki przyrody

Na obszarze gminy ochroną prawną objętych jest 19 pomników przyrody (w tym 3 drzewa, 4 grupy drzew i 2 głazy).

- Kaszubski Park Krajobrazowy

na obszarze gminy zajmuje powierzchnię 1 366 ha, obejmuje jej zachodnią część, najbardziej zróżnicowaną morfologicznie, gdzie obok pagórków i wzgórz morenowych występują głęboko wcięte w powierzchnię morenową rynny subglacjalne (Rynna Ostrzycko – Goręczyńska, Wieżycka i Rątowska). Ponadlokalne i ponadregionalne wartości przyrodnicze obszaru Pojezierza Kaszubskiego zostały potwierdzone zakwalifikowaniem tego terenu do krajowej sieci ekologicznej ECUNET.

Obszary Chronionego Krajobrazu

na obszarze gminy zajmują łączną powierzchnię 2 293 ha

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni

obejmuje dno i zbocza doliny rzeki Raduni na odcinku od centralnej części Pojezierza Kaszubskiego (okolice Goręczyna) w kierunku wschodnim. Oprócz walorów geomorfologicznych i hydrograficznych istotne znaczenie ma zróżnicowanie florystyczne doliny i jej rola jako korytarza ekologicznego.

- Kartuski Obszar Chronionego Krajobrazu

położony jest między Kaszubskim Parkiem Krajobrazowym a Obszarem Chronionego Krajobrazu doliny Raduni. Występuje tu środowisko przyrodnicze typowe dla młodoglacjalnych terenów pojeziernych tj. rozcięta rynnami, sfalowana, miejscami pagórkowata wysoczyzna morenowa, w znacznym stopniu zalesiona, z licznymi jeziorami.

Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe

- „Rynna Brodnicko – Kartuska”
- „Rynna Dąbrowsko – Ostrzycka”

leżące na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Główne cele ich ustanowienia to: zachowanie ciągłości przestrzennej struktur przyrodniczo – krajobrazowych o szczególnym znaczeniu dla funkcjonowania przyrody KPK i dla identyfikacji jego specyfiki krajobrazowej, w tym rewaloryzacji i ochrony krajobrazu rynien jeziornych, obejmujących różnorodne struktury przyrodnicze oraz walory kulturowe, ochrony lęgów ptaków wodno – błotnych oraz przywrócenie ładu przestrzennego zdewastowanego przez nowe osadnictwo krajobrazu.

Na terenie gminy znajdują się stanowiska ptaków chronionych, wokół których zostały wyznaczone strefy ochrony. Ze względu na bezpieczeństwo chronionych obiektów nie podaje się szczegółowej lokalizacji stanowisk.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220010 Hopowo

Obszar stanowi śródlęśny zbiornik o długości około 250 i szerokości około 50 m. Ma on charakter dystroficznego jeziora o głębokości około 1,5 m, którego brzegi zajmuje trzymetrowej szerokości pas pła torfowcowego. Roślinność wodną tworzy zespół rdestnicy pływającej, który poza gatunkiem charakterystycznym, porastającym obficie cały akwen, reprezentowany jest przez grążela żółtego, a w strefie przybrzeżnej przede wszystkim przez rogatka sztywnego. Płytkie przybrzeżne partie we wschodniej i zachodniej części zbiornika zajmuje zespół pałki szerokolistnej otoczony od strony ładu zaroślami brzoźowymi. Bezpośrednie otoczenie zbiornika stanowi las sosnowy. Na terenie obszaru występuje **strzebla błotna gatunek wymieniony w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ze względu na naturalny charakter i znaczne rozmiary jest to jeden z najcenniejszych obiektów dla ochrony tego gatunku w Polsce.**

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220011 Jar Rzeki Raduni

Obszar obejmuje przełomowy odcinek rzeki Raduni. Rzeka płynie dnem kamienistego jaru, tworząc meandry. Dolina i strome zbocza (do 45 st. nachylenia) o wysokości do 40 m, porośnięte są lasem liściastym (grądy, łęgi); miejscami na dnie wąwozu występują podmokłe łąki. Rośnie tu wiele roślin górskich i innych rzadkich gatunków. Ostoja ma specyficzny mikroklimat, o wysokiej wilgotności i niższych temperaturach w porównaniu z przyległymi terenami. Przełom rzeki rozciąga rozległy kompleks leśny, w którym dominują siedliska grądowe. Na terenie występuje 7 siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG takich jak:

łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, żiołorośla górskie i nadrzeczne, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk oraz starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion. Ponadto stwierdzono występowanie 3 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz przeszło 537 gatunków roślin naczyniowych, w tym, liczne rzadkie, zagrożone i chronione prawnie w Polsce.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220050 Uroczysko Pojezierza Kaszubskiego

Obszar obejmuje najcenniejsze przyrodniczo miejsca Pojezierza Kaszubskiego. W granicach obszaru zarejestrowano występowanie 17 siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, takich jak: oligotroficzne lub mezotroficzne zbiorniki wodne z roślinnością należącą do Littorelletea lub Isoetio-Nanojuncetea, starorzecza i inne naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne, naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne, nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami

włosieniczków, górskie i niżowe murawy bliźniczkowe, zmiennowilgotne łąki trześlicowe, niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie, torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą, torfowiska wysokie zdegradowane lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, torfowiska alkaliczne, kwaśne buczyny, żyzne buczyny, ciepłolubne buczyny storczykowe, grąd subatlantycki, bory i lasy bagienne, lasy łęgowe i na dorzeczne zarośla wierzbowe.

3.5 Geologia - stan bazy surowcowej

3.5.1. Złoża w trakcie dokumentowania

Według stanu na dzień 20 listopada 2008r. brak koncesji na poszukiwanie złóż kopalin.

3.5.2. Złoża udokumentowane nie posiadające koncesji na wydobywanie.

W bilansie zasobów nadal znajduje się stare złożo nie podlegające eksploatacji tj. Somonino. Kopalina główna w złożu to surowce ilaste ceramiki budowlanej. Jest to złożo którego eksploatacji zaniechano a zasobów nie wybilansowano. Na mapie oznaczone literą „A”.

Kolejnym złożem jest Somonino 1 – złożo kruszywa naturalnego w kategorii C1 w ilości 269 tys. ton. Powierzchnia złoża wynosi 1,9ha. Kierunki zagospodarowania kopaliny to budownictwo ogólne. Na mapie oznaczono literą „B”. Z uwagi na niezgodność z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego złożo nie może otrzymać koncesji na eksploatację.

Ostatnie udokumentowane złożo to Rybaki - złożo kruszywa naturalnego w kategorii C1 w ilości 230 tys. ton. Powierzchnia złoża wynosi 1,3ha. Kierunki zagospodarowania kopaliny to budownictwo ogólne. Na mapie oznaczono literą „C”. Koncesja na eksploatację jest w trakcie uzgodnień i lada dzień powinna zostać wydana (stan z dnia 20.11.2008).

3.5.3. Złoża udokumentowane podlegające eksploatacji.

Na terenie gminy Somonino znajdują się dwa złoża w trakcie eksploatacji:

- Bernardyna – złożo kruszywa piaskowo-żwirowego w kategorii C1 o udokumentowanych zasobach bilansowych 298 tys. ton. Powierzchnia złoża wynosi 2,5ha. Kierunki zagospodarowania kopaliny budownictwo ogólne i drogownictwo. Złożo w trakcie eksploatacji na podstawie koncesji z 2001r. Na mapie oznaczono literą „D”.
- Kaplica Połączyno – złożo torfu w kategorii C1 o zasobach bilansowych (220 tys. ton) i pozabilansowych (89 tys. ton) wielkości 309 tys. ton. Powierzchnia złoża wynosi 15,2ha. Złożo w trakcie eksploatacji na podstawie koncesji z 1996r. Na mapie oznaczono literą „E”.

3.6 Stan i funkcjonowanie środowiska kulturowego, w tym występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych

Pod względem wartości kulturowych gmina Somonino - ze względu na usytuowanie w zróżnicowanym morfologicznie, atrakcyjnym krajobrazowo rejonie Kaszub

środkowych oraz zróżnicowany i specyficzny rozwój osadnictwa i sieci osadniczej jak również przynależność do znaczącej i czytelnej kulturowo formacji etnicznej (Kaszuby) - posiada zarówno przesłanki jak i warunki dla kultywowania historycznych i krajobrazowych wartości krajobrazu kulturowego. Jednocześnie podlega i podlegać będzie dużej presji inwestycyjnej związanej z usytuowaniem znacznej części obszaru gminy w pasie wzdłuż ważnych szlaków komunikacyjnych o przebiegu płn.-płd (linia kolejowa i droga krajowa) a jednocześnie atrakcyjnych turystycznie i krajobrazowo, co czyni zadanie ochrony środowiska kulturowego niezmiernie ważnym elementem strategii rozwoju gminy jako wiodącego czynnika identyfikującego i decydującego o jej tożsamości.

3.6.1. Analiza wartości i zasobów środowiska kulturowego w poszczególnych miejscowościach

BORCZ

wzmiankowany 1241, dawne dobro rycerskie, następnie majątek ziemski; do Borcza należą przysiółki Mały Dwór, Patoka; zespół dworsko-parkowy z folwarkiem o wysokiej wartości dla środowiska kulturowego (wpisany do rejestru zabytków), wartościowy krajobrazowo zespół zabudowy wsi folwarcznej oraz związane z rozłogiem pól zagrody rozproszona

Historia

Borcza, d. Borzec, niem. Burcz – wieś szlachecka z folwarkiem Patoka. We wsi od II poł. XIX w. istniała szkoła

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego t. IV 1883 r.

Układ przestrzenny:

wieś folwarczna o układzie ulicowym powstała wzdłuż drogi o przebiegu wsch.-zach. z Hopowa do Skrzyszewa Żukowskiego przy dawnym zespole dworsko-folwarcznym.

Struktura przestrzenna

na strukturę zabytkową wsi składa się zabytkowy zespół dworsko-folwarczny z dworem, zabudowaniami folwarcznymi, gorzelnią, parkiem i okalającym go murem i parkanem oraz wielorodzinna zabudowa folwarczna wzdłuż ulicy na płd. Od folwarku z domami mieszkalnymi usytuowanymi kalenicą równolegle do drogi i budynkami gospodarczymi w tym z piwnicami usytuowanymi po przeciwnej stronie drogi. Strukturę przestrzenną wsi uzupełniał usytuowany niezależnie zespół szkoły oraz cmentarz poewangelicki.

Do Borcza należał przysiółek d. folwark ob. leśnictwo - Patoka

Uwarunkowania

obiekty wpisane do rejestru zabytków:

Zespół dworsko-parkowy (nr rej. 1047/20.07.1988):

dwór, mur., 1911 r.

park podworski, XIX/XX w.

spichlerz podworski, mur/kam. XIX/XX w.

budynek inwentarski, pocz. XX w.

Stan zachowania, zagrożenia

Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem zachowany, obecnie w trakcie adaptacji.

Stopień zachowania historycznej struktury materialnej wsi - średni. Zachował się układ i struktura dawnego założenia dworsko-folwarcznego i parku podworskiego. Układ przestrzenny ulicowej wsi folwarcznej zachowany ale struktura w dużej mierze przekształcona lub zdegradowana (liczne niekorzystne przebudowy).

Cmentarz – postępująca dewastacja.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

zlokalizowane są trzy stanowiska o własnej formie krajobrazowej

grodzisko wczesnośredniowieczne, położone nad „przełomem Raduni”, zwane „Górą Zamkową”. Z dawnego grodu pozostały widoczne, dobrze zachowane, wały obronne.

cmentarzisko kurhanowe datowane na epokę brązu, położone na granicy wsi Wyczechowa i Borcza. Cmentarzisko stanowią cztery kurhany, o piaszczysto – kamiennych nasypach. Stanowisko rozpoznane zostało wykopaliskowo w latach 70-tych i 80-tych XX wieku przez pracowników Muzeum Archeologicznego w Gdańsku.

cmentarzisko kurhanowe z kręgami kamiennymi. Obiekt ten jest związany z wędrówką, Gotów przez Pomorze, jaka nastąpiła w pierwszych wiekach naszej ery.

Obecnie na terenie cmentarzyska znajdują się zrekonstruowane, po badaniach wykopaliskowych, kurhany wraz z zachowanymi kręgami kamiennymi. Obiekt ten jest badany wykopaliskowo od lat 70-tych przez panią Magdalenę Mączyńską z Uniwersytetu Łódzkiego. Na terenie wsi zlokalizowane zostały 22 stanowiska archeologiczne, datowane na różne okresy pradziejowe. Wśród tych obiektów są:

rozległe osady pradziejowe położone nad Radunią, w okolicy wybudowania Trątkownica,

cmentarzyska płaskie grobów skrzynkowych.

EGIERTOWO

po 1600 r., wieś chłopska pohutnicza; wieś silnie przekształcona i zdeformowana w związku z przebiegającą przez nią drogą krajową, zachowało się kilka elementów struktury zasługujących na ochronę, wartościowe krajobrazowo zagrody rozproszone (wybudowania) związane z rozłogiem pól

Historia

Egiertowo, niem. Eggertshütte w XIX w. była to wieś włościańska (chłopska) w powiecie kartuskim. Znajdowało się tu 14 gospodarstw gburskich i 6 zagrodniczych. Wieś o powierzchni 1740 mórg zamieszkiwało 16 katolików i 168 ewangelików w 25 domostwach. Egiertowo należało wówczas do parafii katolickiej w Goręczynie. Szkoła znajdowała się w Kameli. Od ok. 1910 r. szkoła także w Egiertowie.

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, T. III

Układ przestrzenny

układ pierwotny zabudowy zwartej to układ wsi pohutniczej – wielodrożny

Struktura przestrzenna

zagrody z budynkiem mieszkalnym tradycyjnym (o wysokim dachu dwuspadowym) lub o dachu półpłaskim na podwyższonej ścianie kolankowej; budynek szkoły d. ewangelickiej (obecnie przebudowany) i katolickiej (istniejący wraz z budynkiem gospodarczym) do wsi należy także kilka samotniczych wybudowań - siedlisk związanych z arealem upraw

Uwarunkowania:

obiekty wpisane do rejestru zabytków brak

Stan zachowania i zagrożenia

układ przestrzenny obecnie zdekomponowany i mało czytelny struktura układu – zachowanych kilka przykładów budownictwa mieszkalnego z k. XIX i I poł. XX w. często przebudowanych lub dysharmonijnie zmodernizowanych (nadbudowa, zmiana kształtu okien, wymiana stolarki okiennej na jednoprzestrzenną) cmentarz - postępująca dewastacja, zachowane kwatery aleja i starodrzew;

Obiekty i stanowiska archeologiczne

Pierwsze informacje o odkryciach archeologicznych na terenie wsi pochodzą z 1889 roku. Odkryto wtedy kurhan kamienny, datowany na okres wczesnego średniowiecza. W okresie międzywojennym na terenie wsi odkrywano groby skrzynkowe, datowane na wczesną epokę żelaza. Łącznie na terenie Egiertowa wyróżniono 22 stanowiska archeologiczne. Najwcześniejsze osadnictwo datowane na epokę kamienia zlokalizowane zostało na południe od wsi. Wśród obiektów archeologicznych wyróżniamy

cmentarzysko płaskie z okresu wpływów rzymskich (I – II wiek n.e.)

rozległe osady w północnej części wsi

GORECZYNO

XII w., dawniej opole, kasztelania, nast. wieś chłopska; wieś o wybitnych wartościach historycznych i wysokich walorach krajobrazowych jako zespół ruralistyczny, posiada wysokiej wartości elementy struktury wsi (kościół wraz z otoczeniem, zabudowania w centrum wsi)

Historia

Goręczyno, dawne nazwy: Guruchino, Goranchino (1241), Gorrenczin, Gorentzin, Gorrenczyn, Goręcin, Gorecino, niem. Gorrenschin (od 1920 r.)

W historiografii oraz w miejscowej tradycji Goręczyno funkcjonuje jako siedziba wczesnośredniowiecznego opola podległego początkowo kasztelanii Gdańskiej. W 1241 r. istniała już samodzielna kasztelania w Goręczyźnie stanowiąca własność księcia lubiszewskiego Sambora II – jedna z najzamożniejszych

i najstarszych na Kaszubach i Pomorzu. W 1241 r. Sambor II nadał kasztelanię w Goręczyźnie wraz z 18 wsiami biskupowi kujawsko-pomorskiemu Michałowi

z Włocławka w zamian za zrzeczenie się dziesięciny. W 1282 r. książę Mszczuj II unieważnił nadanie Sambora II. W 1380 Winrich von Kniprode nadaje połowę Goręczyna (i Somonino) braciom Nitschin i Barczelow, drugą połowę otrzymał

Clocken. W 1392 r. w Goręczyźnie istniał młyn, na który w 1436 r. przywilej uzyskują bracia Jeszke, Petrasch, Swantke, Mattiz i Rudiger. W 1462 r. szlachetny Maciej

ustępuje połowy wsi Goręczyno Kartuzom, w 1474 r. drugą połowę sprzedaje im Jan z Goręcina z matką Elżbietą. Król Kazimierz potwierdzając obie te zmiany własności

zmienił jednocześnie obowiązujące w miejscowości prawo na magdeburskie i zwolnił wieś z dodatkowych ciężarów. Około 1650 r. w Goręczyźnie było 9 gburów osiadłych

oraz 14 komorników. Ok. 1885 r. Goręczyno było wsią parafialną należącą do pow. kartuskiego. Wraz z osadą Koszowatka liczyło 29 gospodarstw ggburskich i 19

zagrodniczych na 2797 morgach ziemi. Zamieszkiwało ją 600 katolików i 9 ewangelików w 72 domostwach. We wsi istniał Kościół parafialny i szkoła. Stacja

pocztowa znajdowała się w Kartuzach. W dokumencie z 1291 r. pojawia się po raz pierwszy wzmianka o parafii goręczyńskiej. Przypuszcza się, że - jak większość XIII

wiecznych parafii pomorskich - powstała ona jeszcze przed rządami krzyżackimi. Wg legendy fundatorką pierwszego kościoła w Goręczyźnie, jeszcze przed 1223 r., miała

być księżna Damroka. Od 1310 r. wieś pozostawała w rękach Krzyżaków. W 1462 r. przeszła w ręce klasztoru Kartuzów i pozostawała w nich do kasaty klasztoru przez

rząd pruski w 1823 r. W 1583 r. opisany jest tu drewniany kościół, którego konsekracja nastąpiła rok później. W 1639 r. stary kościół rozebrano a w jego

miejsu wzniesiono świątynię murowaną. W 1905 r. kościół został gruntownie przebudowany a w 1910 r. wzniesiono przy nim obecne zabudowania plebani.

(źródło: Sł. G.K.P. t. IV 1883 r.).

Układ przestrzenny

nieregularny, wielodrożny dostosowany do topografii terenu, powstały w wyniku wielowiekowego rozwoju osady

Struktura przestrzenna

powstała w oparciu o kilka większych i mniejszych zagród rolniczych wielobudynkowych; obecne centrum wsi wykształciło się wokół budynku kościoła otoczonego cmentarzem, przy kościele powstał zajazd, plebania, szkoła i in. Zabudowa o formach tradycyjnych dwóch typów: o dachach wysokich dwuspadowych i o dachach półpłaskich na wysokiej ścianie kolankowej

Uwarunkowania

obiekty wpisane do rejestru zabytków

Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy i Wszystkich Świętych (nr rej. 352/20.02.1971):

- kościół, 1639 r.
- cmentarz przy kościele, XVII w. z historycznymi grobowcami
- mur kościelny wraz z bramą wjazdową ok. 1910
- plebania XIX/XX w.

Stan zachowania i zagrożenia

układ przestrzenny wsi czytelny, dobrze zachowana zabudowa mieszkalna i gospodarcza – zachowane liczne przykłady budynków tradycyjnych, postępująca dekompozycja obiektów w wyniku przebudowy i modernizacji nie uwzględniających specyfiki tradycji budowlanej regionu cmentarz parafialny - stan dobry, zachowane liczne groby starsze.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

W materiałach archiwalnych dotyczących wsi znajduje się informacja, że w miejscu zwanym „zamkowisko” znajdują się paleniska. Miejsce to w okresie wczesnego średniowiecza mogło być wykorzystane jako strażnica lub gród. Położone jest na południowym brzegu Raduni.

Już pod koniec XIX wieku na terenie wsi odkrywano groby skrzynkowe, datowane na wczesną epokę żelaza. Łącznie na terenie wsi zlokalizowano 35 stanowisk archeologicznych.

Duże skupiska osadnictwa występują w pobliżu rzeki Raduni i na pobliskich wyniesieniach otoczonych małymi ciekami. Stanowiska datowane są od epoki kamienia do okresu nowożytnego. W okolicy Goręczyna występują ślady osadnictwa z przełomu er (I-II w n. e.).

HOPOWO

po 1600 r., wieś chłopska pohutnicza; wieś o wybitnych wartościach historycznych i wysokich walorach krajobrazowych jako zespół ruralistyczny; wysokiej wartości elementy struktury wsi (kościół wraz z otoczeniem, zabudowania w centrum wsi, szkieletowy dom mieszkalny wraz z kuźnią), wartościowe krajobrazowo zagrody rozproszone związane z rozłogiem pól

Historia

Hopowo, niem: Hopfendorf, Hoppendorf W XIX w . wieś gburska należąca do Wyczechowa w powiecie kartuskim, usytuowana przy bitym trakcie Gdańsk-Kościerzyna. Założona została na gruntach po wytrzebionym lesie d. starostwa Skarszewskiego około 1600 r. W 1880 r. we wsi o powierzchni upraw 767 mórg było 16 gospodarstw gburskich i 10 zagrodniczych. Zamieszkiwało ją 207 mieszkańców (wszyscy katolicy) w 26 domostwach. Parafia znajdowała się w Goręczynie, szkoła w Nowym Dworze zaś poczta w Kartuzach.

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego T. III, 1882 r., s. 120

Układ przestrzenny

wieś posiadała układ wielodrożny charakterystyczny dla wsi pohutniczych; zabudowa skoncentrowana była wokół placu z dużym stawem w centrum wsi i wzdłuż dróg dojazdowych zwłaszcza z Egiertowa i z majątku Wyczechowo;

Struktura przestrzenna

na strukturę zabytkową wsi składa się licznie reprezentowana zabudowa zagrodowa z domem mieszkalnym usytuowanym przy ulicy (kalenicą równolegle do drogi) i budynkami gospodarczymi (przeważnie 2-3 okalającymi podwórze; Strukturę wsi uzupełnia Kościół wraz ze starą plebanią usytuowany przy drodze do majątku Wyczechowo i jego przysiółku Nowy Dwór, dawny zajazd, kuźnia, zespół zabudowań d. szkoły. I cmentarz poewangelicki oraz nowy – parafialny.

Uwarunkowania:

obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- Dom nr 27, wł. Walkusz, szach., 1876 r. (nr rej. 1116/1.03.1995)
- Kuźnia przy domu nr 27, wł. Walkusz, mur. 1927 r. (nr rej. 1116/ 1.03.1995)

Stan zachowania, zagrożenia

Stopień zachowania historycznej struktury materialnej – wysoki. Układ przestrzenny wsi wielodrożnej z placem w centrum dobrze zachowany. Zachowane liczne przykłady tradycyjnego i historycznego budownictwa wiejskiego w tym cenny budynek o konstrukcji szkieletowej (wpisany do rejestru zabytków). Wieś zachowała klimat tradycyjnej wsi kaszubskiej z przełomu XIX i XX w. Zagrożeniem jest przebiegająca po obwodzie wsi droga krajowa odcinająca zespół kościoła i towarzyszącej mu zabudowy od pozostałej cz. wsi oraz próby przeznaczenia terenów przy drodze krajowej na cele pozarolnicze zwłaszcza przemysłowe, transportowe, składowe etc. Do zagrożeń należy także stopniowa dekapitalizacja istniejącej zabytkowej substancji wsi, remonty i modernizacje budynków przeprowadzane bez uwzględnienia specyfiki tradycyjnego budownictwa regionalnego, powstawanie nowych obiektów o formach odbiegających od tradycji budowlanej Kaszub.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

Pierwsze odkrycia na terenie wsi datowane zostały na okres późnego średniowiecza. Łącznie na terenie wsi zlokalizowano 15 stanowisk archeologicznych. W północnej części wsi położona jest osada wielokulturowa. Na północny – zachód od centrum wsi zlokalizowane są ślady osadnictwa z przełomu er, czyli z okresu wpływów rzymskich.

KAMELA

po 1600 r., wieś chłopska pohutnicza; wieś o wybitnych walorach ze względu na znaczny stopień zachowania historycznego układu i tradycyjnej struktury zabudowy wsi

Historia

Kamela, niem. Kamehlen, Ceynowa nazywa Kamelę Wielbłądowem

Dawna wieś gburska w powiecie kartuskim. Powstała około 1600 r. wraz z innymi wsiami założonymi na obszarach wytrzebieonego lasu. Pierwotnie należała do starostwa skarszewskiego i sprawowała szarwarki dla utrzymania śluz młyńskich w Skarszewach, zamienione następnie na opłatę pieniężną. Ok. 1880 r. wieś liczyła 1231 mórg obszaru, znajdowało się tam 12 gospodarstw gburskich i 11 zagrodniczych. Mieszkało tu 54 katolików i 119 ewangelików w 26 domostwach. Kamela należała do parafii Goręczyno, szkoła znajdowała się w miejscu, poczta w Przywidzu. Źródło: Słownik Geograf. Królestwa Polskiego, T. III – 1882, s. 726

Układ przestrzenny:

pierwotnie wieś pohutnicza usytuowana w zakłęśnięciu terenu rozwinęła się w kier. płn. wzdłuż drogi z Połęczyna do Hopowa i Borcza, obecnie wieś posiada układ ulicowy.

Struktura przestrzenna:

Wzdłuż ulicy wiejskiej zagrody wielobudynkowe w tym część o archaicznym usytuowaniu budynków mieszkalnych szczytem do drogi; w pozostałych budynkach mieszkalny usytuowana szerokofrontowo (o kalenicy równoległej do drogi) o budynkach gospodarczych szczytem do drogi. Zabudowania przeważnie o tradycyjnej formie - z wysokimi dachami dwuspadowymi. Od płn. zespół zabudowy zwartej zamyka duże gospodarstwo (d. folwark ?)

Uwarunkowania:

obiekty wpisane do rejestru zabytków: brak

Stan zachowania i zagrożenia

Stopień zachowania historycznej struktury materialnej – bardzo wysoki. Zabudowania d. folwarku i zachowane budynki o tradycyjnej formie przeważnie w złym stanie technicznym. Zagrożeniem oprócz postępującej degradacji substancji zabudowy tradycyjnej jest pojawiające się w starych siedliskach budownictwo współczesne oderwane od tradycji budownictwa regionalnego. Cmentarz - zdewastowany, układ czytelny, starodrzew w tym aleja lipowa i dwa szpalery lip.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

W trakcie badań archeologicznych przeprowadzonych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski, zlokalizowano na terenie wsi 14 stanowisk archeologicznych. Należy do nich zlokalizowana w 1986 roku huta szkła datowana na XVII wiek. W północnej części wsi znajdują się dwa skupiska osad, datowane od epoki kamienia (III tys. p. n. e.) do okresu późnego średniowiecza.

KAPLICA

po 1600 r., wieś chłopska pohutnicza; wieś o obniżonym poprzez zanik tradycyjnych obiektów walorze, wartościowe zagrody rozproszone wkomponowane w rozłóg pól

Historia

Kaplica, dawne nazwy: Kapel, niem. Kapellenhütte,

Dawna wieś gburska w powiecie kartuskim nad małym jeziorem, pierwotnie należąca do starostwa skarszewskiego. Przywilej dla wsi wystawiony został przez starostę skarszewskeigo Jana Działyńskiego w 1703 r. Wieś pełniła szarwark przy utrzymaniu śluz młyńskich w Skarszewach do 1843 r. Ok. 1880 r. wieś liczyła obszar 1280 mórg. Znajdowało się tu 10 zagród gburskich i 6 zagrodniczych. Zamieszkiwało ją 9 katolików i 134 ewangelików w 23 domach. Kaplica należała do parafii w Grabowie, szkoła znajdowała się w Połęczynie a poczta w Szymbarku.

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego..., T. III, 1882 r., s. 823

Układ przestrzenny:

zabudowa skupiona wsi o nieregularna, przy historycznej drodze z Połęczyna do Goręczyna oraz zabudowa rozproszona zagrodowa związana z rozłogiem pól

Struktura przestrzenna:

na strukturę wsi składają się zagrody o różnej wielkości i programie swobodnie rozmieszczone w terenie; zabudowa o formach tradycyjnych i dysharmonijnych (kostki)

Uwarunkowania:

obiekty wpisane do rejestru zabytków brak

Stan zachowania i zagrożenia

Zachowały się nieliczne przykłady z obiektów budownictwa tradycyjnego zanotowanych w 1982 r. Zagroženiem dla budownictwa tradycyjnego jest postępująca degradacja techniczna obiektów i brak ciągłości w kontynuowaniu tradycji.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

Na terenie wsi zlokalizowanych jest 15 stanowisk archeologicznych. W 1977 roku zlokalizowano w północnej części wsi osadę wczesnośredniowieczną. Z XVIII wieku pochodzą ślady huty szkła, odkrytej w 1983 roku. Najwcześniej datowane ślady człowieka w Kaplicy związane są z tzw. kulturą pomorską, datowaną na wczesną epokę żelaza.

OSTRZYCE

1241 r., dawne dobro rycerskie, następnie wieś chłopska; wieś o dużym stopniu przekształcenia historycznego układu i struktury, ze względu na wysoką wartość waloru historycznego, zachowane elementy struktury oraz wartości krajobrazowe wskazana do działań rewaloryzacyjnych

Historia

Ostrzyce, dawne nazwy: Ostriche (1241), Ostrice, niem. Ostritz

Wieś gberska, czasowo dobro rycerskie następnie klasztorne, wzmiankowana po raz pierwszy w dokumencie z 1241 r. w którym książę Sambor II nadał ją wraz z całą kasztelanią goręczyńską biskupowi wrocławskiemu Michałowi. W czasach krzyżackich, od 1311 r., wieś weszła w skład wójtostwa tczewskiego jako dobra rycerskie na prawie polskim. W 1422 r. Ostrzyce wraz z ziemią goręczyńską nabył klasztor oo Kartuzów. Zakon Krzyżacki uwolnił je wówczas od wszelkich ciężarów z wyjątkiem 1 służby w lekkiej zbroi. Krzyżacy zabronili również postawienia w Ostrzycach młyna, który mógłby stanowić konkurencję dla młyna Zakonu w Gdańsku. Kartuzi wybudowali jednak młyn i w 1429 r. oddali go w dzierżawę z zaleceniem zatrzymywania go zgodnie z wolą Zakonu. Z młynem związana była karczma. W 1570 Kartuzi młyn sprzedali. Tutejsze sołectwo posiadało przywileje z 1425 i 1547 r. Uwłaszczenie nastąpiło w 1820 r. W III ćw. XIX w. wieś liczyła 1726 mórg obszaru, zawierała młyn, wolne sołectwo, 13 zagród gberskich i 19 zagrodniczych.

Do wsi należała też leśniczówka Ostrzyce, która w 1863 r. liczyła 3 mieszkańców, katolików

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, T. VII, 1886 r. s. 740

Układ przestrzenny

wieś o układzie placowo-ulicowym z nieregularnie rozmieszczonymi siedliskami, dostosowana do topograficznego układu terenu

Struktura przestrzenna

na historyczną strukturę wsi składają się pozostałości zagród (wielo i dwubudynkowych) o tradycyjnej formie w tym jeden budynek o konstrukcji szkieletowej kryty strzechą, budynki o charakterze „małomiasteczkowym” z dachami półpłaskimi na wysokiej ścianie kolankowej w centralnej części wsi (część z nich wchodziła w skład zagród) w tym d. zajazd; budynek szkoły wzniesiony wg typowego projektu

Uwarunkowania obiekty wpisane do rejestru zabytków:

Dom mieszk. nr 24, wł. W. Puzdrowska, (nr rej. 1118/8.031997)

Stan zachowania i zagrożenia

Walory krajobrazowe wsi oraz jej historyczny układ i struktura silnie przekształcone. Obiekty o cechach zabytkowych nielicznie zachowane, często silnie przekształcone w wyniku dowolnie przeprowadzonych przebudów, remontów i modernizacji;

Zagrożeniem dla środowiska kulturowego jest postępująca dekapitalizacja starej zabudowy, brak ciągłości tradycji budowlanej i związany z tym brak harmonii między starą i nową zabudową; zagrożeniem jest także silna presja inwestorska związana z rozwojem wsi jako ośrodka turystycznego.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

Pierwsze znaleziska na terenie wsi datowane są na epokę kamienia (III tys. p. n. e.). Znalaziono wtedy siekierkę kamienną. Z odkryciem tym może być związana osada tzw. kultury pucharów lejkowych, datowana na epokę kamienia. Położona jest pomiędzy jeziorami: Ostrzyckim i Trzebno. Na terenie wsi zlokalizowano 30 stanowisk archeologicznych. Dwa duże skupiska osadnictwa występują w pobliżu jezior. Datowane są one przede wszystkim na okres wczesnej epoki żelaza, okres późnego średniowiecza i okres nowożytny. Na okres ten datowana też jest huta szkła odkryta, na południe od wsi.

PIOTROWO

po 1600 r., wieś chłopska pohutnicza; wieś o wybitnych walorach ze względu na znaczny stopień zachowania historycznego układu i tradycyjnej struktury zabudowy wsi

Historia:

Piotrowo, dawne nazwy: Fuspeterowo, niem: Fusspeterhütte W XIX w była to wieś gburiska w pow. kartuskim. Ok. 1880 r. znajdowało się tam 9 gospodarstw gburiskich i dwa zagrodnicze na obszarze uprawnym 1171 mórg. Zamieszkiwało wieś 95 mieszkańców (w tym 94 ewangelików i 1 katolik) w 13 domach mieszkalnych. Piotrowo należało wówczas do parafii Stare Grabowo, szkoła znajdowała się w Kłobuczynie a poczta w Szymbarku. Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego.T. II, 1881 r.,s. 424

Układ przestrzenny

wieś o układzie pohutniczym, nieregularnym, o przebiegu dróg dostosowanym do układu terenu

Struktura przestrzenna

zagrody o różnej wielkości, wiele lub dwubudynkowe rozmieszczone swobodnie; usytuowanie budynków w zagrodzie dowolne – obok szerokofrontowego występuje wąskofrontowe i cofnięte usytuowanie budynku mieszkalnego

Uwarunkowania

obiekty wpisane do rejestru zabytków brak

Stan zachowania i zagrożenia:

Krajobraz kulturowy wsi zachowany jednak silnie zdekapitalizowane obiekty grożą utratą tego waloru w krótkim czasie; zagrożenie stanowi także postępująca modernizacja wsi i pojawiająca się nowa zabudowa odbiegająca od wzorca tradycyjnego budownictwa regionu

Obiekty i stanowiska archeologiczne

Na terenie wsi odkryto kurhan kamienny z grobami szkieletowymi. Kurhan datowany jest na okres wczesnośredniowieczny. W południowo – zachodniej części wsi odkryto, już w końcu XIX wieku, grodzisko wczesnośredniowieczne. Zbudowane zostało na planie owalu o wymiarach ok. 50m x 60m. W terenie widoczne są zachowane wały. Około 200 metrów od grodziska zlokalizowana została osada, datowana też na okres wczesnego średniowiecza.

POŁĘCZYNO

1255 r., wieś chłopska o nieregularnym układzie; folwark Jeknica – po 1600 wieś o znacznym walorze krajobrazowym (atrakcyjna krajobrazowa sylwetka wsi z dominantą kościoła) i z wysokiej wartości obiektem zabytkowego kościoła

Historia

Połączyno, dawne nazwy: Połęcin, albo Połęcino, Polusino (1255, 1711), niem. Pollentschin

W 1255 r. wieś Połączyno nadana zostaje przez ks. Sambora II cystersom w Łeknie. W 1298 r. biskup kujawski Wisław zrzekł się praw do dziesięcin z wsi Połączyno. Jeszcze zanim cystersi zrzekli się swoich praw do wsi Zakon Krzyżacki nadał te dobra w 1420 r. jako puste braciom Mikołajowi i Piotrowi na prawie magdeburskim. Obejmowały one wówczas 64 morgi obszaru, z których dwie przeznaczone były dla mającego tu stanąć kościoła, co jednak jak się zadaje nie nastąpiło. W 1457 r. Połączyno nabył zakon Kartuzów. Wg wizytacji Szaniawskiego z 1711 r. płacono Połączyno proboszczowi prebendy 3 floreny i 18 groszy a organiści e 1 floren i 16 groszy. W III ćw. XIX w. Połączyno było wsią włościańską w powiecie kartuskim, stacja pocztowa znajdowała się w Przywidzu, parafia katolicka w Goręczynie a ewangelicka w Szymbarku. w 1869 r. liczyło 335 mieszkańców (47 katolików, 283 ewangelików, 5 żydów) zamieszkujących 41 domostwa. We wsi znajdowała się szkoła ewangelicka. Do Połączyna należy JEKNICA, d. nazwy: Jegmuc, niem: Jäcknitz

Wieś założona około 1600 r. w miejscu po wytrzebionych lasach dawne dobra w powiecie kartuskim, wydane w wieczystą dzierżawę przez klasztor Kartuzów – wcześniejszych właścicieli. W 1670 r. osadnik Janusz Rink płacił z Jeknicy 10 zł. Dzierżawy. ok. 1880 r. wieś liczyła 666 mórg ziemi uprawnej. Zamieszkiwało ją 47 mieszkańców (wszyscy ewangelicy) w 5 domostwach. Wieś należała do parafii katolickiej Goręczyno, szkoła znajdowała się w Połączynie a poczta w Przywidzu.

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego..., T. VIII, 1986, s. 712

Układ przestrzenny

wieś o nieregularnym układzie

Struktura przestrzenna

na strukturę wsi składają się zabudowania zagrodowe usytuowane swobodnie przy zbiegających się drogach wewnętrznych wsi; zagrody o zróżnicowanym programie (dwu- czterobudynkowe) tradycyjne; na wzniesieniu kościół ze starodrzewem a za nim budynek szkoły, struktury wsi dopełniały dwa cmentarze poewangelicki w centrum i katolicki poza wsią.

Uwarunkowania

obiekty wpisane do rejestru zabytków: brak

Stan zachowania i zagrożenia

Zachowany układ przestrzenny wsi, ważne elementy struktury (kościół , szkoła) i zabudowa w tym część posiadająca wartość zabytkową; Zagrożeniem jest postępująca dekapitalizacja zabudowy.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

W 1996 roku na terenie wsi przeprowadzono badania powierzchniowe w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Odkryto 14 stanowisk archeologicznych. Zlokalizowano min. osady okresu z późnego średniowiecza, położone w północnej części wsi. Zarejestrowano też ślady osadnictwa z epoki kamienia i okresu wpływów rzymskich. W tym rejonie odkryto też hutę szkła, datowaną na XVIII wiek.

RAMLEJE

XIX w., pierwotnie leśnictwo, następnie wieś chłopska; wieś o wybitnej wartości krajobrazowej ze względu na wtopienie struktury rozproszonych zagród w malowniczy krajobraz przyrodniczy; wartościowe przykłady układu zagród i pojedynczych obiektów budownictwa tradycyjnego

Historia:

Ramleje, dawne nazwy: Ramle, niem. Ramley Wieś położona na wzgórzach zwanych dawniej Ramlejskimi Górami. Pierwotnie znajdowało się tu tylko leśnictwo należące do rewiru stągwałdzkiego; dopiero w 1868 r. obszar ten został uwłaszczony. W 1869 było tu 30 domostw z 231 mieszkańcami, w 1885 r. było 35 domostw o 49 dymach. Wieś zamieszkiwało 289 mieszkańców w tym 1 ewangelik, znajdowała się tu szkoła katolicka (1 nauczyciel i 84 dzieci). Ramleje należały do parafii katolickiej w Goręczynie.

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, T. IX, 1888 r., s. 522

Układ przestrzenny:

wieś bez układu, rozproszona – zagrody związane z rozłogiem pól

Struktura przestrzenna:

na strukturę wsi składają się zagrody wielobudynkowe o różnej wielkości i układzie;

Uwarunkowania:

obiekty wpisane do rejestru zabytków: brak

Stan zachowania i zagrożenia:

Stan zachowania zabudowy tradycyjnej stosunkowo wysoki; zachowało się kilka budynków o drewnianej konstrukcji szkieletowej; zagrożeniem jest postępująca dekapitalizacja budynków starych i postępujący proces wymiany starej zabudowy na nową, często dysharmonijne obiekty mieszkalne.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

W trakcie badań archeologicznych zlokalizowano na terenie wsi 17 stanowisk archeologicznych, w tym:

- osady i punkty osadnicze w północnej części wsi, datowane na epokę brązu,
- cmentarzysko grobów skrzynkowych, datowane na wczesną epokę żelaza.

Osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne lokowane było w pobliżu małych jezior i cieków wodnych.

RATY

1241 r., dawna wieś chłopska i folwark; układ wsi przekształcony, mało czytelny, wartościowe krajobrazowo zagrody rozproszone (wybudowania) związane z rozłogiem pól, zachowane tradycyjne układy zagród i pojedyncze obiekty tradycyjnego budownictwa mieszkalnego

Historia

Rąty, dawne nazwy: Ronty, Ronci (1241), Tranthe (1291), niem. Ronti Najstarsza wzmianka pochodzi z 1241 r. kiedy to książę Sambor II nadał Rąty wraz z 18-toma innymi wsiami biskupowi kujawskiemu Michałowi. Od 1311 r. wieś należała z okolicznymi ziemiami do wójtostwa tczewskiego. Później był tu folwark należący do Czapielska. Wg wizytacji Szaniawskiego z 1710 r. Rąty winny dawać mesznego 8 korcy żyta i tyleż owsa, ale płaciły tylko połowę. Obecna osada w powiecie kartuskim powstała z parcelacji folwarku w 1800 r. Stacja pocztowa znajdowała się w Hopach, parafia katolicka w Goręczynie, parafia ewangelicka w Szymbarku. Wieś obejmowała 285 ha gruntów w tym 176 ornich i 32 łąk. Znajdowało się tu 9 gospodarstw gburskich oraz 2 gospodarstwa zagrodnicze. Szkoła ewangelicka w 1858 r. miała nauczyciela i 65 dzieci. W 1869 r. wieś liczyła 222 mieszkańców (44 katolików i 158

ewangelików) w 21 domostwach. W 1885 r. domów było 23 zaś mieszkańców 143 (43 katolików, 97 ewangelików i 3 innych wyznań). Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego T. IX, 1888 r., s. 578

Układ przestrzenny

układ pierwotny zniekształcony i nieczytelny, wartość stanowi natomiast późniejsza zabudowa zagrodowa rozproszona związana z rozłogiem pól

Struktura przestrzenna

na strukturę wsi składają się zagrody o różnej wielkości, kształcie i formie architektonicznej; obok tradycyjnej formy budynku mieszkalnego z dachem wysokim dwuspadowym (w tym jeden szkieletowy z poł. XIX w.), występuje budynek z dachem półpłaskim na wysokiej ścianie kolankowej; na skraju wsi cmentarz poewangelicki.

Uwarunkowania

obiekty wpisane do rejestru zabytków brak

Stan zachowania i zagrożenia

Oprócz w/w zachowały się liczne budynki o tradycyjnej formie lecz nowsze z II i III ćwierci XX w.; zagrożeniem jest postępująca dekapitalizacja zabudowy tradycyjnej, wprowadzanie form nowej architektury odbiegających od tradycji budownictwa regionu, pojawienie się presji inwestorskiej i postępująca zabudowa przestrzeni pomiędzy Rątami a Goręczynem; cmentarz zdewastowany zarośnięty.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

Wieś należy do szczególnie dobrze rozpoznanych obszarów występowania stanowisk archeologicznych. Przyczyniły się do tego badania ratownicze i prace wykopaliskowe prowadzone przez pracowników Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Pierwsze informacje o znaleziskach archeologicznych pochodzą z końca XIX wieku. Odkryto wtedy kurhan z grobami szkieletowymi, datowany na okres wczesnego średniowiecza. W latach 1984 – 1996 przeprowadzono badania wykopaliskowe cmentarzyska grobów skrzynkowych. Odkryto kilkadziesiąt obiektów archeologicznych, w tym:

- groby ciałopalne,
- paleniska,
- jamy

Z cmentarzyska pozyskano bogatą kolekcję glinianych popielnic i naczyń. Z powierzchni 42 stanowisk odkrytych we wsi pochodzą liczne materiały: fragmenty naczyń, gliniane przęśliki.

Stanowiska koncentrowały się w okolicy Jeziora Rąty i dopływami rzeki Wierzycy.

RYBAKI

po 1600 r., wieś chłopska pohutnicza; wartościowy układ ruralistyczny atrakcyjny krajobrazowo z pozostałościami historycznej zabudowy

Historia

Rybaki, dawne nazwy: niem. Fischershütte miejscowość wymieniona jako Rybaki w 1780 r.

Układ przestrzenny

wieś pohutnicza o swobodnym układzie zagród skupionych wzdłuż drogi wewnętrznej Struktura przestrzenna zagrody o różnej wielkości i sposobie zagospodarowania w tym jedno gospodarstwo duże, dominujące skalą (zachowanego w stanie szczytkowym); Strukturę wsi uzupełnia budynek szkoły oraz cmentarz ze starodrzewem

Uwarunkowania

obiekty wpisane do rejestru zabytków brak

Stan zachowania i zagrożenia

duże gospodarstwo z kamiennymi budynkami gospodarczymi znajduje się w stanie ruiny; zachowało się kilka mniejszych zagród i pojedynczych budynków z I poł. XX w. o tradycyjnej formie, Cmentarz - układ mało czytelny, postępująca dewastacja; Zagrożeniem jest postępująca dekapitalizacja substancji tradycyjnej zabudowy, wprowadzenie form architektonicznych obcych tradycji regionu przy okazji przebudowy, remontów i nowych inwestycji.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

Pierwszym odkryciem archeologicznym na terenie wsi był skarb monet pochodzący z połowy XI wieku. Na terenie wsi lokowane są dwa grodziska. Położone w zachodniej części wsi, w pobliżu strumienia. Jedno z nich położone jest w miejscu zwanym „Białą Górą”, usytuowane na cyplu w pobliżu strumienia. Na powierzchni zachowany jest poprzeczny wał ziemny. W części północno – zachodniej zachowane są mury, pochodzące być może z dawnego dworu, jak mówi miejscowa legenda. Na terenie wsi zlokalizowano 23 stanowiska, znajdują się w nich obiekty datowane na wczesną epokę żelaza, okres wczesnego i późnego średniowiecza. Okres nowożytny reprezentowany jest przez hutę szkła, datowaną na XVIII wiek.

Wyjaśnienia wymaga lokalizacja drugiego grodziska, odnotowanego w literaturze. Położone miało być ok. 150 metrów od poprzedniego grodziska, na wyniesieniu zwanym „Schlossberg”.

SŁAWKI

1241, dawne dobra rycerskie, następnie wieś chłopska z licznymi wybudowaniami; wieś o wysokich walorach krajobrazowych ze względu na malownicze usytuowanie i wkomponowanie zagród rozproszonych w krajobraz rozłogu pól

Historia

Sławki, dawne nazwy: Sławkowy, Slavcovo (1241), Sławchowo (1291), niem. Schlawkau

Dawne dobra rycerskie nad Radunią w powiecie kartuskim wraz z licznymi wybudowaniami. Za czasów książąt pomorskich Sławki należały do kasztelanii goręczyńskiej i wraz z 18 innymi wsiami przekazane zostały przez Sambora II biskupowi kujawskiemu Michałowi. W 1311 r. tj. za czasów krzyżackich Sławki weszły w skład wójtostwa tczewskiego i otrzymały prawo polskie z obowiązkiem służby wojennej. Za czasów Królestwa Polskiego należały do powiatu gdańsko-tczewskiego. Wg taryfy z 1648 r. podatki płacili tu Tomasz Jeżewski od 1,1/4 morgi i Sikorski od 3 włók. Wg wizytacji Szaniawskiego meszne było opłacane z trzech części należących do Janikowskiego, Dąbrowskiego oraz do oo Kartuzów. Sławki Małe wymieniane są też w taryfie podatkowej z 1717 r. Wg wizytacji Rybińskiego z 1780 r. Sławki i Kozarnia (Owczarnia?) liczyły 79 mieszkańców (wyłącznie katolików). W III ćw. XIX w. Sławki wraz z wybudowaniami należały do powiatu kartuskiego. Stacja kolejowa znajdowała się w Szymbarku, pocztowa w Hopowie, parafia katolicka w Goręczynie. Przy dominium (Sławki Dolne?) znajdowało się 6 gburstw i 18 zagród na obszarze 436 ha (w tym 50 ha łąk, 288 ha roli ornej). W 1885 r. było tu ponadto 5 nowych osadników; w 34 domostwach o 46 dymach żyło tu 253 mieszkańców (142 katolików i 111 ewangelików). Do Sławek należały wówczas ponadto wybudowania: Grenzhoff (11 dm. 70 mieszkańców), Kalbszagal (4 dm, 23 mk.), Owczarnia (Schaefererei) (10 dm, 52 mieszk.), Seehof (2 dm, 15 mk.). W Sławkach znajdowała się ponadto cegielnia, mleczarnia., prowadzona była hodowla bydła rasy holenderskiej.

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, T. 10, 1889 r., s. 786

Układ przestrzenny

wieś bez układu z dominacją zabudowy zagrodowej rozproszonej i przysiółków

Struktura przestrzenna

zagrody o tradycyjnym układzie dwu i wielobudynkowe; w Sławkach dolnych zabudowa dworca kolejowego z zabudową mieszkaniową i towarzyszącymi jej budynkami gospodarczymi

Uwarunkowania

obiekty wpisane do rejestru zabytków: brak

Stan zachowania i zagrożenia

Stan zachowania tradycyjnych układów zagród wysoki, w czasie lustracji terenu nie odnaleziono najstarszych tradycyjnych drewnianych i szkieletowych obiektów, zachowało się natomiast wiele budynków murowanych z I poł. XX w. o bryle tradycyjnego domu kaszubskiego (wysoki dach dwuspadowy) i przykrytych dachem dwuspadowym półpłaskim na wysokiej ścianie kolankowej.; Zagrożeniem dla budownictwa tradycyjnego jest postępujące dekapitalizacja zabudowy, wprowadzanie nowych form architektonicznych nie związanych z tradycją regionu.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

W 1975 roku na terenie wsi odkryto grób skrzynkowy, datowany na wczesną epokę żelaza. Stanowisko położone jest nad rzeką Radunią. W tym rejonie występuje większość z 26 zlokalizowanych dotychczas stanowisk archeologicznych. Najwcześniejsze ślady osadnicze związane z kulturą pucharów lejkowatych datowanych na epokę kamienia (III tys. p.n.e.).

SOMONINO

1241, dawne dobra rycerskie, następnie folwark, obecnie wieś gminna; wieś o zniekształconym w wyniku gwałtownego rozwoju w XX w. układzie przestrzennym, i negatywnych walorach krajobrazowych – wskazana do rekompozycji

Historia

Somonino, dawne nazwy: Somonin, Semanino (1241), Semagnino, Somonino (1710), niem. Semlin

Pierwsza wzmianka o Somoninie pochodzi z 1241 r., kiedy to wraz z 18 innymi miejscowościami kasztelanii goręczyńskiej książę Sambor II oddał je biskupowi kujawskiemu Michałowi. W 1311 r. z nastaniem Krzyżaków Somonino wchodzi w skład komturii tczewskiej. W 1380 r. Wlk. mistrz Winrich von Kniprode nadał Somonino braciom Nitschin i Barzelow z obowiązkiem służby rycerskiej i zwalnia ich z wszelkich innych ciężarów. Przyznaje im natomiast prawo sądzenia. W 1462 r. Maciej, właściciel Somonina i Goręczyna połowę obu wsi oddaje Kartuzom. W 1662 r. Kartuzi posiadali w Somoninie duży folwark, tartak, młyn i owczarnię w Borczu. Folwark utrzymywał stado składające się z 27 koni i 46 sztuk bydła. Folwark postawiony był od nowa w 1621 r. po pożarze w 1619. Zatrudnionych było tam wówczas 5 ogrodników, 2 ratai i 1 owczarz. Po kasacie zakonu rząd pruski puścił Somonino w dzierżawę jako folwark, na którym z czasem w wyniku parcelacji powstały wybudowania. W 1780 r. Somonino liczyło 82 mieszkańców (76 katolików i 6 ewangelików). W 1885 r. Somonino było wsią w powiecie kartuskim. Stacja pocztowa znajdowała się w Hopowie, parafia katolicka w Goęczynie. Wieś liczyła obszaru 531 ha w tym 400 roli ornej. W 53 domostwach o 79 dymach mieszkało wówczas 423 mieszkańców (178 katolików, 145 ewangelików) z czego na wybudowanie Małe Somonino (Klein Semlin) przypada 24 domostw i 167 mieszkańców, na Somoniński Młyn 1 domostwo i 70 mieszkańców, na Górne Somonino (Ober Semlin) 19 domostw i 96 mieszkańców, na wybudowanie

Wilhelmshof 2 domostwa i 11 mieszkańców. Wszystkie te wybudowania zwane były lokalnie Somonińskim Pustkami. Większa część Somonina stanowiła wówczas jedną większą posiadłość (278 ha). Oprócz tego było 33 gospodarstw gburskich i 9 zagrodniczych. Szkoła ewangelicka w 1887 r. liczyła 94 dzieci.

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, T. XI, 1890 r., s. 71

Układ przestrzenny

pierwotnie był tu majątek ziemski, osada i zespół przemysłowy młyna i tartaku, obecnie czytelny jedynie układ nowszy, powstały wokół zespołu węzła kolejowego

Struktura przestrzenna

struktura dawnej wsi w zaniku; zachowane obiekty związane z koleją (dworzec kolejowy, budynki mieszkalne i administracyjne oraz celne przy kolei)

Uwarunkowania

obiekty wpisane do rejestru zabytków brak

Stan zachowania i zagrożenia

Zachowały się nieliczne obiekty tradycyjnego budownictwa z XIX w. i liczniejsze przykłady zabudowy z I poł. XX w., układ przestrzenny silnie przekształcony w ciągu XX w. zagrożeniem dla tradycyjnego krajobrazu kulturowego jest widoczna silna presja inwestycyjna, lokowanie wielko-kubaturowych obiektów na skraju skarpy i na jej stoku, wprowadzanie zabudowy o formach obcych tradycji budowlanej regionu (zwłaszcza dachy wielospadowe i mansardowe) oraz budownictwo przemysłowe; cmentarz zagrożony postępującą dewastacją.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

Na terenie wsi odkryto 12 stanowisk archeologicznych. Do szczególnie ważnych należą dwa cmentarzyska płaskie, datowane na wczesną epokę żelaza. Już w 1938 roku na terenie wsi odkryto pierwsze groby skrzyńkowe.

STARKOWA HUTA

po 1600 r., wieś chłopska pohutnicza; układ wsi nieregularny uzupełniony licznymi wybudowaniami, wartościowy krajobrazowo ze względu na malownicze rozproszenie zabudowań zagrodowych, wykazujący liczne negatywne deformacje

Historia

Starkowa Huta, dawne nazwy: Starkowo, Sztarkowa Huta (1780), niem. Starkhütte albo Starkenhütte

Wieś gburiska powstała na terenie wyrzeźbionych lasów po 1600 r. Wg wizytacji Szaniawskiego z 1710 r. wieś płaciła wówczas proboszczowi i organiście z Goręczyna. W 1772 r. zamieszkiwało ją 8 ewangelików, był tu karczmarz, owczarz i komornik na 6 i ½ włókach. W 1780 r. w Starkowej Hucie było już 39 mieszkańców. Na płn. od wsi znajdowała się w XVIII w. huta szkła. W XIX i I poł. XX w. była tu cegielnia i szkoła.

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, T. XI, 1890 r., s. 244

Układ przestrzenny

Wieś pierwotnie bez układu, rozproszona (najstarsze siedliska w miejscu dawnych smolarni i hut), obecnie większe skupisko zabudowy o układzie dostosowanym do terenu powstałe przy d. karczmie (?) przy drodze z Połączyna i Kaplicy do Goręczyna

Struktura przestrzenna

na strukturę wsi składają się wielobudynkowe (przeważnie trzy-budynkowe) zagrody d. rozproszonych siedlisk; przy jednym z d. siedlisk (lub karczmie przy drodze z Połączyna) wykształciło się skupisko zabudowy formujące zabudowę zwartą; szkoła powstała w sąsiedztwie innego siedliska w pewnej odległości od ob. wsi.

Uwarunkowania

obiekty wpisane do rejestru zabytków brak

Stan zachowania i zagrożenia

Stopień zachowania historycznej struktury materialnej – niski. Najwyższą wartość stanowi czytelna zasada kształtowania krajobrazu kulturowego poprzez tworzenie rozproszonych siedlisk z tradycyjnymi układami zagród i towarzyszącą zielenią wysoką i średnią. Zachowały się jedynie relikty zabudowy tradycyjnej i historycznej. Postępująca dewastacja cmentarza i degradacja obiektów tradycyjnego budownictwa.

Obiekty i stanowiska archeologiczne

Pierwsze odkrycia grobów skrzynkowych dokonane były w okresie międzywojennym. W 1983 roku przeprowadzono ratownicze prace wykopaliskowe grobu skrzynkowego. W latach późniejszych przeprowadzono badania wykopaliskowe cmentarzyska grobów skrzynkowych. Na obszarze wsi znajdują się też rozległe osady datowane na okres późnego średniowiecza.

WYCZECHOWO

1241 r., dobra rycerskie, następnie majątek ziemski i wieś folwarczna z przysiółkami i folwarkami (Trątkownica, Nowy Dwór, Osady, Pstra Suka); zespół dworsko-parkowy wraz z folwarkiem o wybitnych walorach, wpisany do rejestru zabytków, uzupełnia go zachowany zespół mieszkalnej zabudowy folwarcznej; wartościowe krajobrazowo zagrody rozproszone malowniczo w rozłogu pól

Historia

Wyczechowo, dawne nazwy: Wyciechowo, Wojciechowo, Vissechechovie (1241, 1291), niem. Fitschkau

Dawne dobra rycerskie po raz pierwszy wzmiankowane w dokumencie z 1241 r. Od 1311 r. Wyczechowo należało do wójtostwa Tczewskiego a jego zarząd opierał się na prawie polskim. Pierwszy właściciel o nazwisku Wyczechowski wymieniony jest dopiero w 1648 r. Płacił on podatek od 2 osiadłych włók, 4 ogrodników i folwarku. W 1717 r. czynsz opłacali Jan Wyczechowski, czterej Wysieccy, Piotr Zakrzewski i Adam Robakowski. W 1780 r. Wyczechowo wraz z Daliwodą czyli Trątkownicą zamieszkiwało 93 katolików i 54 protestantów. Właścicielem majątku był kapitan wojsk angielskich Robert wymieniany także w 1789 r. W skład majątku wchodziły: folwark, karczma i wieś - razem 16 dymów. W 1856 r. jako właściciel majątku wymieniony jest Wilhelm Neubauer. W 1885 r. wieś liczyła 839 ha obszaru w tym 536 roli ornej, 31 łąk i 76 lasów. Znajdowały się tu 22 domostwa o 30 dymach zamieszkałe przez 196 mieszkańców (138 katolików i 58 ewangelików). Trątkownicę w tym czasie zamieszkiwało 19 osób w 3 domostwach. W latach 1891-1903 władali majątkiem Heinrich Bohm i jego administrator Hugo Hering. Po 1945 r. dwór wraz z całym majątkiem przeszedł na własność Skarbu Państwa a z czasem w użytkowanie PGR Wyczechowo.

Do Wyczechowa należały wybudowania: Trątkownica (niem: Flissenkrug), Nowy Dwór (w 1885 r. 2 domy, 11 mieszkańców) i Osady (niem. Reinholdshof) (w 1885 r. 4 domy, 47 mieszkańców)

Źródło: Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, t. XIV, 1895, s. 74

Układ przestrzenny

Majątek ziemski Wyczechowo składał się z kilku mniejszych folwarków i wybudowań, a po parcelacji dodatkowo powstała zabudowa rozproszona. Główne składowe to:

- Wyczechowo zespół dworsko-folwarczny z parkiem wraz z zespołem mieszkalnej zabudowy folwarcznej w formie krótkiej ulicówki;

- Wyczechowo – przysiółek – powstały w oparciu o mały folwark (Pstra Suka) – posiada również kształt krótkiej ulicówki;
- Nowy Dwór - przysiółek o układzie nieregularnym
- Trątkownica - d. wieś, następnie przysiółek

Struktura przestrzenna

na strukturę przestrzenną składają się: zabudowania majątku - dwór (składający się z części starszej o formie tradycyjnego dworku i dobudowanego w pocz. XIX w. piętrowego skrzydła), duże budynki gospodarcze i administracyjno-mieszkalne folwarku, zabudowa folwarczna mieszkalna o tradycyjnej formie, zabudowa zagrodowa (w przysiółkach i na wybudowaniach) tradycyjna, wielobudynkowa.

Uwarunkowania

obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- Budynek dworu i zabudowa folwarczna, mur., 1885-1887, 1907 (nr rej. 1048)
- Park podworski, krajobrazowy, k. XIX w. (nr rej. 1048)

Stan zachowania i zagrożenia Budynek dworu w złym stanie technicznym;

Tradycyjne budownictwo mieszkalne i gospodarcze o konstrukcji drewnianej szkieletowej zachowane w szczątkowej postaci.

Przedmiotem ochrony archeologicznej są stanowiska i obiekty archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego i strefy ochrony konserwatorskiej/ archeologicznej.

Stanowiska archeologiczne objęte ochroną to:

- stanowiska o ustalonej lokalizacji,
- stanowiska o dużych walorach poznawczych dla regionu i gminy,
- potwierdzone wartości zabytkowe obiektów poprzez badania wykopaliskowe i powierzchniowe.

Wykaz obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego:

- a) 14 - cmentarzysko kurhanowe – okres wpływów rzymskich (Dec. Nr 048/Archeol. z dnia 28.05.1969 r.)
- b) 28 - grodzisko – wczesne średniowiecze (Dec. nr 158/Archeol. z dnia 21.11.1971 r.)
- c) 29 -osada otwarta– wczesne i późne średniowiecze (Dec.nr 159/Archeol. z dnia 21.11.1971 r.)
- d) 13 - grodzisko – wczesne średniowiecze (Dec. Nr 261/Archeol. z dnia 22.12.1975 r.)
- e) 7 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza (Dec. nr 417/Archeol. z dnia 15.12.1986 r.)
- f) 11 – cmentarzysko kurhanowe – epoka brązu (Dec. nr 424/Archeol. z dnia 26.10.1987 r.)

W oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację zasobów na terenie gminy wydzielono 120 stref ochrony archeologicznej. (Szczegółowe dane dotyczące stanowisk i obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego i stref ochrony archeologicznej zawiera „Archeologiczne studium konserwatorskie gminy Somonino – aktualizacja”)

Zagrożeniem dla tradycyjnego środowiska kulturowego jest postępująca degradacja stanu technicznego obiektów starych o tradycyjnej formie, wypieranie tradycyjnych

form budowlanych przez typowe projekty architektoniczne nie nawiązujące do tradycji budownictwa kaszubskiego oraz pojawiające się tendencje do parcelacji pod zabudowę mieszkalną rozłogu pól w oderwaniu od istniejącego układu osadniczego.

3.7 Infrastruktura transportu

3.7.1. Położenie gminy na tle układu komunikacyjnego województwa

Gmina położona jest w środkowej części województwa pomorskiego i jest dobrze skomunikowana poprzez sieć dróg krajowych i wojewódzkich oraz trasę kolejową.

Na kierunku wschód – zachód przebiega droga krajowa nr 20, przecinając gminę na dwie prawie równe części. Natomiast na kierunku północ – południe również przez środek gminy przebiega droga wojewódzka nr 224. Obie te drogi mają skrzyżowanie w miejscowości Egiertowo. Droga krajowa nr 20 to jedna z tras o podstawowym znaczeniu dla województwa łącząca Miastko przez Bytów, Kościerzynę, Żukowo z Aglomeracją Gdańską.

Droga wojewódzka nr 224 ma mniejsze znaczenie, jest jednak istotnym powiązaniem w skali wewnątrz województwa, zwłaszcza w sezonie letnim jako obsługująca ruch turystyczny.

Gmina Somonino obsługiwana jest również przez linię kolejową nr 201 Kościerzyna – Gdynia, do niedawna znaczenia państwowego, obecnie o charakterze lokalnym.

3.7.2. Klasyfikacja sieci drogowej

Klasyfikacja administracyjna

W gminie znajduje się jedna droga krajowa:

20 – Miastko – Bytów – Gdynia

oraz jedna droga wojewódzka:

224 – Sopieszyno – Łebno – Przodkowo – Kartuzy – Nowa Karczma

Sieć dróg powiatowych tworzą następujące drogi:

10252 – Ostrzyce – Goręczyno – Somonino

10254 – Kiełpino – Wyczechowo – Pstra Suka

10315 – Egiertowo – Przywidz

Pozostałe drogi to drogi gminne.

Spośród wymienionych dróg krajowa, wojewódzka i powiatowe mają nawierzchnię asfaltową, choć nie zawsze w dobrym stanie. Drogi gminne są gruntowe lub utwardzone tłuczniem. Ogólnie stan dróg w gminie należy uznać za niezadowalający.

Klasyfikacja funkcjonalna

W stanie istniejącym droga krajowa nr 20 pełni funkcję drogi głównej, droga wojewódzka nr 224 oraz drogi powiatowe to drogi zbiorcze, pozostałe drogi pełnią funkcję dróg lokalnych.

3.7.3. Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich

Analizy obciążeń podstawowego układu drogowego dokonano na podstawie pomiarów ruchu przeprowadzonych przez Generalną Dyрекcję Dróg Publicznych w latach 1990, 1995 i 2000 oraz przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku w 2000 r.

Średnioroczne dobowe natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich

Nr drogi	Odcinek	Natężenie dobowe pojazdów / dobę
----------	---------	----------------------------------

		1990 r.	1995 r.	2000 r.
20	Kościerzyna – Egiertowo	2900	4875	5524
20	Egiertowo - Żukowo	4100	7617	6244
224	Kartuzy – Egiertowo	1100	1740	5173
224	Egiertowo – Nowa Karczma	1200	1315	1203

Analizując przedstawione w powyższej tabeli wyniki można zauważyć, że najwyższe wartości natężeń dobowych występują na drodze krajowej nr 20 na odcinku Egiertowo – Żukowo, chociaż w latach 1995 – 2000 nastąpił tam spadek wielkości natężeń o ok. 18%. Systematycznie natomiast wzrasta obciążenie odcinka Kościerzyna – Egiertowo, osiągając w roku 2000 5524 pojazdów na dobę.

Odcinek drogi wojewódzkiej 224 pomiędzy Egiertowem a Nową Karczmą jest słabo obciążony i w ciągu ostatnich 10 lat wielkość ruchu nie ulega zmianie.

Trudne do wytłumaczenia jest natomiast zjawisko występujące na drodze 224 na odcinku pomiędzy Kartuzami a Egiertowem, gdzie po stosunkowo niewielkim wzroście natężenia w latach 1990 – 1995 (o ok. 600 pojazdów) nastąpił wzrost obciążenia o prawie 300 %.

3.7.4. Transport kolejowy

Gmina obsługiwana jest przez dwie linie kolejowe, jedna z nich to Gdynia – Somonino – Kościerzyna, na której odbywa się 10 kursów na dobę. Druga linia to Kartuzy – Somonino (10 kursów na dobę), na której kursują autobusy szynowe.

3.7.5. Publiczna komunikacja autobusowa

Trasy komunikacji autobusowej przebiegają po drodze krajowej nr 20, gdzie kursują linie autobusowe o dużym natężeniu, między innymi na trasie Kościerzyna – Gdynia, Kościerzyna – Gdańsk oraz Nowa Karczma – Gdańsk. Trasy autobusowe przebiegają także drogą wojewódzką 224 łącząc Gdańsk przez Kartuzy i Somonino z Kościerzyną.

3.7.6. Ścieżki rowerowe

Aktualnie przez teren gminy przebiega jedna ścieżka rowerowa jako odcinek trasy Żukowo – Ostrzyce. Przebiega ona w granicach gminy wzdłuż drogi powiatowej 10252 od Ostrzyc do Goręczyna, a następnie do Bernardowa.

Ocena stanu komunikacji w gminie Somonino nie jest jednoznaczna. O ile powiązania gminy w skali regionu można uznać zadowalające (droga krajowa i wojewódzka, kolej), o tyle powiązania wewnątrz gminy nie zapewniają komfortu obsługi. Istnieje co prawda gęsta sieć dróg gminnych, jednak ich parametry i nawierzchnia będą, w przypadku braku ich poprawy, istotną barierą dla rozwoju gminy ze względu na niemożliwość dojazdu szczególnie w złych warunkach klimatycznych. Będą one także uniemożliwiać rozwój komunikacji zbiorowej.

3.8 Infrastruktura techniczna

3.8.1. Systemy infrastruktury technicznej, stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

Zaopatrzenie w wodę.

System zbiorowego zaopatrywania w wodę mieszkańców gminy Somonino składa się z siedmiu ujęć głębinowych oraz związanych z nimi wodociągów grupowych dostarczających wodę do odbiorców. Poszczególne wodociągi są ze sobą połączone w sposób umożliwiający kontynuację dostaw w przypadku przerwy w pracy któregoś ujęcia.

ujęcie / wodociąg	obszar zasilania	informacje
Somonino	Somonino	dwie studnie, rury PVC
Goręczyno	Goręczyno	dwie studnie, rury PVC, azbestocementowe
Egiertowo	Egiertowo, Kamela, Sławki	jedna studnia (jedna nieczynna), rury PVC
Starkowa Huta	Starkowa Huta, Egiertowo, Kamela, Kaplica	dwie studnie, rury PVC
Rybaki	Rybaki, Połączyno, Rąty	jedna studnia, rury PVC
Hopowo	Hopowo, Wyczechowo, Borc	dwie studnie, rury PVC, azbestocementowe
Ramleje	Ramleje, Goręczyno, Ostrzyce, Somonino	dwie studnie, rury PVC
Borc	ujęcie zlikwidowane	

Tab. 1. Wodociągi gminne

ujęcie	zatwierdzone zasoby	aktualna produkcja	uzdatnianie	strefa ochrony
Somonino	1- 250 m3/d 2- 320.9 m3/d	293 m3/d	odżelazianie (3)	bezpośrednia
Goręczyno	1- 24 m3/h 2- 24 m3/h	89 m3/d	odżelazianie (1)	bezpośrednia
Egiertowo	1- nieczynna 2- 24.1 m3/h	32 m3/d	odżelazianie (4)	bezpośrednia
Starkowa Huta	1- 20 m3/d 2- 292 m3/d	90 m3/d	odżelazianie (2)	bezpośrednia
Rybaki	1- 21 m3/h	56 m3/d	odżelazianie (4)	bezpośrednia
Hopowo	1- 28 m3/h 2- 28 m3/h	110 m3/d	odżelazianie (3), odmanganianie (3)	bezpośrednia
Ramleje	1- 64 m3/h 2- 64 m3/h	78 m3/d	odżelazianie (4)	bezpośrednia
Borc	zlikwidowane			

Tab.2. Gminne ujęcia wody

Wg danych GUS 96.7% gospodarstw domowych jest przyłączonych do sieci wodociągowej, pozostałe zaopatrują się samodzielnie z ujęć wgłębnych. Wg danych Gminnego Zakładu Remontowo – Usługowego zajmującego się eksploatacją sieci

wod-kan, długość wodociągów wynosi 127 km i ilość zaopatrywanych ludzi - 8911. Całkowita produkcja ujęć wynosi 748 m³/d (ok. 84 dm³/os,d). Stan techniczny sieci jest zadowalający, wymiany wymagają rurociągi azbestocementowe. Główne zamierzenia inwestycyjne w zakresie systemu wodociągowego na rok 2009 to budowa nowej stacji uzdatniania w Hopowie, budowa nowej studni w Starkowej Hucie i zamknięcie ujęcia w Egiertowie

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

System zorganizowanego odbioru ścieków sanitarnych jest typu grawitacyjno-pompowego. Ścieki z poszczególnych zlewni spływają kanałami grawitacyjnymi do przepompowni a następnie są transportowane ciśnieniowo. Swoim zasięgiem kanalizacja obejmuje Somonino, Goręczyno, Ostrzyce, Egiertowo, Wyczechowo, Borc. Sumaryczna długość kanałów wynosi 55 km i obsługuje 7300 mieszkańców. W miejscowości Sławki znajduje się mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości maksymalnej 1750 m³/d. Rzeczywista ilość dopływających ścieków wynosi 904 m³/d (330 tys m³/rok). Osady pozostałe po procesie oczyszczania w ilości 195 Mg/rok (tsm/rok) są zagospodarowane poprzez wykorzystanie rolnicze. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Radunia. Skuteczność oczyszczalni kształtuje się następującym poziomem [redukcja]: BZT₅ 91%, CHZT₅ 84%, fosfor og 73%, azot og 73%, zawiesina 89% (pomiar z dn. 2008-10-22). Generalnie sieć kanalizacyjna jest w dobrym stanie technicznym. Jedynie w miejscowości Borc planuje się wymianę istniejącego kolektora. Obecnie są również przeprowadzane remonty przepompowni. Na terenie gminy wyznaczono granicę aglomeracji Somonino umieszczonej w wykazie aglomeracji do *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych*.

Odprowadzanie wód opadowych, zagrożenia powodziowe.

Obszar gminy leży w zlewniach dwóch rzek Wierzycy oraz Raduni. Większa część należy do systemu przepływającej przez teren gminy Raduni. Wododział przebiega w rejonie Kaplicy, Starkowej Huty, Egiertowa i Kameli. Przez gminę Somonino Radunia płynie na odcinku od Jeziora Ostrzyckiego, przez Jezioro Trzebno i dalej w kierunku północno – wschodnim do Żukowa. Średni spadek wynosi początkowo 0,2‰, a w przełomach osiąga wartość do 7‰. Dolina Raduni jest głęboko wcięta, skarpy osiągają 30 m, występują wyraźnie zachowane fragmenty teras. Południową część gminy to strefa źródłkowa Wierzycy oraz górny odcinek Wietcisy (dopływ Wierzycy). Charakterystycznym elementem hydrograficznym Pojezierza Kaszubskiego jest występowanie licznych zagłębień terenu nie posiadających odpływu powierzchniowego. Te obszary mają ogromne znaczenie, gdyż stanowią strefę zasilania dla warstw wodonośnych całego regionu Kaszub. W zagłębieniach wytopiskowych i przy korytach cieków często występują mokradła. Największe obszary bagienne znajdują się w okolicach Starkowej Huty, Kaplicy i Piotrowa. Zagrożenie powodziowe występuje w pobliżu koryta Raduni i Wierzycy. Zasięg terenu bezpośredniego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie 1% pokazano na rysunku studium.

W obecnym stanie główną formą odprowadzania wód opadowych jest zagospodarowanie na terenie lub odprowadzanie do rowów i cieków naturalnych. Kanalizacja deszczowa występuje sporadycznie i w krótkich odcinkach.

Gospodarka odpadami.

Gmina posiadała własne składowisko odpadów we wsi Kaplica o powierzchni całkowitej 0,8 ha i pojemności użytkowej prawie 34 tys. m³. Obiekt został uruchomiony w roku 1993 i został uszczelniony geomembraną z tworzyw sztucznych. Obecnie składowisko jest zlikwidowane. Roczny przyrost objętości odpadów wynosił ok. 1000 – 1200 m³. Rolę dotychczasowego składowiska przejął zakład utylizacyjny w Gdańsku – Szadółkach. Należy przyjąć, że roczna objętości odpadów w przyszłości wraz ze wzrostem ilości terenów zabudowanych w gminie wzrośnie przynajmniej dwukrotnie. Z tego powodu należy opracować i wdrożyć dodatkowe programy w celu maksymalnego zmniejszenia ilości produkowanych na terenie gminy śmieci. W przyszłości nie można wykluczyć potrzeby realizacji na terenie gminy zakładu spalarni śmieci lub innej formy ich utylizacji z zachowaniem najwyższych możliwych standardów minimalizowania wpływu na środowisko. Dotychczasowe wysypisko śmieci należy zrehabilitować.

Elektroenergetyka

Na terenie gminy występują sieci wysokiego, średniego oraz niskiego napięcia i są jedynym systemem energetycznym pokrywającym cały obszar gminy (obecnie brak gazu ziemnego i sieci ciepłowniczych). Linie wysokiego napięcia:

- 220 kV relacji Gdańsk Leżno – Żydowo,
- 110 kV relacji Gdańsk Leżno – Kościerzyna.

Linie średniego napięcia wychodzące z GPZ Somonino oraz GPZ Kościerzyna poprzez trafostacje i sieć średniego napięcia dostarczają energię do odbiorców.

Na terenie gminy brak jest istotnych źródeł energii elektrycznej. Największe źródła województwa Pomorskiego znajdują się na terenie Trójmiasta lecz nie pokrywają zapotrzebowania regionu. Elektrownie o znaczeniu systemowym znajdują się głównie na południu kraju, co powoduje wysokie koszty przesyłu i przekłada się na cenę energii elektrycznej. Polskie Sieci Energetyczne planują przebudowę sieci 220 kV na 400 kV.

Gazownictwo

Na terenie gminy nie występuje sieć gazowa gazu ziemnego. Najbliższa instalacja wysokiego ciśnienia mogąca stanowić źródło gazu dla gminy znajduje się w Kartuzach. Planuje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia (10 km długości) oraz stację redukcyjno – pomiarową w Somoninie.

Ciepłownictwo

Na terenie gminy nie występuje sieć ciepłownicza o istotnym zasięgu co jest zrozumiałe przy niskiej gęstości zabudowy. Dominującym sposobem ogrzewania budynków są źródła indywidualne opalane węglem, olejem oraz drewnem i odpadami po przeróbce drewna.

Telekomunikacja

Nad terenem gminy przebiega korytarz radiolniowy łączący stacje przekaźnikowe w Szymbarku i Gdańsku. Na rysunku pokazano również lokalizacje pozwoleń radiowych na stacje bazowe telefonii komórkowej. Rozwój komunikacji będzie się wiązał z sukcesywnym zwiększaniem liczby stacji bazowych, jednak będą one miały mniejszą moc i mniej będą ingerowały w krajobraz.

4. CZYNNIKI STYMULUJĄCE I OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ GMINY

4.1. Czynniki stymulujące

- młoda struktura wieku ludności powodująca niższe obciążenie związane z utrzymaniem ludności w wieku poprodukcyjnym
- obecna i przewidywana wysoka dynamika wzrostu liczby ludności gminy powodująca korzystne zmiany w jakości życia mieszkańców, przede wszystkim w podniesieniu stopnia wykształcenia (a co za tym idzie większej przedsiębiorczości ludności)
- występowanie na obszarze gminy korytarza transportowego o randze regionalnej, w skład którego wchodzi droga krajowa nr 20 oraz linia kolejowa Nr 201. Rangę tego korytarza podnosi umieszczenie rozbudowy drogi nr 20 oraz podniesienie atrakcyjności linii kolejowej
- występowanie sprzyjających warunków glebowych i środowiskowych sprzyjających rozwojowi produkcji rolniczej metodami ekologicznymi
- występowanie wysokich walorów przyrodniczo – krajobrazowych, stosunkowo dobry stan środowiska tj. niski stan zanieczyszczenia wód powierzchniowych (obecność oczyszczalni ścieków w Sławkach), niski stan degradacji środowiska (brak wieloprzestrzennych form eksploatacji surowców naturalnych) oraz dogodna dostępność komunikacyjna stymulujące rozwój funkcji turystycznych i wypoczynkowych oraz rozwój osadnictwa
- korzystna sytuacja w zakresie zaopatrzenia w wodę. Wszystkie ujęcia posiadają rezerwy zasobów
- korzystna sytuacja w zakresie oczyszczania ścieków oraz rezerwa przepustowości istniejącej oczyszczalni, pozwalająca na przyjęcie ścieków z całej gminy.

4.2. Czynniki ograniczające

- młoda struktura wieku ludności wpływająca na potrzebę wzrostu zasobów pracy
- brak możliwości korzystania z gazu przewodowego i konieczność korzystania wyłącznie z paliw stałych wpływających niekorzystnie na stan czystości atmosfery
- niekorzystna sytuacja w zakresie odprowadzania ścieków wymagająca rozbudowy i objęcia jej zasięgiem wszystkich miejscowości położonych na obszarze gminy
- wyjątkowo urozmaicona rzeźba terenu (duże deniwelacje zwłaszcza w strefie krawędziowej wysoczyzny i w obrębie wzgórz czołowomorenowych) wpływająca na koszty produkcji rolnej
- nadmierne zainwestowanie rejonów przyjeziornych
- postępujące rozdrobnienie gospodarstw rolnych
- tendencje rozpraszania zabudowy mieszkaniowej, , konsekwencją czego są niezwykle wysokie koszty uzbrojenia terenów (infrastruktura techniczna i drogowa) i utrzymania (drogi dojazdowe)
- nieracjonalne kształtowanie przestrzeni spowodowane w głównej mierze zaspakajaniem interesów właścicieli gruntów

- duża presja inwestycyjna (związana z usytuowaniem znacznej części obszaru gminy w pasie wzdłuż ważnych szlaków komunikacyjnych o przebiegu płn.-płd, a jednocześnie atrakcyjnym turystycznie i krajobrazowo) zagrażająca m.in. środowisku kulturowemu, niezmiernie ważnemu i wiodącemu elementowi identyfikującemu i decydującemu o tożsamości gminy
- występowanie znacznych powierzchni obszarów o ograniczonej przydatności dla budownictwa (o wysokim poziomie wód gruntowych, zmeliorowanych i zdrenowanych, o spadkach przekraczających 12%, grunty organiczne, sypkie i miękkoplastyczne).

III. CELE ROZWOJU I PODSTAWOWE ZASADY GOSPODAROWANIA PRZESTRZENIĄ GMINY

Podstawowym dokumentem zawierającym koncepcję działań zmierzających do rozwoju gminy jest uchwalona przez Radę Gminy Somonino Strategia Rozwoju społeczno – gospodarczego, która określa misję, cele i kierunki działań na lata 2001 - 2010.

M I S J A opisuje ogólny sposób realizacji wizji przez samorząd gminy. Cele strategiczne przedstawione w Strategii, a uporządkowane w postaci wyznaczenia priorytetów, określają pożądane procesy jakie w przyszłości mają zajść na obszarze gminy. Strategia zawiera również kierunki działań aby te cele osiągnąć.

MISJA Samorządu Gminy Somonino to:

GINA SOMONINO - centrum turystyczno - rekreacyjne Kaszub. Silny gospodarczo i społecznie zintegrowany obszar sprzyjający rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości przy zachowaniu naturalnych walorów przyrodniczo - krajobrazowych. Gmina bez barier architektonicznych, bezpieczna i sprzyjająca nowemu osadnictwu.

Cele strategiczne i kierunki działań (niezbędne, pierwszoplanowe i drugoplanowe) zostały wyznaczone jako priorytety w poszczególnych obszarach życia społeczno-gospodarczego w dziedzinach:

G O S P O D A R K A

Priorytetem jest zwiększenie liczby małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwój gospodarczy z wykorzystaniem naturalnych walorów turystyczno - krajobrazowych.

Cele w zakresie gospodarowania przestrzenią to:

- podjęcie działań w kierunku rozwoju turystyki wykorzystując walory krajobrazowe i wartości kulturowe.
- zagospodarowanie akwenów wodnych.
- utrzymanie czystości wód

kierunki działań:

- opracowanie planu zagospodarowania pod MSP z przyśpieszonym trybem pozyskiwania terenów.
- rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.

PRZESTRZEŃ

Planowanie przestrzenne spójne z kierunkami rozwoju sąsiednich gmin i lepszym wykorzystaniem walorów turystycznych przy jednoczesnej zmianie charakteru zagospodarowania „Górnego Tarasu”.

Cele w tym zakresie to:

- opracowywanie sukcesywne planu zagospodarowania przestrzennego gminy w nawiązaniu do kierunków rozwoju gmin sąsiednich. Rewitalizacja terenów GÓRNEGO TARASU. Umożliwienie lepszego wykorzystania walorów turystycznych.
- dalszy racjonalny, spójny, zgodny z ładem architektonicznym i tradycjami - rozwój DOLNEGO TARASU
- zagospodarowanie terenów przyjeziornych i przyrzecznych
- kierunki działań:
- tworzenie terenów o wydzielonych funkcjach
- budownictwo z uwzględnieniem elementów regionalnych
- rozwój dziedzin gospodarki nie kolidujących z naturalnym środowiskiem
- zalesienie gruntów słabych pod względem rolniczym

SPOŁECZNOŚĆ

Priorytetem jest poprawa bazy istniejących placówek kulturalnych i oświatowych jako centrów kultury i edukacji oraz wsparcie organizacji pozarządowych jako naturalnego czynnika wzrostu aktywności społecznej oraz poprawa dostępności do usług medycznych.

Cele w zakresie gospodarowania przestrzenią to:

- podjęcie działań w kierunku poprawy bazy lokalowej placówek oświatowych, kulturalnych i sportowych.
- tworzenie warunków do utrzymania połączeń PKP i PKS
- kierunki działań:
- przeznaczenie jednej ze zlikwidowanych szkół na Dom Opieki Społecznej

EKOLOGIA

Edukacja ekologiczna mieszkańców jako priorytet dla dalszych działań związanych z porządkowaniem gospodarki ściekami i odpadami stałymi, w tym pełnej segregacji odpadów.

Cele w zakresie gospodarowania przestrzenią to:

- podjęcie działań w kierunku dokończenia porządkowania gospodarki ściekami i odpadami stałymi oraz promowanie ekologicznych źródeł ciepła
- podjęcie działań w zakresie ochrony jezior, rzek i lasów
- tworzenie warunków do zalesień gruntów rolniczych o niskiej bonitacji i nieużytków rolnych
- umożliwienie prawidłowej ochrony krajobrazu, rezerwatów przyrody, parku krajobrazowego i pomników przyrody
- kierunki działań:
- zachowanie ciągłego procesu kanalizacji gminy. Objęcie wywozem odpadów teren gminy i wprowadzenie segregację odpadów
- stworzenie ścieżek rowerowych
- zabezpieczenie pomników przyrody i rezerwatów

INFRASTRUKTURA

Priorytetem jest dalszy rozwój infrastruktury drogowej i bazy społecznej związanej z oświatą, kulturą i zdrowiem mieszkańców.

Cele w zakresie gospodarowania przestrzenią to:

- stworzenie warunków do dalszego rozwoju infrastruktury drogowej
- podjęcie działań mających na celu poprawę ilościową i jakościową bazy oświatowej, sportowej, kulturalnej i zdrowotnej
- podjęcie działań w kierunku modernizacji starych i budowy nowych sieci i urządzeń wodno - kanalizacyjnych oraz modernizacja składowiska odpadów stałych
- podjęcie działań w kierunku rozwoju infrastruktury turystycznej
- podjęcie działań w kierunku budowy sieci gazowniczej
- stworzenie funkcjonalnego układu komunikacyjnego

kierunki działań:

- opracowanie planów modernizacji dróg, ciągów pieszych
- budowa i modernizacja niezbędnych dróg asfaltowych
- budowa i modernizacja urządzeń drogowych, ciągów pieszych i towarzyszącej infrastruktury drogowej
- budowa nowych i podniesienie standardu obiektów oświatowych. Budowa i modernizacja obiektów sportowych i kulturalnych
- budowa nowych odcinków sieci wodociągowej wraz z urządzeniami oraz modernizacja istniejącej
- budowa kolektorów sanitarnych oraz modernizacja oczyszczalni
- kompleksowe uporządkowania gospodarki odpadami stałymi
- dalszy rozwój istniejącej i tworzenie nowej infrastruktury turystycznej
- wydłużenie sezonu turystycznego poprzez lepszą ofertę bazy turystycznej całorocznej

Prokonkurencyjno - prospołeczny rozwój gminy oznacza, że wolą społeczności lokalnej jest zrównoważony rozwój społeczno - gospodarczy poprzez przyjazny dla środowiska rozwój infrastruktury, poprzez budowę i modernizację sieci dróg, wykorzystanie naturalnych walorów krajobrazowych oraz rozbudowę bazy społecznej i turystycznej.

IV KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Głównym celem Studium jest wskazanie kierunków zagospodarowania przestrzennego zgodnie z przyjętą przez gminę Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego na zasadach zrównoważonego rozwoju (rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces zintegrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych w celu zrównoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych obywateli – zarówno współczesnych jak i przyszłych pokoleń) z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

W Studium jako podstawową zasadę przyjęto bezwarunkowe zapewnienia utrzymania i zachowania istniejącej równowagi przyrodniczej, ochrony wartości kulturowych i walorów krajobrazowych.

Kształtowanie polityki funkcjonalno-przestrzennej gminy wiąże się z koniecznością stosowania rygorystycznych zasad zagospodarowania poszczególnych struktur (obszarów) funkcjonalnych (zgodnie z ich dyspozycjami), zwłaszcza w zakresie lokalizacji funkcji i obiektów mogących pogorszyć stan środowiska.

Główne kierunki kształtowania i przekształceń struktur funkcjonalno-przestrzennych dotyczą:

- obszarów wyłączonych spod zabudowy
- obszarów o ograniczonej zabudowie
- obszarów zabudowanych

w wyróżnionych strukturach funkcjonalnych.

UWAGA:

Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem rysunek studium został sporządzony na mapie topograficznej. Wszelkie funkcje z racji skali i charakteru opracowania należy interpretować jako wrysowane w części graficznej z dopuszczalną korektą granic do 20 metrów.

1. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY

1.1 Obszary i obiekty o lokalnych, regionalnych i ponadregionalnych walorach przyrodniczych, w tym objęte ochroną prawną:

REZERWAT PRZYRODY „JAR RZEKI RADUNI”

zasady realizacji i kierunki działań polityki przestrzennej określone ochroną prawną .

KASZUBSKI PARK KRAJOBRAZOWY WRAZ Z OTULINĄ

zasady realizacji określone ochroną prawną

kierunki działań polityki przestrzennej

W Parku wprowadzono następujące zakazy (Rozporządzenie Nr 54/06 Wojewody Pomorskiego z dnia 15 maja 2006 r. w sprawie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.);
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej; zakaz nie dotyczy:
 - określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin obszarów zwartej zabudowy wsi - gdzie dopuszcza się uzupełnianie istniejącej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, pod warunkiem wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegów wód zgodnie z linią występującą na przylegających działkach,
 - istniejących siedlisk rolniczych - gdzie dopuszcza się uzupełnianie zabudowy o obiekty niezbędne do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód,
 - istniejących ośrodków wypoczynkowych, dla których miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego utraciły moc z dniem 1 stycznia 2004 r. - gdzie dopuszcza się przebudowę i modernizację istniejącego zainwestowania w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie zwiększania powierzchni zabudowy, ilości miejsc pobytowych a także nie przybliżania zabudowy do brzegów wód.

jeżeli w trakcie postępowania strona wykaże brak niekorzystnego wpływu planowanej inwestycji na chronione: krajobrazy, siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin, grzybów i zwierząt - nie dotyczą:

- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Podstawowe kierunki działań na obszarze otuliny KPK to:

- działalność turystyczna prowadzona w otulinie musi zapewnić trwałość wykorzystywania walorów parku i nie może powodować naruszania jego wartościowych elementów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych
- należy ograniczyć tempo wzrostu nowych inwestycji turystycznych do czasu uporządkowania aktualnej sytuacji w zakresie infrastruktury proekologicznej
- należy lokalizować obiekty rekreacyjne przede wszystkim w bezpośrednim sąsiedztwie zgrupowań zabudowy istniejącej lub w formie zespołów (wiosek) rekreacyjnych.

KARTUSKI OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU oraz OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DOLINY RADUNI

Na obszarach chronionego krajobrazu, wprowadzono następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska; zakaz wymieniony nie dotyczy terenów przewidzianych na lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe, jeżeli przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę OChK;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu; zakaz wymieniony nie dotyczy udokumentowanych złóż piasku i żwiru, których eksploatacja nie będzie powodowała zmiany stosunków wodnych, zagrożenia dla chronionych ekosystemów oraz gatunków roślin i zwierząt;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej; zakazy nie dotyczą:
 - obszarów zwartej zabudowy miast i wsi, w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin (lub w równorzędnych dokumentach planistycznych), gdzie dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej i usługowej pod warunkiem wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegów wód zgodnie z linią występującą na przylegających działkach,
 - siedlisk rolniczych - w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty niezbędne do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód,
 - wyznaczanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów dostępu do wód publicznych - w zakresie niezbędnym do pełnienia funkcji plaż, kąpielisk i przystani,

- istniejących ośrodków wypoczynkowych, obiektów letniskowych, mieszkalnych i usługowych, zrealizowanych na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które utraciły moc przed dniem 1 stycznia 2004 r. - gdzie dopuszcza się przebudowę i modernizację istniejącego zainwestowania w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie zwiększania powierzchni zabudowy, a także nie przybliżania zabudowy do brzegów wód, jeżeli w trakcie postępowania strona wykaże brak niekorzystnego wpływu planowanej inwestycji na chronione w danym obszarze ekosystemy i krajobraz.

ZESPÓŁ PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWY RYNNA BRODNICKO – KARTUSKA oraz
 ZESPÓŁ PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWY RYNNA DĄBROWSKO – OSTRZYCKA
 POMNIKI PRZYRODY
 zasady realizacji określone ochroną prawną

W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkodzania i zanieczyszczania gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- zbioru, niszczenia, uszkodzania roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- umieszczania tablic reklamowych

Na obszarach Natura 2000, nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt ani nie wpływają w sposób istotny negatywnie na gatunki roślin i

zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. Dla obszaru Natura 2000 minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, plan ochrony na okres 20 lat, uwzględniający ekologiczne właściwości siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony obszar ten został wyznaczony, wykorzystując, obejmujące obszar Natura 2000, plany ochrony ustanowione dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego oraz plany urządzenia lasu.

Plan ochrony obszaru Natura 2000 zawiera:

- opis i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków;
- opis warunków zachowania lub przywrócenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków, o których mowa w ust. 1;
- wykaz zadań ochronnych, z określeniem sposobu ich wykonywania, rodzaju, zakresu i lokalizacji, na okres stosowny do potrzeb;
- określenie zakresu monitoringu przyrodniczego;
- opis przebiegu granic obszaru Natura 2000.

Prowadzenie działalności, na obszarach Natura 2000 wchodzących w skład parków narodowych i rezerwatów przyrody, jest dozwolone wyłącznie w zakresie, w jakim nie narusza to zakazów obowiązujących na tych obszarach.

GLEBY POCHODZENIA ORGANICZNEGO I GLEBY KLAS I – IV

zasady realizacji określone ochroną prawną

kierunki działań polityki przestrzennej

- ochrona i utrzymanie najlepszych walorów produkcyjnych
- przeznaczanie gleb o najniższych klasach przydatności rolniczej przede wszystkim na cele zalesień

WODY POWIERZCHNIOWE – ZEWNĘTRZNY TEREN OCHRONY POŚREDNIEJ UJĘCIA WODY POWIERZCHNIOWEJ „STRASZYN”

zasady realizacji określone ochroną prawną

kierunki działań polityki przestrzennej

- zakaz wykonywania robót i czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia

WODY PODZIEMNE – GŁÓWNY ZBIORNIK WÓD PODZIEMNYCH NR 111 „Subniecka Gdańska”

zasady realizacji określone ochroną prawną

kierunki działań polityki przestrzennej

- prowadzenie właściwej eksploatacji i kontrola jakości wód podziemnych

1.2 Obszary o wysokich wartościach przyrodniczych pełniące istotną funkcję w osnowie przyrodniczej gminy, w tym objęte ochroną prawną:

KOMPLEKSY LEŚNE, TERENY ZADRZEWIEŃ I ZAKRZEWIEŃ (w tym zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne) pełniące funkcje: ekologiczną, hydrogeologiczną, klimatyczną i krajobrazową.

Kierunki działań polityki przestrzennej

- maksymalne ograniczanie przeznaczania terenów leśnych na cele nieleśne
- zalesianie gruntów rolnych – zgodnie z Ustawą z dn. 8 czerwca 2001 o przeznaczaniu gruntów rolnych do zalesienia grunt musi spełniać co najmniej jeden z wymienionych warunków:

a) grunt VI lub V klasy,

- b) grunt położony na stoku o średnim nachyleniu powyżej 15%
- c) grunt okresowo zalewany
- d) grunt zdegradowany w rozumieniu ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych

- właściwe kształtowanie granicy polno – leśnej i stref ekotonowych (wspólnie z Nadleśnictwami)

WODY POWIERZCHNIOWE – Jezioro Trzebno i Ostrzyckie (graniczące z gminą Somonino)

kierunki działań polityki przestrzennej:

- wymagane ograniczenie dopływu zanieczyszczeń punktowych i powierzchniowych poprzez budowę infrastruktury, właściwe zagospodarowanie stref przybrzeżnych oraz zaniechanie rozbudowy zaplecza rekreacyjnego (ochrona jezior silnie zeutrofizowanych)

KORYTARZE EKOLOGICZNE DOLIN RZEK (dopływów rzeki Raduni oraz rynny jeziora Połczyńskiego) tworzące sieć ekologicznych powiązań, charakteryzujące się dużym zróżnicowaniem ekosystemów

kierunki działań polityki przestrzennej

- ochrona przed zainwestowaniem
- ograniczanie tworzenia barier infrastrukturalnych i kubaturowych dla systemu
- wzmocnienie potencjału przyrodniczego przez zalesienia

OBSZARY NATURALNEJ RETENCJI WÓD (tereny podmokłe i bagienne – wilgotne łąki, torfowiska i in.) odgrywające dużą rolę w bilansie wodnym, stanowiące ważny element ekologiczny w środowisku przyrodniczym gminy

kierunki działań polityki przestrzennej

- ochrona terenów przed zmianą użytkowania
- ochrona przed osuszaniem, zasypywaniem, meliorowaniem
- zachowanie w stanie nienaruszonym w celu ochrony różnorodności biologicznej

DRZEWOSTAN PRZYDROŻNY pełniący funkcję izolacyjno-ochronną i krajobrazową

kierunki działań polityki przestrzennej

zachowanie, pielęgnacja, uzupełnianie, ograniczenie wycinki

PARKI PODWORSKIE w Borczu i Wyczechowie

kierunki działań polityki przestrzennej

pielęgnacja, kompleksowa rewaloryzacja parków

1.3 Obszary i obiekty o walorach przyrodniczych wskazane do objęcia ochroną prawną:

UŻYTEK EKOLOGICZNY JEZIORO RĄTY Z PRZYLEGŁYMI MOCZARAMI oraz

UŻYTEK EKOLOGICZNY JEZIORO PIOTROWSKIE Z PRZYLEGŁYMI MOCZARAMI

zasady realizacji ustalenia Planu ochrony Kaszubskiego Parku Krajobrazowego

kierunki działań polityki przestrzennej

- zakaz zmiany użytkowania łąkowego i leśnego na inne
- zakaz wznoszenia budynków i budowli w obrębie użytku i w odległości 50 m od niego
- zakaz zanieczyszczania jakimikolwiek substancjami powierzchni ziemi, wód i atmosfery

UŻYTEK EKOLOGICZNY OKOLICE NOWEGO DWORU (JEZIORKO DYSTROFICZNE OTOCZONE TORFOWISKIEM PRZEJŚCIOWYM Z LICZNYMI STANOWISKAMI GATUNKÓW CHRONIONYCH I RZADKICH W REGIONIE) oraz UŻYTEK EKOLOGICZNY OKOLICE BORCZA (ZBIOROWISKA ŁĄKOWE)

zasady realizacji określone w „Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Somonino”

kierunki działań polityki przestrzennej

- zachowanie ich aktualnego użytkowania i nie lokalizowania w ich sąsiedztwie obiektów i urządzeń stwarzających zagrożenie dla ich funkcjonowania

ZESPÓŁ PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWY OKOLIC MIEJSCOWOŚCI RAMLEJE (GŁĘBOKO WCIĘTA W POWIERZCHNIĘ WYSOCZYNY DOLINA CIEKU Z FRAGMENTAMI DOBRZE ZACHOWANYCH ŁĄK)

zasady realizacji określone w „Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Somonino”

kierunki działań polityki przestrzennej

- zachowanie w jego obrębie aktualnego użytkowania, nie lokalizowania w jego sąsiedztwie obiektów mogących pogorszyć walory krajobrazowe i przyrodnicze

POMNIKI PRZYRODY

zasady realizacji określone w „Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Somonino”

kierunki działań polityki przestrzennej

- ochrona poprzez m. in. wykluczenie prowadzenia prac ziemnych w promieniu co najmniej 15 m od projektowanego pomnika przyrody

2. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Zgodnie z art. 4. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z dnia 17 września 2003 r.) ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- a) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- b) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- c) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- d) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- e) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- f) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

a) zabytki nieruchome będące w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,

- dziełami budownictwa obronnego,
 - cmentarzami,
 - parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- b) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - cmentarzyskami,
 - kurhanami,
 - reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Formami ochrony zabytków są:

- a) wpis do rejestru zabytków;
- b) utworzenie parku kulturowego;
- c) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 18 ustawy ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

W studium i planie ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Zgodnie z art. 22, ust. 4. Wójt gminy powinien prowadzić gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Ponadto wskazane jest opracowanie i uchwalenie Gminnego Programu Zabytków.

Dla wszelkich obszarów i obiektów wymienionych w następujących punktach należy uwzględnić w procesie inwestycyjnym potrzebę uzgodnienia lub zaopiniowania zakresu prac i projektów budowlanych z odpowiednimi służbami konserwatorskimi zgodnie z przepisami szczególnymi.

Obszary i obiekty nie objęte inną formą ochrony wynikającą z przepisów szczególnych, a wymienione w poniższym zestawieniu winny zostać wskazane do ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Należy wówczas określić zakres i sposób ochrony.

2.1. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne o wartościach kulturowych

BORCZ – wieś folwarczna, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomych :

- zespół dworsko - parkowy, nr rej. 1047 wpisany do rejestru dnia 20. 07. 1988 r. (dwór 1911 r., park podworski XIX/XX w., spichlerz podworski XIX/XX w., budynek inwentarski z pocz. XX w.)

II. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych:

- młyn wodny

III. Obiekty (poza I i II)

a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła , gorzelnia na terenie zespołu podworskiego, fragmenty zabudowań podworskich, budynki dawnej wsi folwarcznej, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

IV. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

V. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

VI. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:

a. fragmenty zieleni wysokiej , zadrzewienia wzdłuż dróg historycznych i alei

b. pozostałości cmentarza

c. park podworski

VII. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (krzyże przydrożne).

VIII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej (pozycja wg wykazu stref):

a) 13 - grodzisko – wczesne średniowiecze (Dec. Nr 261/Archeol. z dnia 22.12.1975 r.)

b) 14 - cmentarzysko kurhanowe – okres wpływów rzymskich (Dec. Nr 048/Archeol. z dnia 28.05.1969 r.)

c) 15 - osada otwarta – obiekt wielokulturowy

d) 16 - punkt osadnictwa – wczesna epoka żelaza

e) 17 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza

f) 36 – osada otwarta – XVI – XIX w.

- g) 37 – osada otwarta – okres nowożytny
- h) 38 - osada otwarta – okres nowożytny
- i) 39 – osada otwarta – XV – XVI w.
- j) 104 – punkt osadnictwa – młodsza epoka kamienna i wczesna epoka żelaza
- k) 105 – ślady osadnictwa – chronologia nieokreślona
- l) 120 – cmentarzysko kurhanowe – obiekt wielokulturowy

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczno – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

EGIERTOWO – wieś pohutnicza, wielodrożna posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty:

- a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)
- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

III. Historyczny układ przestrzenny (zespół rurallistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo

kulturową:

- aleja do Kameli
- cmentarz poewangelicki z k. XIX w.

V. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne)

VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej (pozycja wg wykazu stref):

- a) 19 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza
- b) 20 - punkt osadnictwa (osada) – chronologia nieokreślona
- c) 21 - huta szkła – XVII wiek (?)
- d) 106 – ślady osadnictwa – wczesna epoka żelaza
- e) 107 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze
- f) 108 – ślady osadnictwa – okres wpływów rzymskich (?)
- g) 109 - ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze
- h) 110 - ślady osadnictwa – okres wpływów rzymskich (?)

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczno – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą

być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

GORECZYNO – wieś wielodrożna, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomych :

- zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy i Wszystkich Świętych , nr rej. 352 wpisany do rejestru dnia 20. 02. 1971 r. (kościół z 1639 r., cmentarz przy kościele z VII w., mur kościelny z bramą wjazdową z ok. 1910 r., plebania XIX/XX w.)

II. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych:

- zespół ruralistyczny wsi z XIII w. (rozplanowanie i struktura)
- dom nr 56, dawny zajazd XIX/XX w. (w budynku na suficie malowidło z widokiem Goręczyna z kościołem przed przebudową – stan 1882 r.)
- cmentarz parafialny

III. Obiekty (poza I i II)

- a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła , dawna gospoda, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

IV. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

V. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

VI. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:

- a. fragmenty zieleni wysokiej i zadrzewienia wzdłuż dróg historycznych
- b. cmentarze – przykościelny z VII w.
 - parafialny z k. XIX w. lub pocz. XX w.

VII. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne).

VIII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 2 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza
- b) 83 – punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy
- c) 94 – grodzisko (?) – wczesne średniowiecze (?)
- d) 95 - punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy
- e) 96 - punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy
- f) 97 – osada otwarta (?) – obiekt wielokulturowy
- g) 98 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze
- h) 99 - osada otwarta (?) – obiekt wielokulturowy

- i) 100 - osada otwarta – obiekt wielokulturowy
- j) 101 – punkt osadnictwa – wczesne i późne średniowiecze
- k) 102 - osada otwarta – obiekt wielokulturowy
- l) 103 – osada otwarta – późne średniowiecze i okres nowożytny

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczno – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

HOPOWO – wieś pohutnicza o układzie wielodrożnym, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomych :

- dom nr 27 (obecnie nr 28) z 1829 r. , nr rej. 1116 wpisany do rejestru dnia 01. 03. 1995 r.
- kuźnia przy domu nr 27 (obecnie 28) z 1927 r., nr rej. 1116 wpisany do rejestru dnia 01. 03. 1995 r.

II. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych:

- zespół ruralistyczny wsi z 1600 r. (rozplanowanie i struktura)
- kościół parafialny p. w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny 1911 – 1913 r.

III. Obiekty (poza I i II)

- b) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i poł. XX w. (dawna szkoła z pocz. XX w., dawna plebania z poł. XIX w., leśnictwo Sarni Dwór, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

IV. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół zabudowań dawnej szkoły,

zespół leśnictwa Sarni Dwór, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania

z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

V. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

VI. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:

- a. fragmenty zieleni wysokiej
- b. pozostałości cmentarza ewangelickiego z pocz. 1900 r., cmentarz parafialny z 1968 r.
- c. aleja przy leśniczówce Sarni Dwór

VII. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne).

VIII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 10 - punkt osadnictwa – późne średniowiecze
- b) 114 – ślady osadnictwa – obiekt wielokulturowy
- c) 115 - punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy
- d) 116 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczną – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

KAMELA – wieś pohutnicza o układzie ulicowym posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty:

- a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła z 1910 r., domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)
- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zespół szkoły z 1910 r., zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

III. Historyczny układ przestrzenny (zespół rurallistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo - kulturową:

- pozostałość cmentarza poewangelickiego z pocz. XX w.

V. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne)

VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 18 - huta szkła – XVII w.
- b) 117 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze
- c) 118 - ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze
- d) 119 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczną – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

KAPLICA – wieś o układzie nieregularnym posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty:

- a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)
- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

III. Historyczny układ przestrzenny (zespół rurallistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo - kulturową:

- fragmenty zieleni wysokiej
- cmentarz poewangelicki z poł. XIX w.
- cmentarz poewangelicki z 1886 r. w Chylowej Hucie

V. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne)

VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 30 – cmentarzysko kurhanowe – chronologia nieokreślona (Chylowa Huta)
- b) 31 – huta szkła – XVII – XVIII w. (Chylowa Huta)
- c) 32 - osada otwarta – późne średniowiecze
- d) 33 - huta szkła – XVII w.(?)
- e) 72 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze
- f) 80 – strefa osadnictwa – obiekt wielokulturowy

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczną – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

OSTRZYCE – wieś o układzie placowo - ulicowym, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomych :

- dom mieszkalny nr 24 , nr rej. 1118 wpisany do rejestru dnia 08. 03. 1997 r.

II. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych:

- zespół ruralistyczny wsi (rozplanowanie i struktura)

III. Obiekty (poza I i II)

- c) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła z ok. 1910 r., domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)
- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

IV. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół zabudowań dawnej szkoły, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

V. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

VI. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:- fragmenty zieleni wysokiej

VII. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne).

VIII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 1 - huta szkła – XVII w.
- b) 42 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze
- c) 47 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy
- d) 48 - osada otwarta – obiekt wielokulturowy
- e) 49 – ślady osadnictwa – pradzieje i późne średniowiecze
- f) 50 – punkt osadnictwa – okres wpływów rzymskich i późne średniowiecze
- g) 51 – ślady osadnictwa – okres wpływów rzymskich i okres nowożytny
- h) 52 – ślady osadnictwa – wczesna epoka żelaza i późne średniowiecze
- i) 82 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze
- j) 89 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy
- k) 90 – osada otwarta i cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza i wczesne średniowiecze
- l) 91 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze i okres nowożytny
- m) 92 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy
- n) 93 - osada otwarta – obiekt wielokulturowy

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczną – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

PIOTROWO – wieś pohutnicza o układzie nieregularnym, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych:

- zespół ruralistyczny wsi 1600 r. (rozplanowanie i struktura)

- dom mieszkalny nr 4
- dom mieszkalny nr 5

II. Obiekty (poza I)

d) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła z budynkiem gospodarczym z 1906 r , domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

III. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół zabudowań dawnej szkoły, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

IV. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

V. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:

- fragmenty zieleni wysokiej
- cmentarz poprotestancki z 2 poł. XIX w.

VI. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne).

VII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 28 - grodzisko – wczesne średniowiecze (Dec. nr 158/Archeol. z dnia 21.11.1971 r.)
- b) 29 -osada otwarta– wczesne i późne średniowiecze (Dec.nr 159/Archeol. z dnia 21.11.1971 r.)

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczną – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

POŁĘCZYNO – wieś o układzie nieregularnym, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych:

- zespół ruralistyczny wsi XIII w. (rozplanowanie i struktura)
- kościół parafialny p. w. Św. Andrzeja Boboli, mur. XIX w. (filialny Grabowa Kościerskiego)

II. Obiekty (poza I)

e) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła , domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

III. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół zabudowań dawnej szkoły, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

IV. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

V. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:

- fragmenty zieleni wysokiej
- pozostałości cmentarza ewangelickiego z 2 poł. XIX w.
- cmentarz poewangelicki z 2 poł. XIX w.

VI. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne).

VII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 34 - punkt osadnictwa – późne średniowiecze
- b) 35 - huta szkła – XVII w.
- c) 112 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze
- d) 113 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczną – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

RAMLEJE – wieś rozproszona, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty

- f) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła z pocz. XX w., chaty, budynki gospodarcze)
- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (chaty, budynki gospodarcze)

II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych

(zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

III. Historyczny układ przestrzenny (sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:

- fragmenty zieleni wysokiej

V. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne).

VI Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 84 – cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza
- b) 85 – ślady osadnictwa – okres wpływów rzymskich i wczesne średniowiecze
- c) 86 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze
- d) 87 – punkt osadnictwa – epoka brązu (?)
- e) 88 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczną – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

RATY – wieś o układzie rozproszonym posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty:

- a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)
- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

III. Historyczny układ przestrzenny (sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo - kulturową:

- fragmenty zieleni wysokiej
- pozostałości cmentarza poewangelickiego z 2 poł. XIX w.

V. Mała architektura, rzeźba -zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne)

VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 7 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza (Dec. nr 417/Archeol. z dnia 15.12.1986 r.)
- b) 8 – osada otwarta – wczesna epoka żelaza i wczesne średniowiecze
- c) 9 – cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza
- d) 57 – osada otwarta – wczesne średniowiecze
- e) 58 – osada otwarta – wczesne średniowiecze
- f) 59 – punkt osadnictwa – wczesna epoka żelaza (?)
- g) 60 – punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze
- h) 61 – strefa osadnictwa – wczesna epoka żelaza i wczesne średniowiecze

- i) 62 – strefa osadnictwa – późne średniowiecze/ okres nowożytny
- j) 63 – osada otwarta - późne średniowiecze/ okres nowożytny
- k) 64 – punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy
- l) 65 – osada otwarta (?) – późne średniowiecze/ okres nowożytny
- m) 66 – strefa osadnictwa – obiekt wielokulturowy
- n) 67 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy
- o) 68 – punkt osadnictwa (ślady hutnictwa) – późne średniowiecze , okres nowożytny

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczną – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

RYBAKI – wieś pohutnicza o układzie nieregularnym, posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Zespół przestrzenny postulowany przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych:

- zespół ruralistyczny wsi (rozplanowanie i struktura)

II. Obiekty

- p) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (dawna szkoła z XIX/XX w. , domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)
- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

III. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół zabudowań dawnej szkoły, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

IV. Historyczny układ przestrzenny (zespół ruralistyczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

V. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:

- fragmenty zieleni wysokiej
- pozostałości cmentarza ewangelickiego z 2 poł. XIX w.

VI. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (kapliczka, krzyże przydrożne).

VII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 25 – grodzisko (?) – wczesne średniowiecze
- b) 26 – grodzisko – wczesne średniowiecze
- c) 27 – huta szkła – XVI – XVII w. (?)
- d) 73 – ślady osadnictwa – wczesna epoka żelaza i okres nowożytny
- e) 74 – osada otwarta – późne średniowiecze/ okres nowożytny

- f) 75 – punkt osadnictwa – obiekt wielokulturowy
- g) 76 – cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza
- h) 77- strefa osadnictwa – wczesne średniowiecze
- i) 78 – punkt osadnictwa – wczesne i późne średniowiecze

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczno – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

SŁAWKI – wieś o układzie rozproszonym posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty:

- a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (budynek stacji P.K.P. z poł. XX w., most nad linią kolejową, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)
- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zespół dworca P.K.P. z poł. XX w., zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

III. Historyczny układ przestrzenny (odcinek linii kolejowej ,sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo - kulturową:

- fragmenty zieleni wysokiej

V. Mała architektura, rzeźba -zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne)

VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 5 – cmentarzysko płaskie i osada otwarta – wczesna epoka żelaza i obiekt wielokulturowy
- b) 6 – ślady osadnictwa – wczesna epoka żelaza i wczesne średniowiecze
- c) 43 – punkt osadnictwa – późne średniowiecze i pradzieje
- d) 44 – punkt osadnictwa – wczesne i późne średniowiecze
- e) 53 – osada otwarta – obiekt wielokulturowy
- f) 54 - osada otwarta (?) – obiekt wielokulturowy
- g) 55 - punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze
- h) 56 - punkt osadnictwa – wczesne średniowiecze

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczno – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą

być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

SOMONINO – pozostałości majątku ziemskiego, dawny zespół przemysłowy młyna i tartaku, nowy układ powstały wzdłuż zespołu dworca kolejowego, wieś posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty:

- a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (budynki stacji P.K.P. z poł. XX w., most kolejowy nad Radunią, dawny młyn, dawne leśnictwo, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)
- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zespół dworca P.K.P. z poł. XX w., zespół dawnego leśnictwa, zespół dawnego młyna, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

III. Historyczny układ przestrzenny (odcinek linii kolejowej ,sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo - kulturową:

- fragmenty zieleni wysokiej
- cmentarz parafialny, pozostałości cmentarza protestanckiego z 2 poł. XIX w.

V. Mała architektura, rzeźba -zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne)

VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 3 – cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza
- b) 4 - cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza
- c) 41 – osada otwarta – XV – XVI w.

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczną – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

STARKOWA HUTA – wieś o układzie rozproszonym posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty:

- a) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (szkoła z 1910 r., domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

II. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych (zespół szkoły, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

III. Historyczny układ przestrzenny (sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

IV. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo - kulturową:

- fragmenty zieleni wysokiej w centrum wsi i przy szkole
- cmentarz poewangelicki z 2 poł. XIX w.

V. Mała architektura, rzeźba -zabytkowe przykłady form regionalnych (krzyże przydrożne)

VI. Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 22 – osada otwarta – wczesna epoka żelaza i wczesne średniowiecze
- b) 23 – huta szkła – okres nowożytny
- c) 24 – huta szkła – XVIII w. (?)
- d) 45 – punkt osadnictwa – późne średniowiecze i okres nowożytny
- e) 46 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze
- f) 69 – osada otwarta (?) – późne średniowiecze, okres nowożytny
- g) 70 – punkt osadnictwa - późne średniowiecze, okres nowożytny
- h) 71 - punkt osadnictwa - późne średniowiecze, okres nowożytny
- i) 79 – osada otwarta – wczesne i późne średniowiecze
- j) 81 – cmentarzysko płaskie – wczesna epoka żelaza
- k) 111 – ślady osadnictwa – wczesne średniowiecze

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczno – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

WYCZECHOWO – zespół dworsko – folwarczny z parkiem wraz z zespołem wiejskiej zabudowy folwarcznej, wieś posiadająca zachowane elementy historycznego i tradycyjnego rozplanowania.

Należą do nich:

I. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków nieruchomych :

- budynek dworu i zabudowa folwarczna 1885 –1887r., 1907r. , nr rej. 1048
- park podworski krajobrazowy k. XIX w., nr rej. 1048

II. Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PWKZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych:

- dom nr 40, dawna administracja dworu 1914 r.
(postulowane rozszerzenie wpisu zespołu dworskiego)

III. Obiekty (poza I i II)

- b) posiadające wartości kulturowe – przykłady tradycyjnego budownictwa murowanego z XIX w., z przełomu XIX/XX w. i z poł. XX w. (fragmenty zabudowań podworskich, budynki dawnej wsi folwarcznej, domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)
- b) posiadające zachowane elementy kulturowe (domy mieszkalne, chaty, budynki gospodarcze)

IV. Zespoły o zachowanych wartościach kulturowych – poza I i II (zespół dworsko – folwarczny, zagrody zawierające elementy tradycyjnego rozplanowania z poł. XIX w., przełomu XIX/XX w. i poł. XX w.)

V. Historyczny układ przestrzenny (zespół dworsko – folwarczny, sieć dróg, fragmenty zieleni wysokiej)

VI. Elementy przyrodnicze do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:

- a. fragmenty zieleni wysokiej , zadrzewienia wzdłuż dróg historycznych i alei
- b. park podworski

VII. Mała architektura, rzeźba-zabytkowe przykłady form regionalnych, (krzyże przydrożne).

VIII Obiekty i strefy ochrony archeologicznej:

- a) 11 – cmentarzysko kurhanowe – epoka brązu (Dec. nr 424/Archeol. z dnia 26. 10. 1987 r.)
- b) 12 – strefa osadnictwa – obiekt wielokulturowy
- c) 40 – osada w otoczeniu kurhanów – XV – XVI w. i chronologia nieokreślona

Przed zainwestowaniem terenu należy wykonać wyprzedzające badania archeologiczne wraz z dokumentacją archeologiczno – konserwatorską na koszt inwestora. Wszystkie plany i projekty dotyczące stref ochrony archeologicznej muszą być uzgodnione z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowane przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.

2.2 Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne o ponadregionalnych wartościach kulturowych objęte ochroną prawną:

- ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY w miejscowości Borch
- ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. TRÓJCY I WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH w miejscowości Goręczyno
- DOM NR 27 w miejscowości Hopowo (obecnie nr 28)
- KUŹNIA PRZY DOMU NR 27 w miejscowości Hopowo (obecnie nr 28)
- DOM MIESZK. NR 24 w miejscowości Ostrzyce
- ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY w miejscowości Wyczechowo

zasady realizacji określone ochroną prawną

Ochrona ma na celu:

- zachowanie i właściwe utrzymanie,
- ekspozycję w krajobrazie,

- adaptację i włączenie w strukturę funkcjonalną gminy, Wszelka działalność inwestycyjna w obrębie tych obiektów wymaga uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

2.3 Obiekty architektoniczne i zespoły przestrzenne postulowane przez PKWZ w Gdańsku do wpisania do rejestru zabytków nieruchomych:

- MŁYN WODNY w miejscowości Borcz
- ZESPÓŁ RURALISTYCZNY WSI XIII w (ROZPLANOWANIE I STRUKTURA) w miejscowości Goręczyno
- DOM NR 56, wł. Ludwik Ptach, d. Zajazd, XIX/XX w. (w budynku na suficie malunek z widokiem Goręczyna z kościołem przed przebudową – stan w 1882 r.) w miejscowości Goręczyno
- CMENTARZ PARAFIALNY w miejscowości Goręczyno
- ZESPÓŁ RURALISTYCZNY WSI 1600 R. (UKŁAD PRZESTRZENNY I ZABUDOWA) w miejscowości Hopowo
- KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. NAWIEDZENIA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY, MUR. 1911-1913 r. w miejscowości Hopowo
- ZESPÓŁ RURALISTYCZNY WSI (ROZPLANOWANIE I STRUKTURA) w miejscowości Ostrzyce
- ZESPÓŁ RURALISTYCZNY WSI, 1600 r. w miejscowości Piotrowo
- DOM MIESZKALNY NR 4 w miejscowości Piotrowo
- DOM MIESZKALNY NR 5 w miejscowości Piotrowo
- ZESPÓŁ RURALISTYCZNY WSI, XIII W. W miejscowości Połęczyno
- KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. ANDRZEJA BOBOLI, MUR., XIX W. (FILIALNY GRABOWA KOŚCIERSKIEGO) w miejscowości Połęczyno
- ZESPÓŁ RURALISTYCZNY w miejscowości Rybaki
- DOM NR 40, D. ADM. DWORU, WŁ. ZAKŁAD ROLNY, MUR., 1914 R. (OB. MIESZKALNY), postulowane rozszerzenie wpisu zespołu dworskiego w miejscowości Wyczechowo

kierunki działań polityki przestrzennej

dla w/w zespołów i obiektów obowiązuje wymóg uzgadniania planów realizacyjnych, decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i projektów architektonicznych z PWKZ w Gdańsku oraz wymóg opiniowania przez PWKZ remontów i prac budowlanych nie wymagających decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

2.4 Układy przestrzenne do bezwzględnego zachowania (planu i struktury):

- Borcz – zespół dworsko-parkowy wpisany do rejestru
- Goręczyno –układ ruralistyczny wsi wraz z zespołem kościoła i plebanii
- Hopowo – układ ruralistyczny wsi i jego struktura
- Piotrowo – układ ruralistyczny wsi i jego struktura oraz tradycja budowlana
- Wyczechowo – zespół dworsko-parkowy wpisany do rejestru,

zasady realizacji poprzez wpis do rejestru zabytków poprzedzony ustanowieniem strefy ochrony konserwatorskiej na poziomie planu zagospodarowania przestrzennego:

- Borcz – układ wsi folwarcznej wraz z alejami dojazdowymi
- Kamela – układ ruralistyczny wsi i zasady kształtowania zabudowy
- Ostrzyce – układ ruralistyczny wsi i zachowane elementy struktury zabudowy

- Połączyno – układ ruralistyczny wsi i jego struktura oraz tradycja budowlana
- Rybaki – układ ruralistyczny wsi, jego struktura i tradycja budowlana
- Wyczechowo – układ wsi folwarcznej wraz z alejami dojazdowymi

zasady realizacji poprzez ustanowienie strefy ochrony konserwatorskiej na poziomie planu zagospodarowania przestrzennego

kierunki działań polityki przestrzennej:

nakazy:

- zachowanie układu komunikacyjnego i historycznego planu wsi;
- zachowanie struktury historycznego podziału własności (w tym siedlisk i rozłogów pól, granic majątków ziemskich)
- zachowanie czytelności granic historycznej zwartej (bądź skupionej, zagrodowej) zabudowy wiejskiej
- zachowanie czytelności zasad kształtowania zespołów zabudowy (zagrody, folwarku) z wszystkimi jej komponentami (zabudowania + zieleń wysoka i średnia, zbiorniki wodne, pastwiska przydomowe etc.)
- wykonanie studiów krajobrazowych i analizy ekspozycji przy konstruowaniu planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości;
- konserwacja istniejącej historycznej struktury zabytkowej;
- kontynuacja występujących historycznie tradycji budowlanych w nowej zabudowie;
- zakazy:
- stosowania zabudowy o gabarytach dominujących w stosunku do zabudowy historycznej, stosowania dominant wysokościowych w zabudowie mieszkaniowej;
- postulaty:
- usunięcie lub rekompozycja występujących elementów dysharmonijnych zabudowy;
- opracowanie zestawu przykładów form architektonicznych (skala, kształt bryły, detal architektoniczny, materiał, kolorystyka) oraz sposobów zagospodarowania przestrzennego w skali działki siedliskowej (rozplanowanie, ogrodzenia, rodzaj zieleni towarzyszącej) opartej na miejscowej tradycji kultury osadniczej;

2.5 Układy przestrzenne do zachowania ze względu na ich wartość historyczną, kompozycyjną i kulturową:

układy zwarte:

- Egierowo – układ ruralistyczny
- Wyczechowo – układ wsi folwarcznej
- Wyczechowo - Osady – układ przysiółka z folwarkiem Pstra Suka

układy luźne i rozproszone:

- Ramleje
- Rąty
- Sławki Dolne i Górne (wraz z wybudowaniami i przysiółkami)
- Starkowa Huta (wraz z wybudowaniami)

kierunki działań polityki przestrzennej:

nakazy:

- obowiązująca zgodnie z prawem ścisła ochrona konserwatorska obiektów wpisanych do rejestru zabytków

- uzupełnienie wpisu do rejestru zabytków obiektów postulowanych do wpisania;

zakazy:

- dokonywania jakichkolwiek przekształceń formy i kolorystyki obiektów oraz ich bezpośredniego sąsiedztwa bez zgody PWKZ w Gdańsku
- postulaty:
- promocja obiektów w celu zagospodarowania i utrzymania zgodnego z ich wartością;

2.6 Ochrona obiektów wpisanych do ewidencji zabytków poprzez:

- ochronę kompozycji obiektów (układu elewacji, formy i pokrycia dachu, wielkości i proporcji otworów drzwiowych i okiennych oraz kształtu i podziałów stolarki, detali architektonicznych, itp.)
- ochronę kompozycji zespołów zabudowy (historycznych linii zabudowy, wysokości budynków, kształtu dachów, itp.)

2.7 Obiekty i strefy ochrony archeologicznej objęte ochroną prawną

obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego

- BORCZ – cmentarzysko kurhanowe i z kręgami kamiennymi okres wpływów rzymskich
- BORCZ – grodzisko wczesne średniowiecze
- PIOTROWO – grodzisko wczesne średniowiecze
- PIOTROWO – osada wczesne średniowiecze
- RAŁY – cmentarzysko płaskie wczesne średniowiecze
- WYCZECHOWO – cmentarzysko kurhanowe epoka brązu

Kierunki działań polityki przestrzennej dla stref ochrony archeologicznej:

- dla wydzielonych stref ochrony archeologicznej ustala się wymóg uzgadniania wszystkich planów i projektów dotyczących, terenu stref, z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i opiniowania w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku
- tereny płaskich stanowisk archeologicznych mogą być przeznaczone pod zagospodarowanie, po wykonaniu inwentaryzacji i dokumentacji obiektów archeologicznych narażonych na zniszczenie w trakcie prac ziemnych
- dla stanowisk o własnej formie krajobrazowej – grodzisk i cmentarzysk kurhanowych przewidzianych do trwałej ochrony – wprowadza się zakaz inwestowania na ich terenie i na obszarze przylegającym bezpośrednio do nich.

2.8 Elementy przyrodnicze (aleje, parki, cmentarze) do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:

parki: Borcz, Wyczechowo

aleje: Borcz, Wyczechowo, Somonino (przy leśniczówce Sarni Dwór), Egiertowo (droga do Kameli)

cmentarze lub pozostałości: Borcz, Chylowa Huta, Egiertowo, Goreczyno, Hopowo, Kamela, Kaplica, Piotrowo, Połączyno, Rały, Rybaki, Somonino

kierunki działań polityki przestrzennej:

nakazy:

- zachowanie układu komunikacyjnego i historycznego planu wsi z możliwością adaptacji do wymogów współczesności;
- zachowanie istniejącej struktury zabudowy historycznej i jej adaptacja oraz modernizacja;

zakazy:

- stosowania zabudowy o nadmiernych gabarytach i zabudowy obniżającej estetykę otoczenia

postulaty:

- usunięcie lub rekompozycja występujących elementów dysharmonijnych zabudowy;
- stosowania form architektonicznych kontynuujących tradycje budownictwa tradycyjnego regionu.

2.9 Wsie o wysokich walorach ekspozycyjnych do objęcia ścisłą ochroną istniejącej harmonii krajobrazowej

Borc (wraz z wybudowaniami), Goręczyno, Hopowo, Kamela, Ostrzyce, Połęczyno, Ramleje (wieś rozproszona), Rybaki, Sławki Górne (z wybudowaniami), Wyczechowo - kierunki działań polityki przestrzennej w niezbędnym zasięgu kształtowania otoczenia krajobrazowego chronionych zespołów przestrzennych

zakazy:

- wszelkich przekształceń bez opracowania poprzedzających studiów krajobrazowych i analizy ekspozycji;
- wtórnej parcelacji terenu oraz zmian w kwalifikacji gruntów bez opracowania planu zagospodarowania terenu;

nakazy:

- usunięcie (lub restylizacja i rekompozycja) elementów dysharmonijnych zagospodarowania w obszarze ochrony ekspozycji;
- opracowania planu zagospodarowania przestrzennego zawierającego poprzedzające studia krajobrazowe i analizy ekspozycji
- postulaty:
- wprowadzenie zakazu zabudowy na przedpolach ekspozycyjnych zwartej zabudowy wiejskiej i objętych ścisłą ochroną obiektów oraz zespołów zabytkowych
- rekultywacja i restylizacja struktury obszarów wpływających niekorzystnie na sąsiedztwo wartościowych obiektów lub ich widoków;
- zakaz wprowadzania w zasięgu strefy ochrony ekspozycji krajobrazu przyrodniczo-kulturowego miejscowości elementów zagospodarowania przesłaniających widok na otwarty krajobraz;
- uczytelnienie historycznych podziałów rozłogu pól oraz dróg dojazdowych zielenią śródpolną;

2.10 Fragmenty gminy (poza wsiami) o wysokich walorach ekspozycyjnych do objęcia ścisłą ochroną istniejącej harmonii krajobrazowej

Punkty widokowe „Jastrzębia Góra” i „Trzebińska Góra”

zasady realizacji ustalenia Planu ochrony Kaszubskiego Parku Krajobrazowego

kierunki działań polityki przestrzennej w niezbędnym zasięgu kształtowania otoczenia krajobrazowego

- zakaz wznoszenia budynków i budowli przesłaniających ekspozycję krajobrazową z punktu widokowego

- zakaz wprowadzania zalesień i zadrzewień w miejscach przesłaniających ekspozycje krajobrazową z punktu widokowego

Trasa z ciągami widokowymi (droga kaszubska Garcz – Brodnica Dolna – Ostrzyce – Wieżyca)

zasady realizacji ustalenia Planu ochrony Kaszubskiego Parku Krajobrazowego
kierunki działań polityki przestrzennej w niezbędnym zasięgu kształtowania otoczenia krajobrazowego

- zakaz wznoszenia budynków i budowli przesłaniających ekspozycję krajobrazową z ciągu widokowego
- zakaz wprowadzania zalesień i zadrzewień w miejscach przesłaniających ekspozycje krajobrazową z punktu widokowego
- nakaz przywrócenia walorów ekspozycyjnych z ciągu widokowego na odcinkach drogi o zaniedbanym otoczeniu, w celu poprawy możliwości korzystania z wartości wizualnych krajobrazu

3. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Głównym celem rozwoju gminy Somonino jest ukierunkowanie działań zmierzających do podnoszenia standardu jakości życia mieszkańców, ochrony wartościowych elementów środowiska przyrodniczego, naturalnych walorów krajobrazowych, a przede wszystkim zwiększenia atrakcyjności dla przyszłych inwestorów.

Celem równorzędnym wyznaczonym w niniejszym Studium jest zrównoważony rozwój przestrzenny rozumiany jako przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę oraz przeobrażanie istniejącego zainwestowania w zgodzie ze środowiskiem i z zachowaniem wysokich walorów krajobrazowych gminy przy jednoczesnym dążeniu do zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy.

Główne kierunki rozwoju gospodarczego przyjęte w Studium, to:

EKOTURYSTYKA – czyli turystyka zrównoważona, oparta na zrównoważonym rozwoju i przyczyniająca się do zachowania środowiska naturalnego w niemal niezmienionym stanie, tworząca możliwość ekonomicznego wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, mogąca w krótkim czasie spowodować ożywienie gospodarcze gminy w takich dziedzinach, jak np. rzemiosło, przemysł przetwórczy, usługi oraz rolnictwo. Efektywnie prowadzona polityka turystyczna może stać się głównym czynnikiem podniesienia jakości życia mieszkańców (spowoduje wzrost miejsc pracy i ograniczy bezrobocie). Podstawowym warunkiem rozwoju jest kontynuacja modernizacji starych i budowa nowych sieci i urządzeń wodno – kanalizacyjnych oraz budowa sieci gazowej. Preferowane formy ekoturystyki na obszarze gminy to:

- turystyka pobytowa na terenach wiejskich
- turystyka pobytowa w gospodarstwach wiejskich – agroturystyka

PRODUKCJA ROLNA oparta na stabilności i rozwoju produkcji z wykorzystaniem istniejących walorów środowiska przyrodniczego i gospodarce racjonalnej, która jest najlepszą formą jej ochrony.

GMINA SATELITARNA DLA METROPOLII TRÓJMIEJSKIEJ – czyli zrównoważony rozwój nowych terenów mieszkaniowych dla jednostek osadniczych będących pod silnym wpływem Gdańskiego Obszaru Metropolitalnego i w sporym stopniu od niego uzależnionych.

3.1. Ekoturystyka

3.1.1. Turystyka pobytowa na terenach wiejskich

Rozwój turystyki pobytowej na obszarze gminy poprzez budowę nowej i głównie adaptację istniejącej zabudowy (na m.in. pensjonaty, motele, hotele, campingi, „stodoły campingowe” i „stodoły turystyczne – przypominające schroniska młodzieżowe) stanowić będzie alternatywne lub stałe źródło dochodu rolników. Najczęściej praktykowana kierunek przekształceń terenów rolnych na turystyczne to wtórny podział gospodarstwa na działki letniskowe i ich sprzedaż nie zawsze po cenie ich rzeczywistej wartości. Taki kierunek polityki w zakresie turystyki nie prowadzi ani do poprawy jakości życia mieszkańców ani do utrzymania wyjątkowych walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy.

Zasady realizacji określone przepisami prawa, zasadami określonymi dla Ochrony i kształtowanie środowiska przyrodniczego oraz jego zasobów, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu oraz zasadami określonymi dla Obszarów, które mogą być przeznaczone pod zabudowę

Kierunki działań polityki przestrzennej

- hamowanie procesów powodujących tworzenie się nadkoncentracji zagospodarowania turystycznego prowadzącej do dewaloryzacji środowiska przyrodniczego i kulturowego
- rozwój turystyki głównie w oparciu o gospodarstwa indywidualne
- rozwój bazy turystycznej o zróżnicowanym standardzie, dostosowanej dla wszystkich użytkowników w miarę możliwości o przedłużonym sezonie funkcjonowania
- stosowania form architektonicznych kontynuujących tradycje budownictwa tradycyjnego regionu

3.1.2. Turystyka pobytowa w gospodarstwach wiejskich – agroturystyka

Rozwój agroturystyki na obszarze gminy na bazie gospodarstw indywidualnych stanowić będzie alternatywne źródło dochodu rolników. Warunkiem powstania gospodarstwa agroturystycznego jest czynne zajmowanie się rolnictwem, położenie gospodarstwa w cichej i spokojnej okolicy, zapewnienie dojazdu oraz minimalny standard obiektu (określony przepisami prawa). Dominujące formy zakwaterowania to pokoje gościnne, mieszkania wakacyjne, kwatery grupowe, domy wakacyjne, pola namiotowe. Preferowane są również gospodarstwa funkcjonujące na zasadzie „otwartych drzwi” (funkcjonujące przede wszystkim na prezentowaniu atrakcji związanych z gospodarstwem, niekoniecznie posiadające miejsca noclegowe) oraz „Bed & Breakfast” (nocleg ze śniadaniem w domu rolnika, ofertę bardzo oczekiwaną wśród turystów szczególnie w gospodarstwach położonych w bliskiej odległości od głównych dróg). Poza podstawowymi warunkami, jaki powinno spełniać gospodarstwo agroturystyczne, aby było inwestycją dochodową musi zapewniać atrakcyjne formy spędzania wolnego czasu oraz wysoki standard świadczonych usług.

Zasady realizacji określone przepisami prawa, zasadami określonymi dla Ochrony i kształtowanie środowiska przyrodniczego oraz jego zasobów, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

Kierunki działań polityki przestrzennej

- rozwój agroturystyki w oparciu o gospodarstwa indywidualne
- rozwój gospodarstw agroturystycznych o wysokim standardzie (obiekty i świadczone usługi)
- rozwój agroturystyki na bazie zachowania istniejącej struktury zabudowy historycznej, jej adaptacji oraz modernizacji

3.1.3. Obszary o największych predyspozycjach rozwoju ekoturystyki

Wskazanie potencjalnych form rozwoju funkcji turystycznej nie oznacza, że na danym obszarze nie dopuszcza się innych form turystyki (poza wskazaniem obszarów o wyłącznej formie turystyki). Szczegółowej analizy wymagać jednak będzie wydzielanie nowych terenów pod zabudowę związaną z wypoczynkiem i rekreacją („letniskową”, funkcjonującą całorocznie).

3.1.4. Infrastruktura paraturystyczna

Kierunki działań polityki przestrzennej na obszarze gminy:

Utrzymanie istniejących pieszych i wodnych szlaków turystycznych:

- Szlak Kaszubski
- Szlak Wzgórz Szymbarskich
- Trasa turystyczna z Babiego Dołu do Rezerwatu Archeologicznego „Kamienne Wesele” i rezerwatu przyrody „Jar Raduni”
- Kajakowy rzeki Raduni
- i wykorzystanie ich również jako szlaki rowerowe, narciarskie i konne

Utrzymanie istniejących ścieżek rowerowych

- teren cmentarzyska kurhanowego z kręgami kamiennymi w Borczu

Utrzymanie i rozbudowa szlaku rowerowego

- szlak rowerowy z Żukowa do Ostrzyc uzupełniony o odcinki tras rowerowych doprowadzających z Goręczyna do przystanków kolejowych w Somoninie i Sławkach wzdłuż drogi powiatowej 10252

Rozwój infrastruktury paraturystycznej poprzez

- utworzenie nowych szlaków turystyki pieszej
- budowę ścieżek dydaktycznych (na bazie szlaków turystyki pieszej i rowerowej) z wykorzystaniem walorów archeologicznych środowiska kulturowego poprzez włączenie obiektów archeologicznych w lokalne i ponadregionalne szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe

Najistotniejszą cechą struktury osadniczej gminy jest występowanie wiejskich jednostek osadniczych charakteryzujących się skupioną zabudową oraz największą liczbą mieszkańców (Somonino, Goręczyno, Egiertowo, Hopowo, Borcz), dobrze powiązanych komunikacyjnie występowanie wiejskich jednostek osadniczych charakteryzujących się wyjątkowo rozproszoną zabudową oraz stosunkowo niską liczbą mieszkańców (Ramleje, Sławki, Kaplica, Połączyno, Starkowa Huta).

Wsie Somonino i Goręczyno – to najsilniej rozwijające się jednostki. Liczba ludności w Somoninie i Egiertowie stanowi prawie połowę mieszkańców gminy. Według prognozy demograficznej, sporządzonej na potrzeby Studium, liczba ludności gminy

wzrośnie do roku 2020 o 20% (przyrost o ponad 1 tys. mieszkańców). Prawdopodobnie największy przyrost ludności dotyczyć będzie Somonina (z racji pełnienia funkcji ośrodka administracyjnego oraz zlokalizowanych tu funkcji gminnych i ponadgminnych), Goręczyna i pasma Goręczyno-Rąty (ze względu na atrakcyjne położenie) oraz miejscowości położonych wzdłuż drogi krajowej nr 20 i dobrze z nią skomunikowaną, tj., Egiertowo, Hopowo, Wyczechowo i Borcz.

Stosunkowo niewielki wzrost ludności przewiduje się w miejscowościach: Połączyno, Kamela, Sławki, Starkowa Huta.

Niewskazany jest rozwój przestrzenny miejscowości Piotrowo, Kaplica, Rąty, Ostrzyce i Ramleje ze względu na położenie na obszarach objętych ochroną prawną, a przede wszystkim w miejscowości Ostrzyce, gdzie już występuje nadkoncentracja turystyczna oraz w miejscowości Ramleje, gdzie obszar charakteryzuje się koncentracją wartości kulturowych.

3.2 Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Kierunki działań:

- ochrona gruntów ornych najlepszych klas bonitacyjnych IIIb, IVa, IVb i pochodzenia organicznego
- najlepsze gleby klas IIIb, IVa i IVb występują we wsiach Borcz, Wyczechowo, Kamela i Egiertowo. Grunty tu występujące powinny być objęte racjonalną ochroną z zakazem przeznaczania ich na inne niż rolnicze cele
- nie wskazuje się obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączonych z zabudowy, wskazuje się natomiast ograniczenia lokalizacyjne dla zabudowy:
- w celu prowadzenia prawidłowej polityki rolnej wyklucza się na całym obszarze gminy realizację rozproszonych siedlisk o powierzchni poniżej 15 ha z wyjątkiem siedlisk, których powierzchnia musi być ograniczona ze względu na specyficzne ukształtowanie i użytkowanie terenu – w tych przypadkach niezbędne jest dokonanie przez Samorząd Gminy m.in. analizy ekonomicznej lokalizacji takiego siedliska (m.in. konieczność budowy i utrzymania dróg dojazdowych, uzbrojenia terenu, itp.)
- tworzenie warunków dla stabilności kierunków produkcji rolnej (zwłaszcza produkcji zbóż)
- stosowanie racjonalne środków produkcji
- stosowanie nowoczesnych i oszczędnych technologii i metod produkcji
- dostosowanie sprzętu rolniczego do warunków produkcji
- koncentracja i specjalizacja produkcji (zahamowanie procesu rozdrabniania gospodarstw, scalanie gospodarstw do powierzchni umożliwiającą racjonalną produkcję – powyżej 15 ha)
- rozwój rolnictwa ekologicznego
- produkcja preferowana na obszarze całej gminy ze względu na korzystne warunki glebowe (wolne od zanieczyszczeń metalami ciężkimi) zwłaszcza na obszarach, gdzie środowisko przyrodnicze podlega i wskazane jest w Studium do ochrony prawnej
- rozwój gospodarstw agroturystycznych
- tworzenie zespołów producentów rolnych
- tworzenie organizacji skupu produktów rolnych
- tworzenie możliwości produkcji ukierunkowanej na odbiorców sezonowych (turystów)

3.3 Gmina satelitarna dla metropolii trójmiejskiej

Kierunki działań:

- wskazanie budownictwa skoncentrowanego (o którym mowa w następnym rozdziale: KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE Z ZABUDOWY) jako podstawy rozwoju terenów mieszkaniowych
- wzmacnianie powiązań komunikacyjnych z Gdańskim Obszarem Metropolitalnym, a zwłaszcza z Trójmiastem
- wzmacnianie centr usługowych w ośrodkach osadniczych jako jednego z czynników wzmacniających budownictwo skoncentrowane
- w aspekcie rozwoju nowych usług wzmacnianie oferty usług podstawowych

4. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

4.1. Mieszkalnictwo

Zasady realizacji:

- dla istniejącej i przewidywanej zabudowy na obszarach objętych ochroną i kształtowaniem środowiska przyrodniczego oraz jego zasobów, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu bezwzględne przestrzeganie zasad i ustaleń określonych dla tych obszarów
- dla istniejącej i przewidywanej zabudowy na obszarach objętych kierunkami rozwoju i przekształceń funkcji gospodarczych przestrzeganie zasad i ustaleń nie sprzecznych z założeniami rozwoju tych funkcji
- warunkiem realizacji nowej zabudowy jest uzbrojenie terenu określone przez przepisy prawa – m.in. nie dopuszcza się budowy wodociągów bez wyprzedzającej lub równoległej realizacji kanalizacji sanitarnej
- ze względu na duże znaczenie modernizacji drogi krajowej nr 20 jako jednego z czynników służących rozwojowi gminy wskazane jest bezwzględne utrzymywanie rezerwy terenowej pod realizację inwestycji oraz dalsze prowadzenie polityki przestrzennej z uwzględnieniem ograniczeń i uciążliwości jakie spowoduje modernizacja trasy do parametrów drogi głównej
- wytyczne kształtowania zabudowy i krajobrazu wiejskiego gminy winny opierać się na istniejących (niestety częściowo opracowanych) wzornikach poprawnego kształtowania zabudowy i krajobrazu i spełniać rolę doradczą do stanowienia prawa miejscowego
- w Studium proponuje się przyjęcie określonych standardów wykorzystania przestrzeni. Mają one charakter koordynujący dla przyszłych planów miejscowych i służą zapewnianiu ładu przestrzennego. Dla zabudowy mieszkaniowej proponuje się przyjęcie następujących standardów:
 - w zasięgu przewidywanego zorganizowanego systemu oczyszczania ścieków minimalna powierzchnia działki powinna wynosić 800 m²
 - na obszarach położonych poza zasięgiem przewidywanych zorganizowanych systemów oczyszczania ścieków wielkość działki uwarunkowana będzie możliwością oczyszczania ścieków na własnym terenie (zasady określone przepisami prawa). Nie powinna być mniejsza niż 1000 m²

- powierzchnia zabudowy działki nie powinna przekraczać 25% jej powierzchni
- wysokość zabudowy we wsiach typowo rolniczych – 1,5 kondygnacji
- w rejonach skoncentrowanej zabudowy, które utraciły charakter rolniczy zabudowa nie powinna przekraczać 2,5 kondygnacji, a lokalne dominanty wskazane w planach miejscowych nie zaleca się by były wyższe niż maksymalne 4 kondygnacje, w tym poddasze użytkowe.

4.1.1 Budownictwo skoncentrowane

Przyjmuje się, że:

zabudowa mieszkaniowa w formie budownictwa skoncentrowanego (wyłącznie jednorodzinne) realizować się będzie głównie w miejscowościach Sominino, Goręczyno, Rąty oraz w miejscowości położonych wzdłuż drogi krajowej nr 20 tj., Egierowo, Hopowo, Wyczechowo i Borcz.

Zasady realizacji:

- zabudowa powinna koncentrować się w rejonach istniejących już skupisk zabudowy, na terenach wskazanych jako rozwojowe poprzez:
 - wydzielanie nowych terenów pod zabudowę
 - uzupełniania istniejących ciągów zabudowy
 - odtwarzanie zabudowy na istniejących działkach
- dopuszcza się możliwość wprowadzenia usług i produkcji nieuciążliwej na tereny zabudowy mieszkaniowej na zasadach określonych przepisami prawa zgodnie z załącznikiem graficznym
- wskazuje się tereny zabudowy mieszkaniowej z towarzyszącymi usługami i produkcją nieuciążliwą. Lokalizacja na zasadach określonych przepisami prawa zgodnie z załącznikiem graficznym na obszarach określonych jako tereny istniejącej i nowej zabudowy
- rozwojowi nowej zabudowy powinien towarzyszyć proces rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacji.

4.1.2 Budownictwo rozproszone

Zasady realizacji:

- dopuszcza się realizację nowej zabudowy mieszkaniowej w formie budownictwa rozproszonego wyłącznie jako gospodarstwa agroturystyczne i w ramach siedlisk rolniczych
- w celu prowadzenia prawidłowej polityki rolnej wyklucza się na całym obszarze gminy realizację rozproszonych siedlisk o powierzchni poniżej 15 ha z wyjątkiem siedlisk, których powierzchnia musi być ograniczona ze względu na specyficzne ukształtowanie i użytkowanie terenu – w tych przypadkach niezbędne jest dokonanie m.in. analizy ekonomicznej lokalizacji takiego siedliska (m.in. konieczność budowy i utrzymania dróg dojazdowych, uzbrojenia terenu, itp.)
- dopuszcza się modernizację i rozbudowę istniejącej zabudowy zagrodowej (w tym w kierunku przekształcenia w gospodarstwo agroturystyczne) zgodnie z zasadami realizacji i kierunkami działań polityki przestrzennej określonej dla Turystyki pobytowej na terenach wiejskich oraz Turystyki pobytowej w gospodarstwach wiejskich.

4.2 Mieszkalnictwo pobytowe

Poza wskazanymi przez uchwalone zmiany do mpzp wsi i gminy Somonino terenami pod mieszkalnictwo pobytowe („zabudowa letniskowa”) nie wskazuje się nowych terenów o tej funkcji. Zaleca się jedynie zmianę dotychczas istniejącej „formalnej” funkcji Ogrody Działkowe na terenie sołectwa Ostrzyce na funkcję „rzeczywistą” Zabudowa Letniskowa (po dokonaniu niezbędnych czynności formalno-prawnych i zgody prawnego użytkownika terenu).

4.3 Usługi

Przyjmuje się, że miejscowość Somonino nadal pełnić będzie rolę gminnej jednostki usług podstawowych. Zakłada się tu utrzymanie i modernizację istniejących usług zgodnie z przyjętą strategią rozwoju gminy. Przewiduje się rozwój terenów ogólnodostępnych usług sportu (rejon nowego kompleksu szkolnego), stworzenie kompleksu usług związanych z obsługą turystyki (Punkt Informacji Turystycznej, gastronomia, naprawa sprzętu turystycznego, itp.) w rejonie dworca PKP oraz skoncentrowanie usług handlu i gastronomii w rejonie kościoła, w miejsce istniejących baz i składów.

Rolę wspomagającego ośrodka usług podstawowych pełnić będą Goręczyno, Borc i Egiertowo, gdzie przewiduje się dalszy rozwój funkcji usługowych: handlu, rzemiosła i usług związanych z obsługą turystyki.

W przyszłości przewiduje się wzmocnienie znaczenia wspomagających dla Somonina zwłaszcza dwóch ośrodków tj. Borcza i Egiertowa jako zlokalizowanych na głównej osi komunikacji samochodowej Kaszub na kierunku Gdańsk – Kościerzyna.

W roku szkolnym 2002/2003 nastąpiły w gminie zmiany organizacyjne w systemie oświaty. Zmiany te spowodowały konieczność poprawy powiązań komunikacyjnych między jednostkami wiejskimi (m.in. poprawy jakości dróg).

Zaleca się w pierwszej kolejności lokalizację nowej zabudowy usługowej lub zmianę przeznaczenia istniejących obiektów usługowych wzdłuż dwóch głównych dróg przebiegających przez gminę (drogi klasy krajowej i wojewódzkiej) ze szczególnym wskazaniem centr w/w miejscowości stanowiących dominujące ośrodki usługowe w gminie w celu ich wzmocnienia i lepszego gospodarowania przestrzenią gminy. W drugiej kolejności wzdłuż pozostałego istniejącego układu drogowego i granic obszarów zabudowanych określonych w części graficznej studium jako tereny istniejącej i zdeteterminowanej zabudowy, a dopiero w ostateczności poza nimi jednak w bezpośrednim ich sąsiedztwie w ramach obszarów określonych w części graficznej studium jako prognozowane kierunki rozwoju miejscowości.

Na obszarze gminy nie przewiduje się rozwoju wielkokubaturowych obiektów handlu i usług.

Zasady realizacji:

- rozwój usług nastąpi na terenach wskazanych jako tereny rozwojowe funkcji usługowych (załączniki graficzny do Studium)
- dla potencjalnych terenów usługowych należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których należy ustalić szczegółowe zasady realizacji inwestycji ze szczególnym uwzględnieniem obsługi komunikacyjnej i odprowadzania ścieków
- dopuszcza się funkcję mieszkaniową integralnie związaną z prowadzoną działalnością usługową

- zaleca się, aby rozwój usług bazował na miejscowych produktach i surowcach
- wielkość działek poszczególnych inwestycji będzie uwarunkowana rodzajem prowadzonej działalności, a ewentualna uciążliwość musi zawierać się w jej granicach
- funkcjonujące i potencjalne zakłady usługowe muszą spełniać wszelkie wymogi określone przepisami prawa.

4.4 Przemysł, bazy, składy

Na obszarze gminy nie przewiduje się rozwoju przemysłu uciążliwego.

Rozwój przemysłu, baz i składów przewiduje się jedynie w Somoninie, w rejonie już istniejących funkcji produkcyjno-usługowych.

Zasady realizacji:

- rozwój przemysłu, baz i składów nastąpi na terenach wskazanych jako tereny rozwojowe tych funkcji zgodnie z załącznikiem graficznym
- dla potencjalnych terenów przemysłu, baz i składów należy opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których należy ustalić szczegółowe zasady realizacji inwestycji ze szczególnym uwzględnieniem obsługi komunikacyjnej i odprowadzania ścieków
- wielkość działek poszczególnych inwestycji będzie uwarunkowana rodzajem prowadzonej działalności, a ewentualna uciążliwość musi zawierać się w jej granicach
- funkcjonujące i potencjalne zakłady przemysłowe, bazy i składy muszą spełniać wszelkie wymogi określone przepisami prawa.
- wyklucza się funkcję mieszkaniową z terenów przemysłu, baz i składów.

4.5 Tereny wyłączone spod zabudowy i o ograniczonych możliwościach lokalizacji zabudowy

Przyjmuje się zakaz lokalizacji zabudowy na terenach:

- strefy kontrolowanej gazociągów wysokiego ciśnienia: Ø 150 do 300 mm – 6,0 m
- stref ochronnych przed oddziaływaniem elektromagnetycznym wzdłuż linii energetycznych, szerokości stref wynoszą :
 - dla linii 110 kV – 40 m,
 - dla linii 220 kV – 64 m,
- rezerwatu przyrody
- istniejących i projektowanych użytków ekologicznych,
- leśnych i projektowanych pod zalesienia(?),
- przyległych do kanałów melioracyjnych w pasie o szerokości min. 5 m od brzegu,

Przyjmuje się ograniczenia dla lokalizacji zabudowy na terenach:

- Kaszubskiego Parku Krajobrazowego,
- Obszarów Chronionego Krajobrazu,
- Zespołów przyrodniczo - krajobrazowych
- Obszarów chronionych „NATURA 2000”
- gleb o najwyższej przydatności dla produkcji rolnej oraz gruntów organicznych,
- tereny dolin rzecznych

- tarasy zalewowe rzek
- obszaru Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP 110,
- zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi i osuwania mas ziemnych.

5. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

Przez obszar gminy Somonino przebiega regionalny korytarz transportowy nazwany w Planie zagospodarowania województwa jako Korytarz pojezierny (Trójmiasto – Kościerzyna – Bytów – Miastko), który tworzą droga krajowa nr 20 oraz linia kolejowa nr 201 (odcinek Gdynia – Kościerzyna). Jakkolwiek znaczenie tego korytarza ma charakter regionalny, jego znaczenie dla obsługi województwa jest podstawowe, zwłaszcza w odniesieniu do ruchu turystycznego, który może być jednym z podstawowych czynników stymulujących rozwój tego rejonu Kaszub.

5.1. Infrastruktura transportu samochodowego

Rozwój układu drogowego gminy to głównie modernizacja drogi krajowej nr 20 do parametrów drogi głównej o przekroju dwujezdniowym. Rozbudowa drogi, poprawa jej parametrów i stanu bezpieczeństwa może być istotnym czynnikiem podnoszenia atrakcyjności gminy, a zwłaszcza terenów do niej przyległych. W ramach modernizacji przewidziane jest wykonanie obejścia Egiertowa oraz dwupoziomowego węzła z drogą wojewódzką nr 224, co istotnie przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa i warunków życia mieszkańców wsi. Projekt przebudowy tej drogi wykonany przez Transprojekt Gdański w 1978 r. jest w dalszym ciągu podstawą do wydawania decyzji lokalizacyjnych na terenach przyległych do drogi nr 20. W dalszych pracach projektowych wskazane jest rozważenie przebiegu drogi krajowej Nr 20 w celu obejścia miejscowości Borcz.

Ze względu na duże znaczenie modernizacji drogi nr 20 jako jednego z czynników służących rozwojowi gminy wskazane jest:

- bezwzględne utrzymywanie rezerwy terenowej pod realizację inwestycji;
- dalsze prowadzenie polityki przestrzennej z uwzględnieniem ograniczeń i uciążliwości jakie spowoduje modernizacja trasy do parametrów drogi głównej;
- wspieranie inicjatyw zmierzających do realizacji trasy.

W odniesieniu do drogi wojewódzkiej nr 224 należy przewidywać jej modernizację do parametrów drogi zbiorczej, jednak bez rozbudowy przekroju poprzecznego. Modernizacja taka winna polegać na poprawie parametrów łuków poziomych, stanu nawierzchni. Bardzo istotnym elementem modernizacji drogi 224 winna być poprawa bezpieczeństwa pieszych, realizowana poprzez segregację ruchu pieszego i samochodowego (chodniki, wyznaczone przejścia dla pieszych) na obszarach zabudowanych. Modernizacja drogi 224 na odcinku Sopieszyno – Nowa Karczma (w odcinku tym zawiera się cały przebieg przez gminę Somonino) znajduje się wśród zadań określonych w Planie zagospodarowania województwa, choć z całą pewnością nie jest to zadanie pierwszoplanowe.

Drogi powiatowe pełnią funkcję powiązań lokalnych. Nie przewiduje się potrzeby rozbudowy ich przekroju, jedynie lokalnie poprawy parametrów i stanu nawierzchni. Podobnie jak to określono w odniesieniu do drogi wojewódzkiej 224, przy przejściu dróg powiatowych przez obszary zabudowane wymagane jest systematyczne uzupełnianie przekroju o chodniki oraz wyznaczanie przejść dla pieszych.

Sieć dróg gminnych wymaga dużych nakładów na poprawę stanu nawierzchni, a w zasadzie w większości przypadków wykonania nawierzchni, gdyż w większości są to drogi gruntowe. Wskazane jest sporządzenie wieloletniego programu modernizacji dróg gminnych w oparciu o przewidywane wielkości budżetu gminy, planowane inwestycje z zakresu uzbrojenia, wnioski mieszkańców itd.

Klasyfikacja układu drogowego

Drogi główne – droga krajowa nr 20 Miastko – Bytów - Gdynia

- przekrój: 2 jezdnie po dwa pasy ruchu, z chodnikiem na obszarach zurbanizowanych,
- minimalna szerokość w liniach rozgraniczających 35 m,
- dostępność drogi ograniczona do skrzyżowań lub z jezdni serwisowych, wykluczone pojedyncze zjazdy.

Drogi zbiorcze – droga wojewódzka nr 224 Sopieszyno – Kartuzy – Nowa Karczma

- przekrój: jedna jezdnia, dwa pasy ruchu z chodnikiem na terenach zabudowanych,
- minimalna szerokość w liniach rozgraniczających 20 m,
- dostępność bez ograniczeń zgodnie z Warunkami technicznymi jakim powinny odpowiadać drogi i ich usytuowanie.

Drogi lokalne – drogi powiatowe: 10252 Ostrzyce – Somonino, 10254 Kiełpino – Pstra Suka, 10315 Egierowo – Przywidz oraz drogi gminne

- przekrój: jedna jezdnia, dwa pasy ruchu, z chodnikiem na terenach zabudowanych
- minimalna szerokość w liniach rozgraniczających 15 m poza terenem zabudowanym i 12 m na terenie zabudowanym
- dostępność bez ograniczeń.

5.2. Infrastruktura transportu kolejowego

Na terenie gminy funkcjonują obecnie dwie linie kolejowe: Nr 201 Nowa Wieś Wielka – Gdynia Port Centralny oraz Nr 214 Somonino –Kartuzy.

Linia nr 201 ma znaczenie regionalne, natomiast 214 lokalne. Polskie Koleje Państwowe nie przewidują w najbliższych latach działalności inwestycyjnej w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury kolejowej, wymagającej rezerwacji terenów.

Z uwagi na niewielką liczbę pasażerów, a tym samym niską rentowność linii rozważa się ewentualność zawieszenia przewozów na linii Somonino – Kartuzy.

W interesie gminy jest jednak utrzymanie przewozów na tej linii, a także wzmocnienie znaczenia linii 201 na odcinku Kościerzyna – Gdynia. Do uzyskania tego celu potrzebna jest wspólna (Zarząd Województwa, władze powiatowe i gminne) polityka wspierająca transport kolejowy. Do narzędzi takiej polityki zaliczyć można:

- podniesienie atrakcyjności przewozów poprzez elastyczne kształtowanie rozkładów jazdy i taryfy biletowej (szczególnie dla przewozów sezonowych i weekendowych);
- wprowadzenie nowoczesnego taboru (np. autobus szynowy tak jak ma to miejsce na linii Somonino – Kartuzy;
- wprowadzenie możliwości wygodnego przewożenia rowerów i doprowadzenie tras rowerowych do stacji i przystanków kolejowych.

5.3. Komunikacja rowerowa

Przez obszar gminy przebiega planowana trasa rowerowa o znaczeniu regionalnym. Jest to trasa nr 111 Puck – Wejherowo – Kartuzy – Nowa Karczma – Stara Kiszewa – Skarszewy – Tczew.

Na terenie gminy Somonino trasa przebiega wzdłuż drogi wojewódzkiej 224.

Obecnie funkcjonuje wyznaczony szlak rowerowy z Żukowa do Ostrzyc. Proponuje się uzupełnienie tego szlaku o odcinki tras rowerowych doprowadzających z Goręczyna do przystanków kolejowych w Somoninie i Sławkach wzdłuż drogi powiatowej 10252, co powinno uatrakcyjnić trasę poprzez poprawę jej dostępności. Po zrealizowaniu trasy regionalnej powiązanie to po przedłużeniu stanowiłoby jej połączenie do trasy istniejącej.

Sieć dróg rowerowych może wpłynąć na podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy, wymaga jednak odpowiedniej promocji, stałego podnoszenia ich atrakcyjności poprzez poprawę stanu technicznego oraz rozwój usług towarzyszących (wypożyczalnie rowerów np. przy przystankach kolejowych, gastronomia, tanie noclegi). Istotnym elementem służącym rozwojowi turystyki rowerowej jest stworzenie możliwości wygodnego przewozu roweru pociągiem lub autobusem.

Uczniowie szkoły podstawowej w ramach projektu współfinansowanego przez EFS zrealizowali projekty „Trasy rowerowe gminy Somonino”

- „brzegami Jeziora Ostrzyckiego”
- „Ścieżka przyrodniczo-leśna”
- „duchowa ścieżka rowerowa wokół kapliczek i krzyży”
- trasa rowerowa Somonino – Sławki – Koszowatka – Rąty – Goręczyno - Somonino

5.4. Komunikacja piesza

Dla umożliwienia połączenia nowego obiektu szkolnego położonego na terenie wsi Somonino z głównymi ciągami komunikacyjnymi w centrum wsi niezbędna jest realizacja ciągu pieszego na obszarze wskazanym na rysunku nr 1 Studium. Szczegółowy przebieg ciągu określony zostanie na etapie opracowania planu miejscowego.

6. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Cel strategiczny, funkcjonowania i rozwoju systemów obsługi inżynierskiej można zdefiniować jako zespół działań zmierzających do stworzenia możliwości realizacji założonych standardów, tak w odniesieniu do stanu istniejącego, jak i stanu wynikającego z przekształceń przestrzenno – programowych, gminy.

Cel ten powinien być realizowany poprzez zapewnienie mieszkańcom - w miejscach zamieszkania i przebywania:

- standardów obsługi, odpowiadających obowiązującym normom i warunkom
- technicznym oraz sanitarnym,
- zminimalizowanie niekorzystnych oddziaływań na środowisko,
- stworzenie możliwości dostępu do różnych nośników energii ze zdecydowaną preferencją, ekologicznych, zgodnie z następującymi zasadami:
zapewnienie mieszkańcom gminy, dostawy wody w ilości i jakości odpowiadającej współczesnym standardom obsługi, stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu usuwania oczyszczania ścieków sanitarnych oraz

usuwania i oczyszczania wód opadowych (wszędzie tam, gdzie zachodzi taka potrzeba),

- stworzenie wszystkim mieszkańcom gminy warunków umożliwiających skanalizowanie mieszkań, odprowadzenie i oczyszczenie ścieków w sposób zapewniający wysoki standard obsługi, zdecydowaną poprawę warunków sanitarnych oraz ochronę środowiska, a przede wszystkim wód podziemnych i powierzchniowych,
- poprawa standardów zamieszkania i stanu aerosanitarnego na obszarze gminy w wyniku stworzenia wszystkim mieszkańcom możliwości korzystania z gazu ziemnego do przygotowania posiłków, i ciepłej wody oraz ogrzewania,
- zapewnienie nieprzerwanej dostawy energii elektrycznej z możliwością swobodnego wykorzystywania jej do różnych celów (oświetlenie i inne potrzeby domowe, ogrzewanie, przygotowanie ciepłej wody),
- zapewnienie odbioru odpadów w sposób i z częstotliwością nie powodującą żadnych uciążliwości.

Szczegółowy sposób realizacji poszczególnych systemów infrastruktury należy określić w planach zaopatrzenia gminy. W punktach od 6.1 do 6.7 zapisano jedynie ogólne wytyczne do dalszego rozwoju sieci zaopatrującej tereny gminy w poszczególne media oraz odprowadzenia i oczyszczania ścieków i unieszkodliwiania odpadów. Zakłada się rozwój sieci w pierwszej kolejności na nowych terenach pod zabudowę wskazanych na rysunku studium. W dalszych perspektywach na terenach prognozowanych kierunków rozwoju miejscowości.

6.1. Zaopatrzenie w wodę

Zasoby wody w istniejących ujęciach nie stwarzają ograniczeń w rozwoju gminy. Możliwe jest nawet większe zcentralizowanie systemu i wyłączenie części punktów poboru. Zaleca się jednak pozostawienie niepracujących ujęć jako ujęcia rezerwowe. Planuje się dalszy rozwój sieci wodociągowej i przyłączanie kolejnych odbiorców. Ze względu na racjonalność gminnych inwestycji wodociągowych oraz ochronę warstwy wodonośnej, na terenach uzbrojonych w sieć wodociągową, wyklucza się możliwość budowy indywidualnych studni w celu dostarczania wody do zabudowy mieszkaniowej. Na terenach, gdzie gmina będzie inwestowała w wodociągi w przyszłości dopuszcza się rozwiązania tymczasowe.

6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Na terenie gminy wyznaczono granicę aglomeracji Somonino umieszczonej w wykazie aglomeracji do *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych* (Rozporządzenie Wojewody Pomorskiego wydane na podstawie art. 43 ust. 2a ustawy z 18 lipca 2001 r. – Prawo Wodne). Na obszarze aglomeracji będą rozwijane zbiorowe systemy odprowadzania ścieków sanitarnych z dopuszczeniem zbiorników bezodpływowych jako rozwiązanie tymczasowe. Poza granicą aglomeracji dopuszcza się dodatkowo stosowanie oczyszczalni przydomowych. Ścieki sanitarne z obszaru aglomeracji będą odprowadzane do gminnej oczyszczalni ścieków w Sławkach. oczyszczalnia posiada znaczne rezerwy przepustowości (na poziomie 48%), co umożliwia swobodną rozbudowę systemu..

6.3. Odprowadzanie wód opadowych, regulacja stosunków wodnych

Odprowadzanie wód opadowych odbywa się głównie otwartymi rowami lub powierzchniowo w stronę głównych odbiorników Raduni i Wierzycy. Kanalizacja deszczowa występuje sporadycznie i w krótkich odcinkach. W strefie krawędziowej doliny Raduni występują strome skarpy i liczne wąwozy stanowiące naturalne drogi odpływu wody. Morfologia terenu sprzyja niebezpieczeństwu wystąpienia powodzi od deszczów nawalnych. Do tego typu zalewań dochodzi podczas gwałtownych opadów, kiedy z mocno zainwestowanych terenów wysoczyzny woda spływa kanalizacją deszczową oraz powierzchniowo i rozlewa się na terenach niżej położonych. Istnieje szereg działań mogących ograniczyć prawdopodobieństwo takich zdarzeń, są to:

- maksymalne możliwe zagospodarowanie wody na terenie wysoczyzny:
 - o odprowadzanie wód z powierzchni nie zanieczyszczonych do zbiorników lub studni chłonnych,
 - o gromadzenie wody opadowej z dachów i wykorzystanie jej do podlewania roślin,
 - o stosowanie nawierzchni przepuszczalnych na drogach i miejscach postojowych,
- niezabudowywanie wąwozów stanowiących naturalne drogi spływu nadmiernych wód opadowych,
- budowanie odpowiednio zaprojektowanej kanalizacji deszczowej – wytwarzanie retencji kanałowej, w miarę możliwości stosowanie rowów otwartych,

w razie konieczności budowa zbiorników retencyjnych.

6.4. Zaopatrzenie w gaz

Najbliższa sieć krajowa wysokiego ciśnienia mogąca stanowić źródło gazu dla gminy znajduje się w Kartuzach. Planuje się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia o długości 10 km oraz stację redukcyjno-pomiarową w Somoninie. Sieć będzie dostarczała gaz ziemny, wysoko metanowy. Dalsze rozprowadzenie gazu do poszczególnych miejscowości będzie odbywało się siecią średniego ciśnienia. Nie przewiduje się budowy stacji redukcyjno-pomiarowych II stopnia oraz sieci niskiego ciśnienia. Gaz średniego ciśnienia będzie dostarczany wprost do odbiorców. O zasięgu sieci rozdzielczej zadecydują względy ekonomiczne ale można się spodziewać, że gazyfikacja obejmie tylko większe skupiska odbiorców: Somonino, Goręczyno, Sławki, Egiertowo, Wyczechowo, Hopowo i Borch.

6.5. Zaopatrzenie w ciepło

Przewiduje się dominację lokalnych źródeł ciepła ze względu na niską gęstość zabudowy, jednak nie wyklucza się powstawania sieci ciepłowniczych w otoczeniu większych kotłowni.

6.6. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przewiduje się rozwój sieci niskiego i średniego napięcia w zależności od lokalnych potrzeb. Właściciel sieci najwyższych napięć Polskie Sieci Energetyczne planują podniesienie napięcia w liniach 220 kV do 400 kV.

6.7. Unieszkodliwianie odpadów

W celu prowadzenia racjonalnej gospodarki odpadami zaleca się wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów na obszarze całej gminy. Planuje się zamknięcie gminnego składowiska odpadów w Kaplicy i jego rekultywację. Odpady będą wywożone na składowisko w Gdańsku Szadółkach.

W przyszłości należy opracować programy wspierające proekologiczną postawę mieszkańców gminy.

6.8. Telekomunikacja

Przewiduje się rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i teleinformatycznej, tak kablowej, jak i bezprzewodowej. Na świecie obserwuje się stały wzrost roli przekazu informacji, szczególnie mobilnego przekazu bezprzewodowego. Jest to bardzo ważny element w życiu gospodarczym współczesnej gminy i należy dołożyć starań aby nie tworzyć niepotrzebnych barier. Dalszy rozwój sieci GSM i UMTS będzie się wiązał z zagęszczaniem lokalizacji stacji bazowych jednak będą one miały mniejszą moc i mniej będą ingerowały w krajobraz. Istnieją znaczne możliwości maskowania stacji lub dostosowania do wymogów krajobrazowych. Zaleca się aby w planach miejscowych określać raczej warunki odnośnie wyglądu wież i stacji bazowych, niż wprowadzać sztywne zakazy.

7. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ W ZAKRESIE OBRONY CYWILNEJ

Potencjalne zagrożenia dla mieszkańców i środowiska mogą wynikać:

- z awarii i katastrof komunikacyjnych w tym z niebezpiecznymi substancjami (przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 20)
- z zagrożenia pożarowego (duża penetracja obszaru ze względu na jego walory turystyczno-krajobrazowe). Ze względu na występujące rejony znacznego rozproszenia zabudowy, znaczne zróżnicowanie ukształtowania terenu i jakość dróg lokalnych na obszarach znajdujących się w otoczeniu znacznymi obszarami leśnymi przewiduje się zagrożenie dla ludności tam zamieszkującej. Pożary kompleksów leśnych mogą być również przyczyną zakłóceń w przejeźdźności dróg oraz sieci energetycznych.

Kierunki działań polityki przestrzennej na obszarze gminy

W celu zapewnienia dogodnych warunków koniecznej ewakuacji (ochrona ludności przed skutkami klęsk żywiołowych i innych niebezpieczeństw powodujących zagrożenie zdrowia i życia) należy dążyć do

- usprawnienia układu komunikacyjnego na obszarze całej gminy (modernizacja i rozwój), zwłaszcza drogi krajowej nr 20 oraz drogi wojewódzkiej nr 224.

W celu zapewnienia zapotrzebowania na wodę w okresach zagrożeń należy dążyć do

- budowy studni awaryjnych, które zabezpieczą zapotrzebowanie na wodę w przypadku zagrożenia ujęć podstawowych
- dalszej ochrony wód powierzchniowych i eksploatacji istniejących ujęć przed zanieczyszczeniem wód głębinowych
- wyposażania istniejących ujęć wody w awaryjne źródła prądu.

W celu zapewnienia niezawodności systemów energetycznych należy dążyć do

- rozwoju lokalnych (m.in. niekonwencjonalnych i indywidualnych) źródeł energii elektrycznej.

- budowy obiektów elektrowni wiatrowych, w tym zespołów elektrowni
- wykorzystania zasobów energii geotermalnej i geotermicznej.

8. KIERUNKI DZIAŁAŃ PLANISTYCZNYCH

8.1 Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Dotyczy to obszarów dla rozwoju funkcji publicznych, w tym terenów dla realizacji oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów, innych obiektów i systemów infrastruktury technicznej komunalnej (z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego), terenów sportowych i sportowo-rekreacyjnych, usług sakralnych, terenów mieszkaniowych dla zaspakajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej.

8.2 Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust.1

W obszarze gminy Somonino brak jest programów wojewódzkich służących realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych. Dla terenu gminy nie zostały także sformułowane zadania wpisane do rejestru zadań rządowych.

8.3 Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m² oraz obszary przestrzeni publicznej

Zgodnie z art. 14 ust. 7 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717) miejscowy plan sporządza się obowiązkowo, jeżeli wymagają tego przepisy odrębne. Na podstawie tego zapisu plan należy sporządzić dla:

terenów górniczych, na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy prawo geologiczne i górnicze. Podstawą wyznaczenia obszaru górniczego jest dokumentacja geologiczna i projekt zagospodarowania złoża,

obszaru Pomnika Zagłady i jego strefy ochronnej, na podstawie art.5 ust.1 ustawy o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady. Obszar taki na terenie gminy Somonino nie występuje.

Ze względu na istniejący charakter rozłogów gospodarstw rolnych nie przewiduje się obszarów obowiązkowo wyznaczonych do przeprowadzenia scalenia, a z uwagi na gabaryty działek nie zachodzi potrzeba wyznaczania terenów do przeprowadzenia scaleń i podziałów, o których mowa w ustawie o gospodarce nieruchomościami.

W gminie Somonino nie przewiduje się obszaru rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m².

8.4 Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Postuluje się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszary:

- sołectwo Ostrzyce,
- tereny rozwojowe wyznaczone w Studium, wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne w myśl ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Zgodnie z art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717) miejscowy plan, w wyniku którego następuje zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, sporządza się dla całego obszaru wyznaczonego w „studium”. W związku z tym, że w studium wyznacza się duże połacie terenów rozwojowych jak również kierunki rozwoju na obszarach rezerw budowlanych, granice terenu do opracowania planistycznego mogą być mniejsze niż wyznaczone w studium jeżeli są uzasadnione analizą wniosków i istniejących uwarunkowań a także jeżeli takie granice uzasadnia analiza komunikacyjna i funkcjonalna terenu. Zaleca się jednakże, aby granicami planu były obejmowane obszary o powierzchni nie mniejszej niż 10 ha.

9. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

9.1. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

W roku 2003 zostało opracowane studium obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie 1 i 10% m.in. dla Raduni oraz Wierzycy. Zgodnie z ustawą „Prawo wodne” z 18 lipca 2001 r. w granicach powyższych obszarów występują odrębne regulacje prawne, a sporządzane plany miejscowe podlegają obowiązkowi uzgodnienia przez właściwy Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej. Na rysunku studium naniesiono zasięg obszaru zagrożonego od wód Raduni i Wierzycy.

9.2. Obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych

W opracowaniu Akademii Górniczo – Hutniczej z Krakowa pod tytułem „Rejestracja i inwentaryzacja naturalnych zagrożeń geologicznych (ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych) na terenie całego kraju”, na terenie gminy, nie zarejestrowano terenów aktywnych osuwisk. Jednocześnie nie został opracowany powiatowy rejestr terenów aktywnych i potencjalnych ruchów masowych ziemi.

Na całym obszarze gminy występują tereny o spadku równym lub przewyższającym 15%. Są one skupione wzdłuż dolin i pradolin cieków wodnych jednak przy skali opracowania studium nie można wykluczyć występowania pojedynczych obszarów tego typu w innych częściach gminy.

Z racji struktury geologicznej oraz rodzaju występujących gleb należy uznać, że każdy teren o spadku równym lub większym niż 15% jest terenem potencjalnie zagrożonym osuwaniem się mas ziemnych i należy przy każdej inwestycji związanej z pracami ziemnymi wykonać stosowne badania uściślające stopień zagrożenia.

Przy opracowaniu nowych planów zagospodarowania przestrzennego zaleca się dodatkową weryfikację takiego zagrożenia poprzez wykonanie opracowania ekofizjograficznego problemowego – ruchy masowe ziemi.

10. ZŁOŻA BAZY SUROWCOWEJ ORAZ OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Perspektywy powiększenia bazy surowcowej

Istnieją możliwości udokumentowania złóż kredy jeziornej. Na terenie gminy występują dwa obszary perspektywiczne:

b) Goręczyno – złoża kredy jeziornej w formie pokładowej o przypuszczalnych zasobach 750 tys. ton, na mapie oznaczono liczbą I,

c) Somonino – złoża kredy jeziornej w formie pokładowej o przypuszczalnych zasobach 1300 tys. ton, na mapie oznaczono liczbą II.

Oba rejonu leżą w strefie ochronnej KPK na terenie OchK – Doliny Raduni i w strefie ochronnej „B” ujęcie wody Straszyn. W strefie przypowierzchniowej pokładów kredy występują torfy.

Materiały archiwalne i obserwacje terenowe nie pozwalają przypuszczać, że na terenie gminy brak jest możliwości udokumentowania znaczących złóż kruszywa naturalnego grubego, kruszywa drobnego, surowców ilastych ceramiki budowlanej.

W trakcie opracowania Studium nie stwierdzono występowania złóż kopalin dla których należy wyznaczyć filar ochronny.

11. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999r. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY

W gminie Somonino nie występują obszary pomników zagłady.

12. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

Na obszarze gminy Somonino nie wyznacza się obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

13. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

W gminie Somonino jedynymi terenami zamkniętymi są tereny, przez które przebiegają linie kolejowe. Granice tych terenów pokazano na rysunku Studium, naniesione one zostały zgodnie z Decyzją Nr 62 Ministra Infrastruktury z dnia 25.09.2005r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako tereny zamknięte.

14. INNE OBSZARY PROBLEMOWE, W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE

Teren gminy wskazany jest jako predysponowany do lokalizacji elektrowni wiatrowych. Dopuszcza się lokalizacje zespołów elektrowni i parków wiatrowych.

Nie ustala się szczegółowych lokalizacji obiektów elektrowni oraz minimalnych i maksymalnych parametrów obiektów i wskaźników urbanistycznych z ograniczeniem do następujących zasad:

- lokalizacja dopuszczalna poza terenami mieszkaniowymi już istniejącej zabudowy oraz projektowanej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- na działkach o powierzchni minimum 5000 m².
- z zastosowaniem innych ograniczeń wynikających z przepisów szczególnych.

V UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTeza USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM

Głównym celem Studium jest wskazanie kierunków zagospodarowania przestrzennego zgodnie z przyjętą przez gminę Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego na zasadach zrównoważonego rozwoju (rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces zintegrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych w celu zrównoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych obywateli – zarówno współczesnych jak i przyszłych pokoleń) z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

W Studium jako podstawową zasadę przyjęto bezwarunkowe zapewnienia utrzymania i zachowania istniejącej równowagi przyrodniczej, ochrony wartości kulturowych i walorów krajobrazowych.

Kształtowanie polityki funkcjonalno-przestrzennej gminy wiąże się z koniecznością stosowania rygorystycznych zasad zagospodarowania poszczególnych struktur (obszarów) funkcjonalnych (zgodnie z ich dyspozycjami), zwłaszcza w zakresie lokalizacji funkcji i obiektów mogących pogorszyć stan środowiska.

Główne kierunki kształtowania i przekształceń struktur funkcjonalno-przestrzennych dotyczą:

- obszarów wyłączonych spod zabudowy,
- obszarów o ograniczonej zabudowie,
- obszarów zabudowanych

w wyróżnionych strukturach funkcjonalnych.

Głównym celem rozwoju gminy Somonino jest ukierunkowanie działań zmierzających do podnoszenia standardu jakości życia mieszkańców, ochrony wartościowych elementów środowiska przyrodniczego, naturalnych walorów krajobrazowych, a przede wszystkim zwiększenia atrakcyjności dla przyszłych inwestorów.

Celem równorzędnym wyznaczonym w niniejszym Studium jest zrównoważony rozwój przestrzenny rozumiany jako przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę oraz przeobrażanie istniejącego zainwestowania w zgodzie ze środowiskiem i z zachowaniem wysokich walorów krajobrazowych gminy przy jednoczesnym dążeniu do zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy. W Studium proponuje się przyjęcie określonych standardów wykorzystania przestrzeni. Mają one charakter koordynujący dla przyszłych planów miejscowych i służą zapewnianiu ładu przestrzennego.

Główne kierunki rozwoju gospodarczego przyjęte w Studium, to:

EKOTURYSTYKA – czyli turystyka zrównoważona, oparta na zrównoważonym rozwoju i przyczyniająca się do zachowania środowiska naturalnego w niemal niezmienionym stanie, tworząca możliwość ekonomicznego wykorzystania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, mogąca w krótkim czasie spowodować ożywienie gospodarcze gminy w takich dziedzinach, jak np. rzemiosło, przemysł przetwórczy, usługi oraz rolnictwo. Efektywnie prowadzona polityka turystyczna może stać się głównym czynnikiem podniesienia jakości życia mieszkańców (spowoduje wzrost miejsc pracy i ograniczy bezrobocie). Podstawowym warunkiem rozwoju jest kontynuacja modernizacji starych i budowa nowych sieci i urządzeń wodno – kanalizacyjnych oraz budowa sieci gazowej. Preferowane formy ekoturystyki na obszarze gminy to:

turystyka pobytowa na terenach wiejskich

turystyka pobytowa w gospodarstwach wiejskich – agroturystyka

PRODUKCJA ROLNA oparta na stabilności i rozwoju produkcji z wykorzystaniem istniejących walorów środowiska przyrodniczego i gospodarce racjonalnej, która jest najlepszą formą jej ochrony.

GINA SATELITARNA DLA METROPOLII TRÓJMIEJSKIEJ – czyli zrównoważony rozwój nowych terenów mieszkaniowych dla jednostek osadniczych będących pod silnym wpływem Gdańskiego Obszaru Metropolitalnego i w sporym stopniu od niego uzależnionych.

W części graficznej wskazano obszary lokalizacji nowej zabudowy i kierunki rozwoju poszczególnych miejscowości przeznaczone do zabudowy w dalszej perspektywie. Przewidywany jest wzrost zainwestowania w miejscowościach zlokalizowanych w korytarzu drogi krajowej nr 20 oraz linii kolejowej nr 201, co w założeniu studium ma zapobiec większemu rozwojowi zabudowy na pozostałym terenie gminy i zachowanie walorów krajobrazowych tych jej części. Przyjmuje się, że zabudowa mieszkaniowa w formie budownictwa skoncentrowanego (wyłącznie jednorodzinne) realizować się będzie głównie w miejscowościach Somonino, Goręczyno, Rąty oraz w miejscowości położonych wzdłuż drogi krajowej nr 20 tj., Egiertowo, Hopowo, Wyczechowo i Borch. Zabudowa powinna koncentrować się w rejonach istniejących już skupisk zabudowy, na terenach wskazanych jako rozwojowe poprzez:

- wydzielanie nowych terenów pod zabudowę,
- uzupełniania istniejących ciągów zabudowy,
- odtwarzanie zabudowy na istniejących działkach.

Dopuszcza się możliwość wprowadzenia usług i produkcji nieuciążliwej na tereny zabudowy mieszkaniowej na zasadach określonych przepisami prawa zgodnie z załącznikiem graficznym. Wskazuje się tereny zabudowy mieszkaniowej z towarzyszącymi usługami i produkcją nieuciążliwą - lokalizacja na zasadach określonych przepisami prawa zgodnie z załącznikiem graficznym na obszarach

określonych jako tereny istniejącej i nowej zabudowy. Rozwojowi nowej zabudowy powinien towarzyszyć proces rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacji.

Dopuszcza się realizację nowej zabudowy mieszkaniowej w formie budownictwa rozproszonego wyłącznie jako gospodarstwa agroturystyczne i w ramach siedlisk rolniczych. W celu prowadzenia prawidłowej polityki rolnej wyklucza się na całym obszarze gminy realizację rozproszonych siedlisk o powierzchni poniżej 15 ha z wyjątkiem siedlisk, których powierzchnia musi być ograniczona ze względu na specyficzne ukształtowanie i użytkowanie terenu – w tych przypadkach niezbędne jest dokonanie m.in. analizy ekonomicznej lokalizacji takiego siedliska (m.in. konieczność budowy i utrzymania dróg dojazdowych, uzbrojenia terenu, itp.). Dopuszcza się modernizację i rozbudowę istniejącej zabudowy zagrodowej (w tym w kierunku przekształcenia w gospodarstwo agroturystyczne) zgodnie z zasadami realizacji i kierunkami działań polityki przestrzennej określonej dla turystyki pobytowej na terenach wiejskich oraz turystyki pobytowej w gospodarstwach wiejskich.

Przyjmuje się, że miejscowość Somonino nadal pełnić będzie rolę gminnej jednostki usług podstawowych. Zakłada się tu utrzymanie i modernizację istniejących usług zgodnie z przyjętą strategią rozwoju gminy. Przewiduje się rozwój terenów ogólnodostępnych usług sportu (rejon nowego kompleksu szkolnego), stworzenie kompleksu usług związanych z obsługą turystyki (Punkt Informacji Turystycznej, gastronomia, naprawa sprzętu turystycznego, itp.) w rejonie dworca PKP oraz skoncentrowanie usług handlu i gastronomii w rejonie kościoła, w miejsce istniejących baz i składów.

Rolę wspomagającego ośrodka usług podstawowych pełnić będą Goręczyno, Borcza i Egiertowo, gdzie przewiduje się dalszy rozwój funkcji usługowych: handlu, rzemiosła i usług związanych z obsługą turystyki.

W przyszłości przewiduje się wzmocnienie znaczenia wspomagających dla Somonina zwłaszcza dwóch ośrodków tj. Borcza i Egiertowa jako zlokalizowanych na głównej osi komunikacji samochodowej Kaszub na kierunku Gdańsk – Kościerzyna.

Zaleca się w pierwszej kolejności lokalizację nowej zabudowy usługowej lub zmianę przeznaczenia istniejących obiektów usługowych wzdłuż dwóch głównych dróg przebiegających przez gminę (drogi klasy krajowej i wojewódzkiej) ze szczególnym wskazaniem centr w/w miejscowości stanowiących dominujące ośrodki usługowe w gminie w celu ich wzmocnienia i lepszego gospodarowania przestrzenią gminy. W drugiej kolejności wzdłuż pozostałego istniejącego układu drogowego i granic obszarów zabudowanych określonych w części graficznej studium jako tereny istniejącej i zdeteterminowanej zabudowy, a dopiero w ostateczności poza nimi jednak w bezpośrednim ich sąsiedztwie w ramach obszarów określonych w części graficznej studium jako prognozowane kierunki rozwoju miejscowości.

Na obszarze gminy nie przewiduje się rozwoju przemysłu uciążliwego. Rozwój przemysłu, baz i składów przewiduje się jedynie w Somoninie, w rejonie już istniejących funkcji produkcyjno-usługowych.

W studium wskazano obiekty i obszary podlegające ochronie z racji wysokich walorów przyrodniczych lub dziedzictwa kulturowego. Ponadto wskazane zostały również elementy przestrzenne podlegające ochronie na podstawie obowiązujących przepisów. Rozwój, o którym mowa we wskazanych kierunkach może być realizowany wyłącznie z uwzględnieniem opisanych zasad ochrony.

Przez obszar gminy Somonino przebiega regionalny korytarz transportowy nazwany w Planie zagospodarowania województwa jako Korytarz pojezierny (Trójmiasto –

Kościerzyna – Bytów – Miastko), który tworzą droga krajowa nr 20 oraz linia kolejowa nr 201 (odcinek Gdynia – Kościerzyna). Jakkolwiek znaczenie tego korytarza ma charakter regionalny, jego znaczenie dla obsługi województwa jest podstawowe, zwłaszcza w odniesieniu do ruchu turystycznego, który może być jednym z podstawowych czynników stymulujących rozwój tego rejonu Kaszub.

Cel strategiczny, funkcjonowania i rozwoju systemów obsługi inżynierskiej można zdefiniować jako zespół działań zmierzających do stworzenia możliwości realizacji założonych standardów, tak w odniesieniu do stanu istniejącego, jak i stanu wynikającego z przekształceń przestrzenno – programowych, gminy.

UWAGA:

Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem rysunek studium został sporządzony na mapie topograficznej. Wszelkie funkcje z racji skali i charakteru opracowania należy interpretować jako wrysowane w części graficznej z dopuszczalną korektą granic do 20 metrów.